

STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO GMINY STARE JUCHY DO 2020 ROKU

STRATEGIA OBYWATELSKA

Opracowanie aktualizacji „Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Stare Juchy do 2020 roku” wykonano w ramach realizacji projektu pt. „Bądź OBYWATELEM !!! – budowanie społeczeństwa świadomego i aktywnego”, przedstawionego we wniosku nr E1/1313, złożonego w ramach programu „Obywatele dla Demokracji” na konkurs ogłoszony przez Fundację im. Stefana Batorego, będącej Operatorem środków z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Stare Juchy 2014

**STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO
GMINY STARE JUCHY
DO 2020 ROKU**

STRATEGIA OBYWATELSKA

Opracowanie:

Project Consulting
ul. Wyszyńskiego 2 lok. 28
15-888 Białystok
www.projecto.com.pl

Autorzy:

Norbert Brzostowski – kierownik
Agnieszka Brzostowska
Ewelina Kowalczuk

Zespół konsultacyjny

Agnieszka Łempicka
Elżbieta Topolska

Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Gminy Stare Juchy

Gmina Stare Juchy

Stare Juchy 2014

Słowo wstępne

Przedstawiamy Państwu zaktualizowaną Strategię Zrównoważonego Rozwoju Gminy Stare Juchy do 2020 roku.

Dotychczasowa Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Stare Juchy była opracowana w oparciu o stary paradygmat rozwoju regionalnego, którego istotą było niwelowanie różnic strukturalnych między obszarami, co sprowadzało się do tego, iż gmina mniej zamożna, miała szansę poprawić określony obszar usług społecznych dzięki zewnętrznemu wsparciu finansowemu.

Nowy paradygmat polityki rozwoju regionalnego kładzie nacisk na specyficzne czynniki endogeniczne, których wykorzystanie, umożliwi zbudowanie trwałych podstaw rozwojowych danego obszaru. Innymi słowy: w kolejnych latach środki na rozwój otrzymają te samorządy, które zidentyfikują swoje wewnętrzne potencjały i udowodnią, że zewnętrzne finansowanie zapewni trwały rozwój gminy, bez potrzeby kolejnych dotacji.

Istniała także konieczność aktualizacji dokumentu w świetle nowych wyzwań i priorytetów rozwojowych określonych w dokumentach unijnych, co istotnie przełoży się na możliwości finansowania rozwoju gminy w przyszłości. Konieczność jej aktualizacji wynika również z potrzeby odświeżenia zaplanowanych zadań i nowego, bardziej partycypacyjnego procesu opracowania, wdrażania i ewaluacji realizacji Strategii.

Prezentowany dokument określa najważniejsze cele i działania, które trzeba wykonać, aby poprawić warunki życia mieszkańców i zapewnić gminie trwały wzrost. Jego realizacja doprowadzi do przekształcenia gminy w miejsce bardziej przyjazne mieszkańcom, turystom i inwestorom, bezpieczne i gościnne z czystym środowiskiem przyrodniczym.

Chcemy, aby Strategia odegrała rolę czynnika jednoczącego lokalną społeczność i podmioty gospodarcze. Współdziałanie ze społeczeństwem, podmiotami gospodarczymi, organizacjami społecznymi, samorządowymi i rządowymi pozwoli urzeczywistnić nasze zamierzenia.

Wiek XXI to wiek inteligentnego rozwoju, konkurencji w pozyskiwaniu finansowania, mądrego wydawania środków, wrażliwości społecznej, rozwoju przedsiębiorczości, kreatywnego myślenia, otwartości i współpracy. Działając w tym duchu, będziemy mieli duże szanse, aby osiągnąć nasze wspólne cele.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Stare Juchy powstała w wyniku kilkumiesięcznej pracy zespołu opracowującego ten dokument. W jego skład weszli przedstawiciele samorządu gminy, organizacji pozarządowych, biznesu, instytucji lokalnych i liderzy, przedstawiciele różnych środowisk.

Bardzo serdecznie dziękujemy za zaangażowanie i konstruktywną pracę wszystkim osobom, które przyczyniły się do wypracowania Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Stare Juchy do 2020 roku.

Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Gminy Stare Juchy

Prezes Zarządu

Skarbnik

Sekretarz

Magdalena Kaczorowska – Dołowy

Elżbieta Topolska

Beata Klaus-Gramacka

Gmina Stare Juchy

Wójt Gminy Stare Juchy

Ewa Jurkowska – Kawałko

Kierownik zespołu autorskiego

Norbert Brzostowski

Stare Juchy, wrzesień 2014

Spis treści

Słowo wstępne.....	3
1. Uwarunkowania aktualizacji Strategii	7
2. Proces aktualizacji Strategii	9
3. Diagnoza stanu rozwoju gminy Stare Juchy	12
3.1. Ogólna charakterystyka.....	12
3.2. Demografia.....	13
3. 3. Środowisko przyrodnicze	19
3.3.1. Gleby	20
3.3.2. Szata roślinna	22
3.3.3. Wody powierzchniowe	23
3.3.4. Wody podziemne.....	25
3.3.5. Kopaliny.....	26
3.3.6. Klimat	26
3.3.7. Tereny i obiekty prawnie chronione	27
3.4. Sytuacja społeczna	27
3.4.1. Bezrobocie	27
3.4.2. Warunki mieszkaniowe.....	29
3.4.3. Edukacja	30
3.4.4. Kultura i sport	37
3.4.5. Ochrona zdrowia	42
3.4.6. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego	42
3.4.7. Pomoc społeczna	43
3.5. Infrastruktura techniczna i komunalna	48
3.5.1. Sieć drogowa	48
3.5.2. Sieć kolejowa	50
3.5.3. System energetyczny	50
3.5.4. Gospodarka wodno-ściekowa i odpady	52

3.5.5. Zagospodarowanie przestrzenne	55
3.6. Potencjał gospodarczo-ekonomiczny.....	55
3.6.1. Gospodarka	55
3.6.2. Rolnictwo	60
3.6.3. Turystyka	62
3.7. Finansowe możliwości rozwoju	71
4. Wyniki badań mieszkańców gminy.....	78
4.1. Informacje o respondentach.....	79
4.2. Ocena poziomu usług na terenie gminy.....	80
4.3. Najpilniejsze sprawy do realizacji na terenie gminy.....	83
4.4. Najważniejsze projekty do realizacji	85
4.5. Postrzeganie gminy	88
4.6. SWOT gminy w percepcji mieszkańców	89
4.7. Kierunki rozwoju gminy.....	94
5. Analiza strategiczna gminy	95
6. Wizja gminy.....	102
7. Cele i działania	103
8. Monitorowanie realizacji Strategii.....	112
9. Okres realizacji i potencjalne źródła finansowania Strategii	114
WYKAZ TABEL	117
WYKAZ RYSUNKÓW	119

1. Uwarunkowania aktualizacji Strategii

Dotychczasowym wyznacznikiem wspierania rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej była polityka interwencji skoncentrowana głównie na niwelowaniu różnic strukturalnych między obszarami. Niestety, doświadczenia ostatnich 20 lat wskazują, że ten sposób regulowania różnic rozwojowych nie jest zbyt efektywny.

Podstawą do określenia nowego podejścia w polityce interwencji jest założenie, że każde terytorium posiada własny, unikalny zestaw cech, składających się na potencjał rozwojowy. Wykorzystanie zidentyfikowanych zasobów w efektywny sposób, jest kluczowym czynnikiem wzrostu dobrobytu.

W celu zwiększenia efektywności wydatkowania środków na rozwój regionalny oraz wychodząc naprzeciw największym wyzwaniom współczesnej Europy, Unia Europejska w strategii *Europa 2020* nakreśliła priorytety rozwojowe do roku 2020. Obejmują one: rozwój inteligentny (oparty na wiedzy i innowacjach), zrównoważony (promujący gospodarkę zieloną, oszczędzającą zasoby) i sprzyjający włączeniu społecznemu (zapewniający wysoką spójność społeczną i terytorialną, zapewniający wysoki poziom zatrudnienia).

W związku z tym, że ilość środków finansowych jest ograniczona, Komisja Europejska wyznaczyła podstawowe kierunki interwencji polityki regionalnej, należą do nich:

- wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji,
- zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania oraz jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych,
- podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego i rybołówstwa,
- wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach,
- promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem,
- ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów,
- promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie wąskich gardeł w podstawowej infrastrukturze sieciowej,
- promowanie zatrudnienia i wspieranie mobilności siły roboczej,
- promowanie integracji społecznej i zwalczanie bezrobocia,
- inwestowanie w edukację, umiejętności oraz uczenie się przez całe życie,
- wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i sprawnej administracji publicznej.¹

¹ European Commission, Regulation of the European Parliament and of the Council on Laying Down General Provisions on the *European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund Covered by the Common Strategic Framework and Laying Down General Provisions on The European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and Repealing Regulation (EC), No 1083/2006, SEC (2011)1141, SEC(2011)1042, Brussels, 6.10.2011, COM (2011)615, final.*

W warunkach polskich nowy paradygmat rozwoju znalazł odzwierciedlenie w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, w której określono zasady nowego paradygmatu polityki regionalnej:

- przejście od tradycyjnej redystrybucji środków do podejścia zakładającego wzmacnianie i wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytorialnych,
- odejście od podziału na politykę inter- i intraregionalną na rzecz wspólnej polityki określającej, w odniesieniu do terytorium, cele dla wszystkich podmiotów,
- odejście od modelu krótkoterminowych, ogólnie dystrybuowanych dotacji „dla najmniej uprzywilejowanych obszarów” do modelu długofalowych, zdecentralizowanych polityk rozwojowych adresowanych do wszystkich regionów,
- wielosektorowe (horyzontalne) podejście do działań rozwojowych ukierunkowane terytorialnie, czyli wprowadzenie systemu integracji i koordynacji polityk publicznych, mających istotny wpływ terytorialny,
- odejście od rozproszonej interwencji do bardziej selektywnych i skoncentrowanych inwestycji w obszary strategicznej interwencji,
- wzmocnienie partnerskiej wieloszczeblowej współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację polityki oraz dopasowanie odpowiedzialności za zadania do najbardziej efektywnego poziomu zarządzania,
- zróżnicowane podejście do różnych typów terytoriów rozumianych funkcjonalnie i prowadzenie polityki dostosowanej do uwarunkowań społecznych, gospodarczych i środowiskowych występujących w poszczególnych obszarach.

Strategia została opracowana uwzględniając priorytety rozwojowe UE, priorytety tematyczne Komisji Europejskiej i nowy paradygmat rozwoju regionalnego, w szczególności zaś w Strategii uwzględniono:

- odejście od rozproszonych interwencji w kierunku inwestycji selektywnych,
- koncentrację nad wykorzystaniem przewag konkurencyjnych i endogenicznych potencjałów rozwojowych gminy,
- wykorzystanie wewnętrznych przewag do budowania konkurencyjności bez konieczności długookresowego uzależniania własnego rozwoju od zewnętrznych transferów i dotacji,
- zintegrowane podejście do programowania rozwoju.

Ostatni punkt wymaga dodatkowego omówienia. Zintegrowane podejście do rozwoju obszarów oznacza podejście horyzontalne, poprzeczne, w którym wykorzystuje się nie tylko potencjały endogeniczne pojedynczych jednostek terytorialnych, ale całych obszarów niezależnie od granic administracyjnych. W związku z tym w realizacji przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój regionalny mogą odgrywać nie tradycyjne jednostki terytorialne, ale tak zwane jednostki funkcjonalne, obejmujące różne typy terytoriów powiązanych ze sobą różnymi zależnościami. Gmina Stare Juchy należy do takiego właśnie obszaru: Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego, dla którego opracowano dokument strategiczny, w którym ujęto szereg przedsięwzięć o charakterze zintegrowanym.

2. Proces aktualizacji Strategii

Proces aktualizacji strategii rozwoju gminy oparto o podstawy zarządzania strategicznego w jednostkach samorządu terytorialnego. Przy pracy nad dokumentem zastosowano metodę partycypacji społecznej, polegającą na połączeniu doświadczenia władz gminy i lokalnych liderów z wiedzą zespołu ekspertów, specjalizujących się w kwestiach rozwoju lokalnego oraz przeprowadzono badania i konsultacje społeczne wśród mieszkańców.

Pierwszy etap prac nad Strategią dotyczył gromadzenia danych niezbędnych do sporządzenia szczegółowego obrazu poszczególnych sfer życia gminy. Przy przygotowywaniu diagnozy korzystano z ogólnodostępnych danych źródłowych, statystyk i opracowań publicznych, jak też z materiałów i opracowań przekazanych przez władze gminy.

Przygotowanie diagnozy obejmowało także porównanie potencjału rozwojowego gminy z gminami powiatu ełckiego oraz innymi wybranymi gminami, w tym ościennymi, w zakresie grup danych, które w toku prac, uznano za istotne dla rozwoju gminy. Nie przyjęto odgórnie jednego schematu analizy ze względu na różnorodność danych, ich dostępność oraz przede wszystkim ze względu na cel porównania w każdej ze sfer oraz głównych konkurentów gminy w poszczególnych sferach. Z tego też powodu, w przypadku niektórych sfer (turystyka) porównywano gminę do gmin sąsiednich i wybranych gmin regionu, których potencjał turystyczny jest większy niż gminy Stare Juchy. W przypadku innych sfer istotniejsza była prezentacja danych na tle średnich dla regionu i kraju, w celu identyfikacji trendów zmian i tła tych zmian.

Ze względu także na obszerność możliwych analiz, przyjęto zasadę, że szczegółowe prezentacje danych według lat, w postaci tabel, wykresów są uzasadnione tylko wówczas, gdy ich walor informacyjny jest istotny – wskazują na interesujące trendy lub wartościowe porównania z punktu widzenia celu, jakemu ma służyć diagnoza.

Równolegle do prac diagnostycznych na podstawie danych wtórnych, przeprowadzono 6 warsztatów z reprezentantami różnych grup interesu w gminie: przedstawiciele władzy lokalnej, sołtysi, przedsiębiorcy, reprezentanci organizacji pozarządowych i placówek oświaty, młodzież, osoby starsze. Prace nad dokumentem miały charakter partnerski. Warsztaty cechowała rotacja uczestników na poziomie ok. 50%. Stale obecni byli reprezentanci lokalnych władz, organizacji pozarządowych i biznesu.

Tematyka warsztatów dotyczyła:

- identyfikacji czynników wpływających na rozwój gminy w obszarach: turystyka, gospodarka i środowisko, społeczeństwo (3 warsztaty),
- identyfikacji pomysłów na zadania w oparciu o istniejący potencjał,
- określenia kierunków rozwoju i celów strategicznych,
- określenie wizji rozwoju gminy.

Następnie, w oparciu m.in. o część diagnostyczną i warsztatową przygotowano kwestionariusz ankiety w celu przeprowadzenia badań wśród mieszkańców gminy.

Badania wśród mieszkańców przeprowadzono za pomocą bezpośredniej dystrybucji poprzez: udostępnienie papierowych kwestionariuszy w urzędzie gminy, dostarczenie ich do sołtysów wsi wchodzących w skład gminy, a także kolportaż poprzez radnych gminy i osoby zaangażowane w prace nad Strategią.

Na podstawie części diagnostycznej, warsztatów i badań mieszkańców opracowano projekt Strategii, który następnie poddano konsultacjom społecznym przeprowadzonym w miejscowościach: Grabnik, Skomack Wielki, Zawady Elckie, Orzechowo.

Po przeprowadzonych konsultacjach społecznych dokonano korekt w zapisach Strategii.

W pracach nad Strategią zaangażowanych było wiele osób. Poniżej prezentujemy listę aktywnych, stałych uczestników dyskusji i spotkań. Jednocześnie składamy podziękowania wszystkim uczestnikom prac, pomysłodawcom aktualizacji Strategii, Pani Wójt, Panu Sekretarzowi Gminy, Radnym Gminy, pracownikom Urzędu Gminy, organizacjom pozarządowym, przedsiębiorcom, sołtysom, nauczycielom ze szkół gminnych zaangażowanym w proces badań ankietowych, warsztatów i konsultacji społecznych oraz w szczególności wszystkim mieszkańcom gminy za udział w badaniach i konsultacjach.

Lista osób zaangażowanych w prace nad przygotowaniem Strategii (kolejność alfabetyczna)

Adam Lewicki	Jarosław Franczuk	Przemysław Dołowy
Adrian Milewski	Jerzy Polhman	Przemysław Gromadzki
Agata Kozłowska	Joanna Szymańska	Radosław Nowacki
Agnieszka Łempicka	Jolanta Popławska	Romana Wójcik
Aleksander Słomski	Karol Gromadzki	Sebastian Romatowski
Aleksandra Krawczyk	Karol Malinowski	Sławomir Zieliński
Andrzej Rejrat	Kinga Nowik	Stanisław Halicki
Beata Klaus-Gramacka	Krystian Wójcik	Stanisław Piel
Beata Sawko	Krystyna Kozłowska	Stefan Łubowicz
Bogdan Żukowski	Krystyna Piławska-Wiercińska	Sylwester Słomski
Bożena Antonowicz	Krzysztof Hanusko	Sylvia Romatowska
Bożena Szewczyk	Magdalena Kaczorowska-Dołowy	Szymon Wierzbicki
Dorota Krawczyk	Magdalena Strykier	Teresa Łubowicz
Dorota Subota	Magdalena Zdancewicz	Tomasz Chomicz
Elżbieta Topolska	Małgorzata Szymosz	Tomasz Norr
Ewa Borkowska	Małgorzata Żukowska	Waldemar Płuciennik
Ewa Jurkowska-Kawałko	Marcin Czajkowski	Wanda Hanusko
Ewa Moroz	Maria Bobrowska	Wioletta Pigiel
Halina Tyszko	Marta Krajewska	Wojciech Dąbkowski
Hanna Zielińska	Marta Słuchocka	Wojciech Pigiel
Helena Brodowska	Marta Włodkiewicz	Zbigniew Imierski
Iwona Malinowska	Matylda Stasiłowicz	Zdzisław Zabielski
Iwona Synowiec-Błaszczak	Patryk Dargiewicz	Zofia Stępińska
Izabela Cieślak	Patryk Mazurek	Zuzanna Jaszczurowska
Jadwiga Sawczyn	Paulina Słuchocka	
Janusz Antonowicz	Piotr Mróz	

3. Diagnoza stanu rozwoju gminy Stare Juchy

3.1. Ogólna charakterystyka

Gmina Stare Juchy położona jest na Pojezierzu Ełckim w Makroregionie Pojezierze Mazurskie. Jest to gmina o charakterze rolniczo – turystycznym. Obejmuje powierzchnię 195,02 km², w tym ok. 59% stanowią użytki rolne, 18% lasy, a 13% wody otwarte.

Gmina Stare Juchy administracyjnie należy do województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu ełckiego, który podzielony jest na 5 jednostek gminnych, w tym gminę miejską Ełk oraz 4 gminy wiejskie: Ełk, Kalinowo, Prostki i Stare Juchy.

Od północy gmina Stare Juchy graniczy z gminą Świątajno (powiat olecki), od wschodu z gminą Ełk, od południa z gminą Orzysz (powiat piski), a od zachodu z gminą Wydminy należącą do powiatu giżyckiego, co przedstawia **rysunek 1**. Gmina Stare Juchy stanowi 17,7% powierzchni powiatu.

Rysunek 1. Położenie gminy Stare Juchy na tle regionu i powiatu

Źródło: opracowanie własne

W skład gminy wchodzi 25 sołectw:

1. Bałamutowo	10. Królowa Wola	19. Skomack Wielki
2. Czerwonka	11. Łaśmiady ²	20. Skomack Wielki Osada
3. Dobra Wola	12. Liski	21. Sikory Juskie
4. Gorło	13. Nowe Krzywe	22. Stare Juchy
5. Gorłówek	14. Olszewo	23. Stare Krzywe
6. Grabnik	15. Orzechowo	24. Szczecinowo
7. Grabnik osada	16. Panistruga	25. Zawady Łuckie
8. Jeziorowskie	17. Płowce	
9. Kałki	18. Rogale (Rogalik)	

3.2. Demografia

Gminę Stare Juchy na koniec 2013 roku zamieszkiwało 3957 osób. Gmina jest jedną z najmniejszych pod względem liczby ludności jednostek terytorialnych w regionie. Wskaźnik gęstości zaludnienia dla gminy w 2013 roku wynosił ok. 20 osób/km², podczas gdy dla całości województwa - 60 osób/km², a dla powiatu łuckiego - 80 osób/km². Różnica w liczbie kobiet i mężczyzn na terenie gminy jest nieznaczna.

Tabela 1. Stan ludności (faktycznie zamieszkałej) w gminie Stare Juchy na 31 grudnia 2013 roku

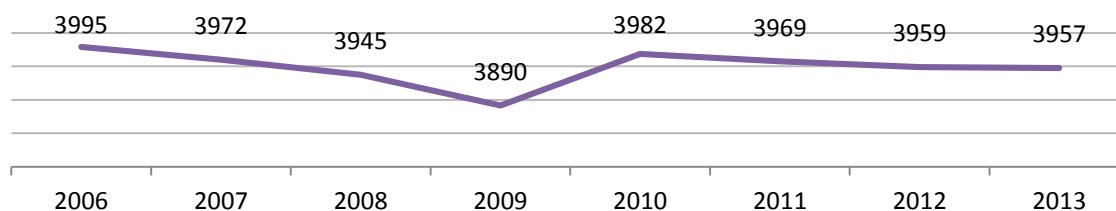
Opis	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	osób	%	osób	%	osób	%
Jednostka						
Populacja	3957	100	1959	49,5	1998	50,5
Gęstość zaludnienia (os/km ²)	20,13		9,96		10,17	

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2014.

W okresie ostatnich kilku lat obserwuje się zmniejszenie liczby ludności gminy średnio o ok. 9 osób rocznie. Spadek ludności w ostatnich latach jest zjawiskiem typowym dla województwa warmińsko-mazurskiego i kraju. Nieznaczny dynamikę zmian w liczbie mieszkańców gminy na przestrzeni lat 2006-2013 przedstawia **rysunek 2**.

² W dokumentach gminnych stosowana jest nazwa *Łaśmiady*, podczas gdy według oficjalnego wykazu Krajowego Rejestru Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju nazwa wsi to *Łaśmiady*, podobnie jak nazwa jeziora znajdującego się na wschód od niej.

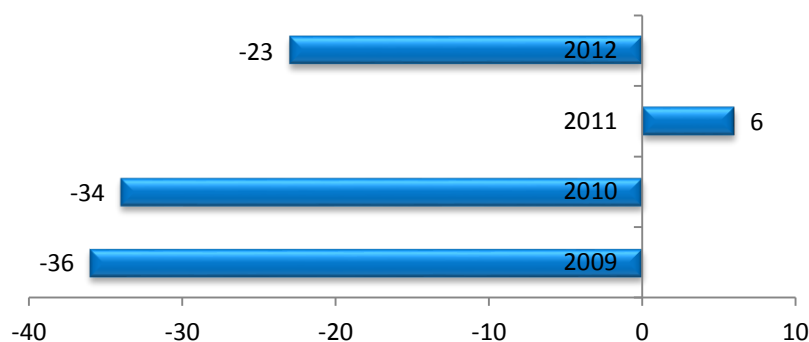
Rysunek 2. Dynamika zmian liczby ludności w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013 roku [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Zmniejszanie się liczby ludności w gminie to m.in. wynik ujemnej migracji stałej (rysunek 3).

Rysunek 3. Saldo migracji w gminie Stare Juchy w latach 2009 – 2012 [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2014.

W migracjach na pobyt stały, przeważa kierunek wymeldowań z gminy Stare Juchy do miast. Zwraca uwagę fakt, iż charakter turystyczno-przyrodniczy gminy, powoduje relatywnie dużą liczbę zameldowań także z terenów miejskich (tabela 2).

Tabela 2. Migracje na pobyt stały w gminie Stare Juchy w latach 2010-2013

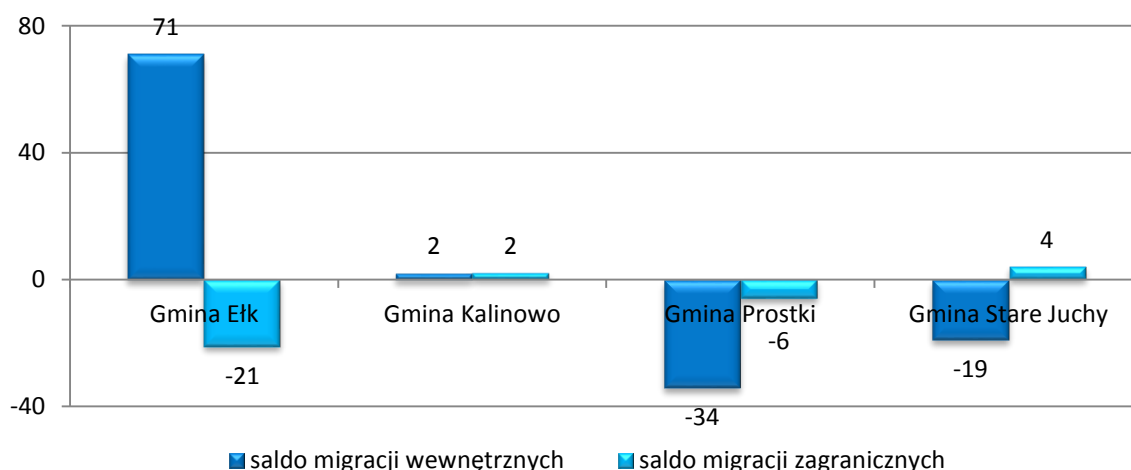
Zameldowania w gminie Stare Juchy [osoba]	Poprzednie miejsce zamieszkania			
	Ogółem	Miasto	Wieś	Zagranica
	153	73	60	20
	w %			
	100%	48%	39%	13%
Wymeldowania z Gminy Stare Juchy [osoba]	Obecne miejsce zamieszkania			
	Ogółem	Miasto	Wieś	Zagranica
	219	133	84	2
	w %			
	100%	61%	38%	1%

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2014.

Niewielu mieszkańców przenosi się za granicę, ich odsetek na przestrzeni lat 2010-2013 to 1% ogółu wymeldowanych osób. Saldo migracji dotyczące przemieszczeń wewnętrznych jest ujemne, zaś saldo migracji zagranicznych na pobyt stały jest dodatnie.

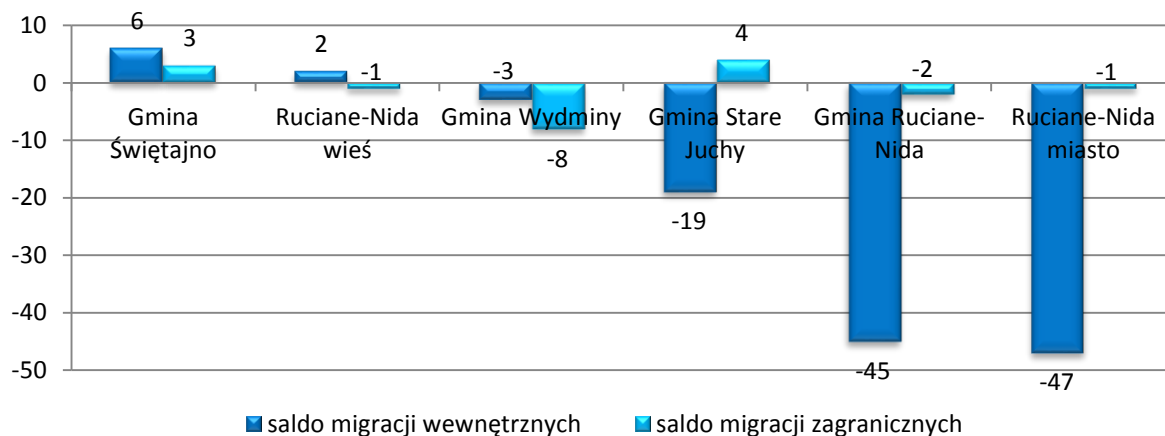
Dokonano porównania zjawiska migracji w gminie Stare Juchy z gminami sąsiednimi i gminami powiatu ełckiego. W 2013 roku bezwzględnie najwyższe saldo migracji wewnętrznych wystąpiło w gminie Ełk, co wynika przede wszystkim z faktu, że jest to największa gmina w powiecie ełckim pod względem liczby ludności. W gminie Stare Juchy odnotowano ujemne saldo migracji wewnętrznych (minus 19), którego przyczyny tkwią głównie w wyjazdach młodych ludzi do większych miast. W porównaniu z innymi gminami, w tym gmin o podobnym charakterze, można mówić o umiarkowanym optymizmie w gminie Stare Juchy – migracje zagraniczne są dodatnie i najwyższe spośród badanych samorządów, a saldo migracji wewnętrznych ujemne, ale na przeciętnym poziomie.

Rysunek 4. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Stare Juchy oraz w pozostałych gminach powiatu ełckiego - stan na 2013 rok [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2014.

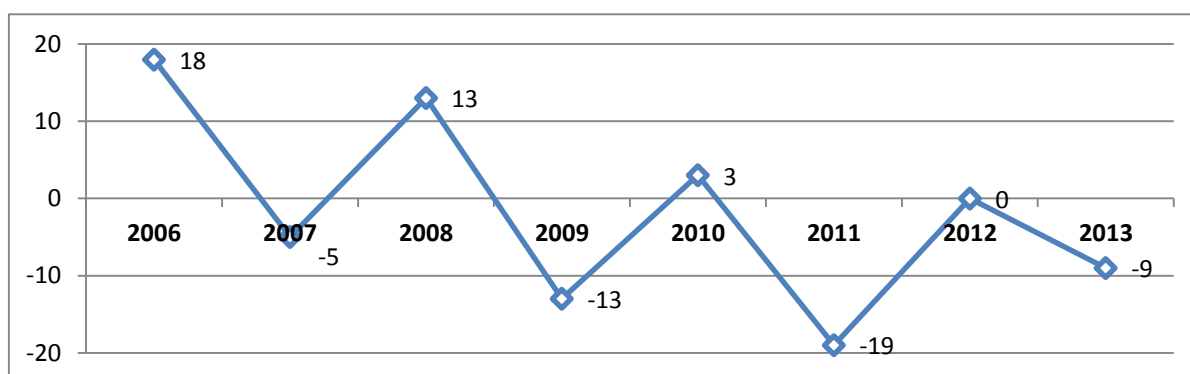
Rysunek 5. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Stare Juchy oraz w gminach sąsiednich - stan na 2013 roku [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2014.

Zmiany liczby ludności zależą też w głównej mierze od wielkości przyrostu naturalnego, będącego wypadkową liczby urodzeń i zgonów. W gminie Stare Juchy, w latach 2006-2013 przyrost naturalny ma tendencję spadkową z charakterystyczną sezonowością. Po raz pierwszy ujemną wartość przyrostu naturalnego odnotowano w 2007 roku.

Rysunek 6. Przyrost naturalny ludności w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013 [osoby]

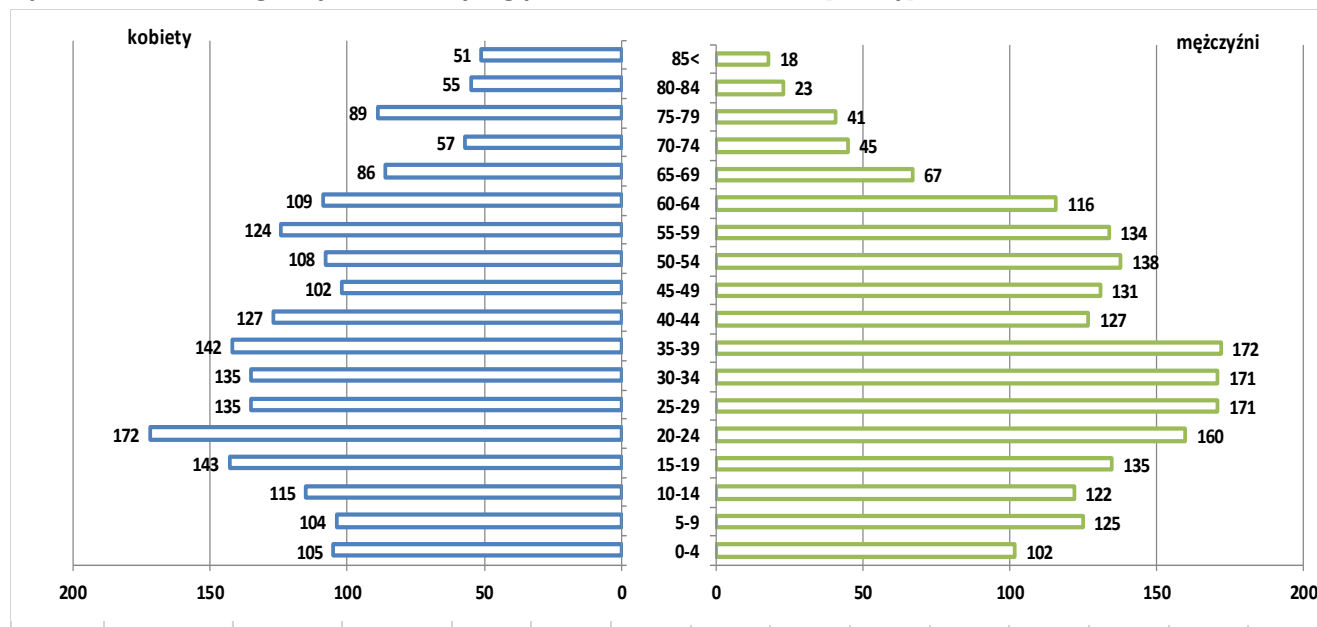

Źródło: Główny Urząd Statystyczny 2014.

Ważnym zagadnieniem demograficznym w analizie ludności jest struktura ludności według płci, do której badania najczęściej stosowany jest współczynnik feminizacji. W gminie Stare Juchy notuje się przewagę mężczyzn, gdyż na 100 mężczyzn przypada jedynie 98 kobiet (w kraju 107), co wiąże się

migracjami kobiet do miast i za granicę. Wartość współczynnika feminizacji dla gminy Stare Juchy na przestrzeni lat nie ulega znaczącym zmianom.

Rysunek 7. Ludność gminy Stare Juchy wg płci i wieku w 2013 roku [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2014.

Na koniec 2013 roku wiek środkowy mieszkańca gminy Stare Juchy wyniósł 36,1 lat i w porównaniu z 2010 rokiem wzrósł nieznacznie o 0,4. Mężczyźni byli młodszy (35,3 lat), natomiast kobiety starsze (38,0 lat). W województwie mediana wieku w 2013 roku wyniosła 38,0 lat. W odniesieniu do tego wskaźnika – gmina Stare Juchy charakteryzuje się mniejszym stopniem starzenia się społeczeństwa.

Mimo wzrastającej liczby kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat), która w 2013 roku w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o 19 osób, wartość współczynnika dynamiki demograficznej, czyli stosunku liczby urodzeń żywych w danym okresie do liczby zgonów, w 2013 roku wyniosła zaledwie 0,80, co świadczy o tym, że liczba urodzeń nie dorównuje liczbie zgonów.

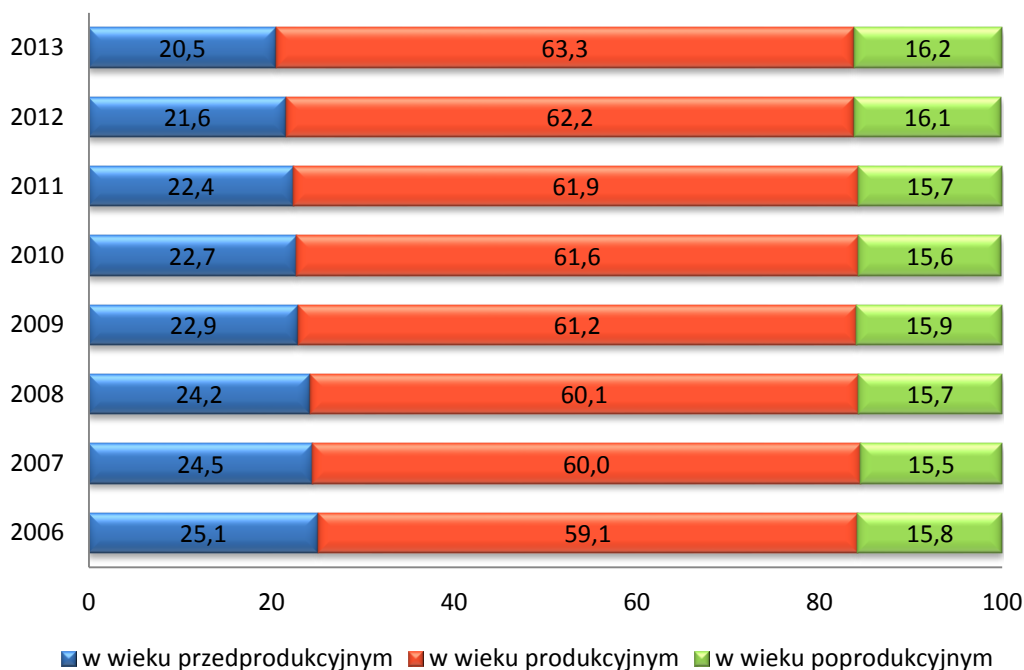
Gminę charakteryzuje istotna przewaga mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, kobiety dominują w wieku poprodukcyjnym.

Istotnym elementem struktury demograficznej jest również struktura wieku społeczeństwa, bowiem wzajemne relacje pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi świadczą o kondycji społecznej. W analizowanym okresie (2006-2013) w gminie Stare Juchy nastąpiły nieznaczne zmiany w proporcjach pomiędzy trzema grupami ekonomicznymi ludności. W ostatnich latach obserwowany jest jednak trend zmniejszania się grupy osób w wieku przedprodukcyjnym.

W stosunku do województwa i powiatu – w gminie Stare Juchy odsetek osób w wieku produkcyjnym jest relatywnie niski, stanowi on 63,3% mieszkańców, podczas gdy w powiecie ełckim - 65%, a w województwie - 64,7%.

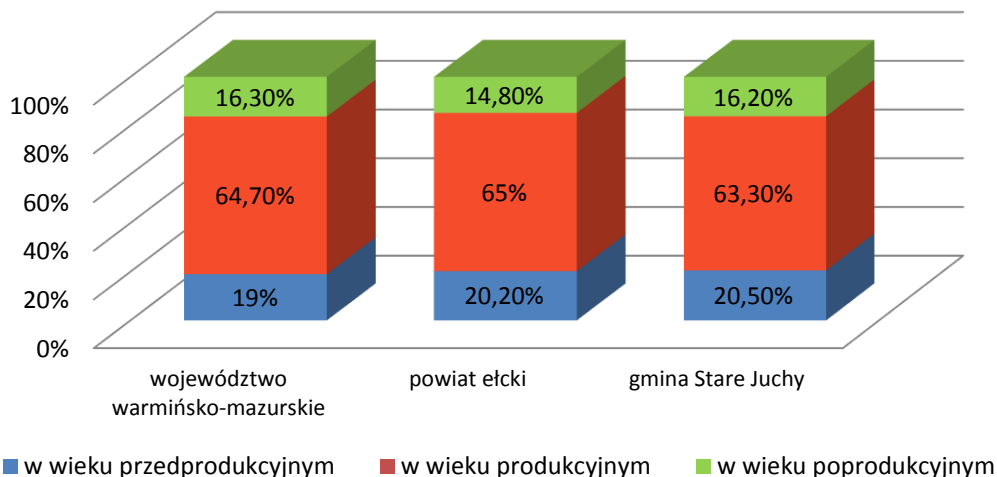
Za niepokojące zjawisko należy uznać nieznaczny aczkolwiek zauważalny wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności. W gminie Stare Juchy wartość ta wzrosła z 15,8% w 2006 roku do 16,2% w 2013 roku. Podobny udział osób w wieku poprodukcyjnym odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim - 16,3%, w powiecie ełckim zaś udział ludności w wieku poprodukcyjnym jest niższy - 14,8%.

Rysunek 8. Struktura ludności wg grup ekonomicznych w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2014.

Rysunek 9. Struktura ludności wg grup ekonomicznych w gminie, powiecie i województwie

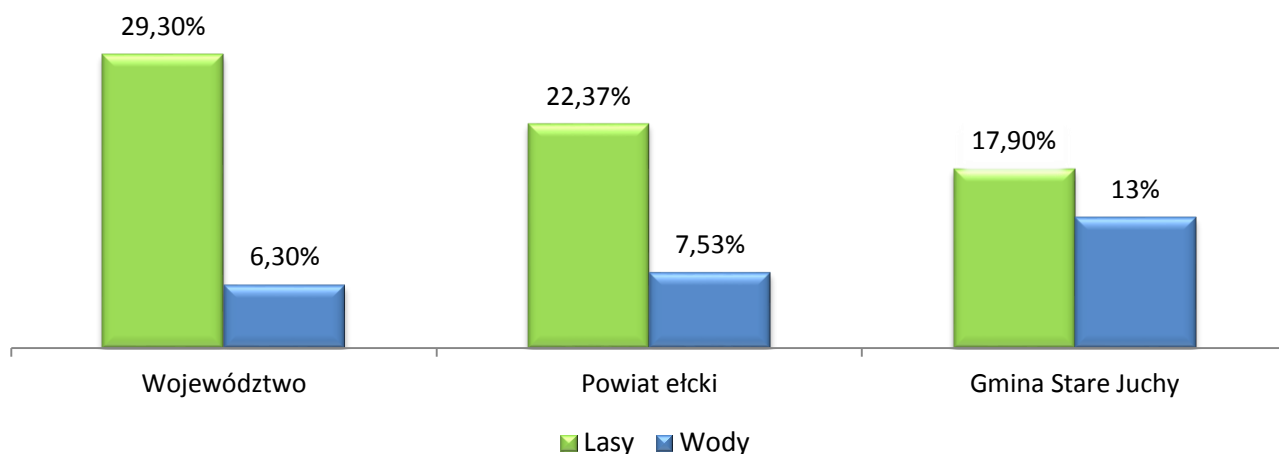
Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Gmina Stare Juchy najkorzystniej wypada w odniesieniu do liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. W gminie współczynnik młodości, czyli udział mieszkańców w tejże grupie ekonomicznej jest najwyższy (20,5%) w odniesieniu do powiatu (20,2%) i województwa (19%).

3. 3. Środowisko przyrodnicze

Specyfiką gminy Stare Juchy, jak i całego powiatu ełckiego, jest jej malownicze położenie w sąsiedztwie jezior i lasów. Lasy pokrywają gminę w 17,9%, zaś wody stanowią 13,0% powierzchni gminy.

Rysunek 10. Udział powierzchni lasów i wód w gminie Stare Juchy na tle województwa i powiatu [%]

Źródło: GUS 2014.

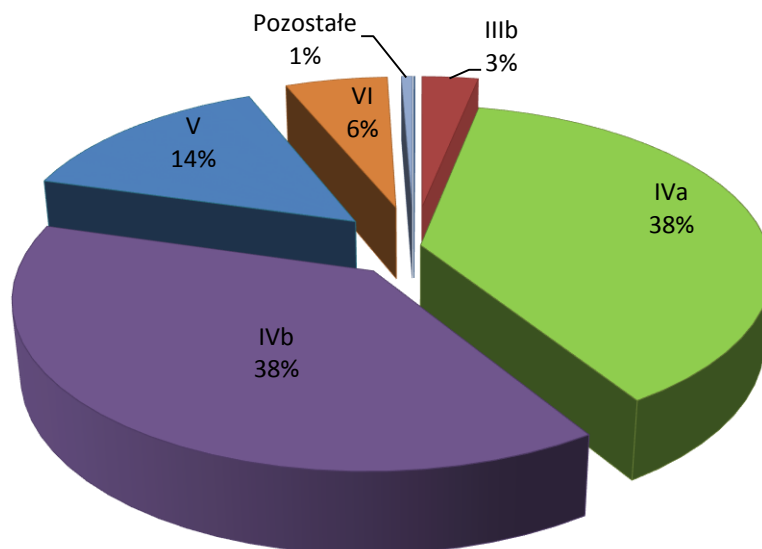
W odniesieniu do województwa warmińsko-mazurskiego, jak i do powiatu ełckiego, gmina Stare Juchy cechuje się najwyższym udziałem powierzchni wód stojących i płynących, zaś pod względem lesistości – wskaźnik dla gminy jest niższy od średniej województwa i powiatu, co bardziej szczegółowo zostało opisane w dalszej części podrozdziału.

3.3.1. Gleby

Na terenie gminy występują głównie gleby bielcowe i brunatne wytworzone z glin, piasków gliniastych podścielonych gliną lub piaskiem luźnym i piasków luźnych całkowitych. Grunty orne należą do klas bonitacyjnych od IIIa do VIz, co obrazuje **rysunek 11**. Dominują gleby klas IVa i IVb - po 38 %. Gleby te położone są przede wszystkim w północnej części gminy. Gleby słabe i bardzo słabe (V i VI klasy bonitacyjnej) występują głównie w centralnej i południowej części obszaru gminy i obejmują łącznie ok. 20% gruntów. Pozostałe klasy VIz i IIIa stanowią niecały 1% gruntów.

Największy procent gruntów klasy bonitacyjnej IIIa i IIIb występuje w okolicach wsi Bałamutowo, Jeziorowskie i Łaśmiady. Klasy IVa i IVb dominują we wsiach: Królowa Wola, Sikory Juskie i Orzechowo, a klasy V we wsiach: Olszewo, Stare Krzywe, Kałtki i Zawady Ełckie. Najsłabsze gleby klasy VI występują głównie w okolicy Zawad Ełckich i Czerwonki.

Rysunek 11. Wartość bonitacyjna gruntów ornych w gminie Stare Juchy

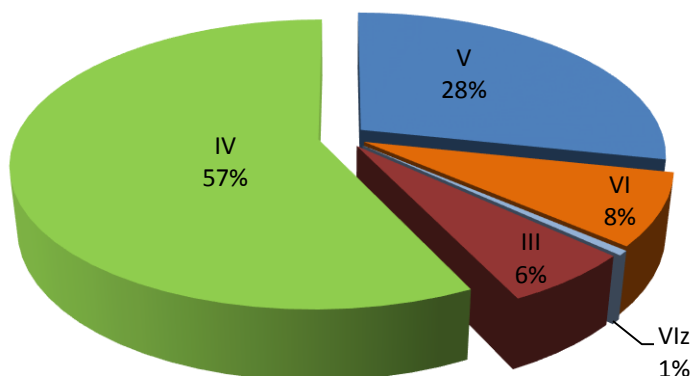

Źródło: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Stare Juchy do 2020 roku, s. 29.

Naturalne użytki zielone występują w obrębie dolin i obniżień terenowych, głównie na glebach torfowych, mułowych i murszowych. Procentowy udział użytków w poszczególnych klasach bonitacyjnych ukazuje **rysunek 12**. Ponad połowa gruntów (57%) jest sklasyfikowana jako IV. W następnej kolejności: klasa V - 28%, na porównywalnym poziomie klasa VI i III, odpowiednio: 8 i 6%. Najmniej, poniżej 1% użytków zakwalifikowano do klasy VIz.

Największy udział gruntów klasy III w użytkach zielonych występuje w okolicach wsi Jeziorowskie i Szczecinowo, klasy IV: Płowce, Królów Wola, Stare Krzywe i Czerwonka. Użytki klasy V przeważają we wsiach: Olszewo, Kałtki i Zawady Ełckie, a klasy VI we wsiach: Kałtki, Olszewo i Zawady Ełckie.

Rysunek 12. Wartość bonitacyjna użytków zielonych w gminie Stare Juchy

Źródło: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Stare Juchy do 2020 roku, s. 29.

3.3.2. Szata roślinna

Gmina Stare Juchy położona jest na terenie Krainy Mazursko-Kurpiowskiej w okręgu Pojezierza Mazurskiego działu Północnego (wg Szafera). Krajobraz gminy ma charakter rolniczo – leśny. Największe fragmenty zespołów leśnych tworzą bory mieszane, bory świeże oraz grądy. W wilgotnych obniżeniach terenu występują olsy, bory bagienne, bory wilgotne oraz grądy niskie. Wzdłuż cieków wodnych oraz rzeki Gawlik występują fragmenty lasów łęgowych.

W zbiorowiskach leśnych przeważa świerk pospolity. Poza tym występują tu licznie: sosna pospolita, lipa drobnolistna, grab pospolity, brzoza brodawkowata, olcha czarna, jesion wyniosły i dąb szypułkowy. Użytki zielone powstały głównie w wyniku wycięcia lasów przez człowieka. Na terenach niżej położonych występują wilgotne łąki, gdzie gatunkom traw towarzyszą: kuklik zwisty, bodziszek łąkowy, przetacznik długolistny, babki średnia i lancetowata, przytulia bagienna i pospolita, firletka poszarpana. Na łąkach wyżej położonych rozwinął się zespół roślin, wśród których dominują: barszcz syberyjski, jaskier ostry, szczaw zwyczajny, mydlnica lekarska, dzięgiel leśny, koniczyzna pagórkowata. Na terenach wiejskich, zabudowie towarzyszy roślinność synantropijna (zbiorowiska nieużytków z łopianem, podbiałem, ostrożeniem) i roślinami azotolubnymi (pokrzywa, serdecznikiem, komosą). Na terenach nieużytków po wyschniętych jeziorach i obszarach borów bagiennych tworzą się torfowiska, w przeważającej mierze wysokie. Dominują tu różne gatunki mchów torfowców, krzewinki z rodziny wrzosowatych (wrzos pospolity, bagno zwyczajne, borówka bagienna i czarna, żurawina błotna, bażyna czarna, modrzewica zwyczajna) i karłowata sosna tworząc mszar wysokotorfowiskowy.

Na terenie zarośniętych jezior tworzą się torfowiska niskie. Rośliny przybrzeżne takie jak oczeret jeziorny, manna mielec, pałki szerokolistna i wąskolistna, szale jadowite wdzierają się stopniowo coraz bardziej w głąb zbiorowiska wodnego. Zagarnięte tereny porastają nowe zbiorowiska roślinne złożone

z mchów torfowców, wełnianek oraz turzyc, wśród których dominują północne gatunki: turzycyca dwupienna, bagienna i obła. Na torfowiskach tych pojawiają się także brzozy i wierzby.

Osobliwością jest tutaj występowanie torfowisk porośniętych świerczynami, tzw. świerczyn na torfie. Oprócz zbiorowisk nieleśnych związanych z terenami obniżonymi występują zbiorowiska roślinności kserotermicznej. Stoki suchych, nasłonecznionych pagórków porastają murawy kserotermiczne z poziomką twardawą, koniczyną długokłosową, głowienką wielkokwiatową. Z powodu braku wilgoci nie wytwarzają się tu zbiorowiska leśne, może natomiast występować roślinność krzewiasta. Na glebach gliniastych i gliniasto-piaszczystych tworzą się formacje roślinne z leszczyną, głógami jedno i dwuszyjkowymi, trzmielinami pospolitą i brodawkową i dziką różą. Na piaszczystych rozwija się zbiorowisko z tarniną i jałowcem pospolitym. We florze można spotkać liczne gatunki arktyczne i borealne, w tym wiele reliktywów polodowcowych. Należą do nich np. *Betula humilis*, *Chamaedaphne calyculata*, *Salix lapponum*, *Salix myrtiloides*, *Salix nigricans*.

3.3.3. Wody powierzchniowe

Obszar gminy należy do dorzecza Wisły w zlewni Morza Bałtyckiego. Większość terenu gminy odwadniana jest w kierunku południowym. Środkowa część gminy odwadniana jest przez rzekę Gawlik, będącą prawym dopływem rzeki Ełk (na długości ok. 2 km płynącą wzdłuż granicy gminy).

Rzeka Ełk należy do zlewni Biebrzy. Okolice Skomacka Wielkiego odwadniane są strumieniami i ciekami spływającymi do jeziora Orzysz, a w dalszej kolejności do rzeki Pisy. Obie rzeki Pisa i Biebrza odprowadzają wody do Narwi, a za jej pośrednictwem do Wisły.

Tabela 3. Jeziora w gminach powiatu ełckiego

Gmina	Liczba jezior	Powierzchnia jezior [ha]
Ełk (miasto i gmina)	38	3833,39
Stare Juchy	24	2634,33
Kalinowo	17	1024,97
Prostki	9	571,81

Źródło: Strategia zrównoważonego rozwoju Powiatu Ełckiego do 2016 roku

Wody w gminie Stare Juchy zajmują łącznie około 3 393 hektarów co stanowi ponad 13% jej powierzchni. Biorąc pod uwagę udział wód powierzchniowych, zwłaszcza jezior, w ogólnej powierzchni gminy, w gminie Stare Juchy odnotowano najwyższe wskaźniki na tle regionu i powiatu. Znajdują się tu w sumie 24 jeziora, z czego w pobliżu Starych Juch znajduje się ich siedem.

Tabela 4. Charakterystyka jezior gminy Stare Juchy

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]	Położenie
Bocian	9,00	Na północ od wsi Panistruga i na zachód od wsi Orzechowo
Bocianek	b.d.	Na ptn. od wsi Panistruga i na zach. od Orzechowa, w pobliżu jez. Bocian
Czarne	88,65	Na zach. od wsi Ostrów i na ptn. od jez. Orzysz
Garbas	45,81	Na południe od wsi Liski
Garbas Mały	2,85	Śródlądne jezioro na ptd.-zach. od wsi Liski i jeziora Garbas
Grabnickie	22,23	Na ptd.-zach. od jez. Sawinda Wielka przy wsi Grabnik
Jędzelewo ³ / Hendzelewo	128,59	Na zachód od Starych Juch
Juskie	0,83	Między stacją kolejową a ul. Długą
Kleszczówka	4,60	Na ptd.-wsch. od wsi Szczecinowo
Krzywił	24,39	Przy wsi Nowe Krzywe
Łaśmiady	953,00	Wsch. brzeg stanowi granicę gminy. Położone są nad nim wsie Łaśmiady, Sikory Juskie oraz Piaski i Sajzy
Małe	10,30	Na ptd.-wsch. od wsi Grabnik
Mieczówka	83,26	Na wschód od wsi Skomack Wielki
Mieczówka Mała	7,19	Między wsią Skomack Wielki a jez. Mieczówka
Orzechówko	16,30	Na południe od wsi Orzechowo
Pokrzywy	4,37	Na wsch. od szosy Stare Juchy – Szczecinowo
Rękaty	58,74	Na ptd.-wsch. od Starych Juch, po lewej stronie do Ełku
Rogal	32,25	Przy wsi Rogale
Rogalik	15,12	Na pś.-wsch. od wsi Rogale
Rogaliki	4,76	Na ptn.-zach. od wsi Rogale
Sawinda Wielka	226,80	Na zach. od wsi Czerwinka, po lewej stronie linii kolejowej Ełk-Stare Juchy
Szóstak	490,05	Między wsiami Szczecinowo i Orzechowo
Ślepieniec	3,43	Śródlądne jezioro na ptn. od szosy Stare Juchy - Gorło
Ułówki	264,82	Zachodnia odnoga jez. Łaśmiady, przy wsiach Gorło i Łaśmiady
Zawadzkie	96,63	Przy wsi Zawady Ełckie
Zawindki	36,41	Przy wsi Jeziorowskie
Zielone	8,52	Na ptd.-wsch. od wsi Grabnik
Żabieniec	10,52	Na ptd. od jez. Zawindki, po prawej stronie linii kolejowej Ełk-Stare Juchy

Źródło: strona internetowa gminy Stare Juchy www.stare-juchy.pl, stan na 01.07.2014

Za wyjątkiem jeziora powstałego w wyrobisku po dawnej żwirowni (na południe od szosy Liski - Jeziorowskie), wszystkie inne zbiorniki wodne są pochodzenia polodowcowego. Większość z nich jest

³ Funkcjonują dwie nazwy: Jędzelewo oraz Hendzelewo.

kształtu rynnowego (długie i wąskie np. Jędzelewo/Hendzelewo, Krzywił, Szóstak), pozostałe zaś to zwykle duże akweny o płaskich brzegach i licznych zatokach (jeziora moreny dennej np. Łaśmiady, Zawadzkie) oraz małe okrągłe bezodpływowe „oczka” (Jezioro Juskie, Ślepieniec). Część z jezior wykazuje w chwili obecnej tendencję do zarastania (Bocianek, Żabieniec), inne z kolei „powracają” na swoje dawne miejsca (Czarne, Pokrzywy).

Największym zbiornikiem jest jezioro Łaśmiady o pow. ok. 953 ha. Zbiornik zasilany jest wodami rzeki Elk oraz rzeki Gawlik, dopływającej z jeziora Ułówki. Jezioro to jest objęte strefą ciszy i należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Ełckiego – podobnie jak niewielkie Jezioro Rękaty, które jest umiarkowanie wykorzystywane do celów rekreacyjnych.⁴

Więszymi jeziorami są także Szóstak o powierzchni 490,05 ha, Ułówki liczące 264,82 ha i Sawinda Wielka o powierzchni 226,80 ha.

Stan wód powierzchniowych na terenie gminy determinowany jest głównie przez czynniki antropogeniczne. Źródłem presji jeszcze do niedawna była nie do końca uporządkowana gospodarka wodno-ściekowa na terenie gminy. Zanieczyszczenie wód pochodzi także ze spływów powierzchniowych z użytków rolnych. Czynnikiem wywołującym zagrożenie jest tu przede wszystkim nieprawidłowe stosowanie nawozów i chemicznych środków ochrony roślin.

3.3.4. Wody podziemne

Na terenie powiatu ełckiego występuje czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych GZWP 217 – Pradolina Rzeki Biebrzy, obejmująca swym zasięgiem gminę Stare Juchy. Całkowita powierzchnia tego zbiornika to ok. 1 295 km², zaś szacunkowe zasoby określa się na poziomie 1,79 dm³/s km².

Wody podziemne występują na różnych poziomach stratygraficznych, wśród osadów piaszczysto-żwirowych. Najważniejszy poziom wodonośny to piaski wodonośne podścielające utwory zlodowacenia bałtyckiego oraz będące z nimi w kontakcie hydraulicznym piaski dzielące poziomy glin zwałowych ostatniego zlodowacenia. Głębokość użytkowej warstwy wodonośnej wynosi od kilkunastu do 50 m. Zwierciadło wód podziemnych kształtuje się na wysokości 120-125 m n.p.m., czyli średniej wysokości lustra wód powierzchniowych. Wody gruntowe przypowierzchniowego poziomu wodonośnego pozostają we wzajemnym kontakcie z wodami powierzchniowymi tylko w strefie sandru oraz rynnowych rozcięciach na wysoczyźnie. Na pozostałej części wysoczyzny zbudowanej głównie z utworów nieprzepuszczalnych wody przypowierzchniowe tworzą poziom zawieszony w stosunku do głównej warstwy wodonośnej.

⁴ Raport o stanie środowiska województwa warmińsko mazurskiego w 2011 r. www.wfosigw.olsztyn.pl/pliki/raport_2011.pdf, stan na 01.07.2014

Wody gruntowe wysoczyzny występują głównie pod postacią sączeń lub mało wydajnych warstw wodonośnych o ograniczonym zasięgu. Wahania poziomu tych wód są znaczne, okresowo woda zanika.

3.3.5 Kopaliny

Na terenie gminy Stare Juchy występują trzy udokumentowane złoża kopaliny. We wszystkich trzech jest to kruszywo naturalne: w Orzechowie i Liskach kopalina główną jest piasek ze żwirem, a w Starych Juchach piasek. Złoże w Liskach posiada zasoby oceniane na ok. 16 tys. ton, w Orzechowie 61 tys. ton, w Starych Juchach ok. 39 tys. ton. Złoża te nie są w chwili obecnej eksploatowane przemysłowo. W licznych obniżeniach na terenie gminy istnieją perspektywy występowania torfów, a także kredy jeziornej. Szczególnie obiecujący pod tym względem jest rejon Skomacka Wielkiego.

3.3.6. Klimat

Tereny gminy Stare Juchy zaliczane są do najzimniejszych obszarów nizinnych Polski. Na kształtowanie pogody w tym rejonie największy wpływ mają masy powietrza polarnego, w tym: morskiego starego 32%, morskiego świeżego 30%, kontynentalnego 24%.

W ciągu roku średnio przez 1,5 miesiąca dociera tu powietrze arktyczne (najczęściej w okresie zimy i wiosny). Średnia roczna temperatura kształtuje się w przedziale od 6,0 do 6,5°C. Średnia najzimniejszego miesiąca, czyli lutego, waha się od -5,5 do 5,0°C, najcieplejszego - lipca wynosi około 17°C. Średnia roczna amplituda temperatury wynosi 22°C, co jest typową cechą klimatu kontynentalnego.

Inną cechą tego klimatu jest długa, trwająca od 110 do 115 dni zima z dużą liczbą dni mroźnych. Lato rozpoczyna się po 5 czerwca i trwa 75 do 80 dni, do około 25 sierpnia. Dni najcieplejszych, z temperaturą powyżej 25°C, jest około 20 w przeciągu roku.

Obszar gminy należy do najbardziej zachmurzonych terenów w Polsce. Średnie roczne zachmurzenie wynosi 65%-70%. Przeciętnie dni pogodnych jest tu 30 do 40, najczęściej w marcu i kwietniu. Średnia wilgotność powietrza osiąga 80% do 81%, najwyższa jest zimą, około 88% do 89%. Średnia roczna suma opadu wzrasta od 580 mm na krańcach południowo-wschodnich gminy, po około 600 mm w części centralnej, do 630 mm na krańcach północnych. W przebiegu rocznym przeważają opady letnie nad zimowymi, w stosunku aż 3:1. Największe opady notuje się w sierpniu 75 do 85 mm, najmniejsze w styczniu od 30 do 35 mm. Opady zimowe są częstsze, lecz o niższym natężeniu, letnie w odróżnieniu

od tego rzadsze, lecz bardzo intensywne. Latem maksyma dzienne opadów przekraczają wręcz średnie miesięczne sumy opadów.⁵

3.3.7. Tereny i obiekty prawnie chronione

Gmina Stare Juchy na mocy Rozporządzenia Nr 21 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14 kwietnia 2003 roku weszła w „Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Orzyskich” o łącznej powierzchni 21 153 ha, a także w „Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Łęckiego” o powierzchni 49 297 ha.

Ponadto na terenie gminy Stare Juchy występują 2 pomniki przyrody – głaz narzutowy Jaćwingów o obwodzie 11,5 m i wysokości 0,8 m, znajdujący się w miejscowości Orla Jucha oraz drzewo brzoza brodawkowata *Betula pendula* o obwodzie 2,48 m i wysokości 22 m w Starych Juchach przy ul. Kolejowej 6.

Inną formą ochrony środowiska na terenie gminy są użytki ekologiczne, będące obszarami zasługującymi na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Na terenie gminy w miejscowości Sikory Juskie znajduje się użytk ekologiczny o powierzchni 50,4995 ha – Torfowisko „Sikora” – śródpolne torfowisko, siedlisko wielu gatunków roślin chronionych, zaś Jezioro Czarne jest cennym siedliskiem i lęgowiskiem wielu gatunków ptactwa wodnego.

3.4. Sytuacja społeczna

3.4.1. Bezrobocie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łuku w grudniu 2013 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Stare Juchy wyniosła 401 osób. W porównaniu do grudnia 2012 r. liczba osób zwiększyła się o 19. Zjawisko bezrobocia w gminie Stare Juchy stanowi rosnący problem.

Tabela 5. Bezrobotni w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013

Bezrobotni	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	471	399	281	346	343	348	382	401
mężczyźni	233	181	139	189	188	169	206	223
kobiety	238	218	142	157	155	179	176	178

Źródło: PUP w Łuku, 2014.

⁵ Strategia Rozwoju gminy Stare Juchy do 2020 roku.

⁶ Program Ochrony Środowiska Powiatu Łęckiego 2012.

Stopa bezrobocia w grudniu 2013 roku wyniosła 16% i w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o 0,5 punktu procentowego. W odniesieniu do poziomu bezrobocia w kraju gmina Stare Juchy odnotowuje wskaźnik wyższy o 2,6 %. Jednakże w porównaniu do wskaźnika w powiecie ełckim stopa bezrobocia w gminie była niższa o 10 %, zaś w porównaniu ze wskaźnikiem wojewódzkim niższa o 5,7%. Mimo relatywnie umiarkowanego oficjalnego poziomu bezrobocia, w gminie występuje bezrobocie ukryte, charakterystyczne dla terenów wiejskich Polski północno-wschodniej.

Tabela 6. Stopa bezrobocia w podziale na jednostki terytorialne w latach 2009-2013

Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	11,9%	12,3%	12,5%	13,4%	13,4%
warmińsko-mazurskie	20,2%	20,0%	20,1%	21,2%	21,7%
powiat ełcki	23,6%	24,5%	24,8%	26,4%	26%
gmina Stare Juchy	14,5%	14%	14,2%	15,5%	16%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Jednym z istotnych problemów gminy jest duża liczba osób długotrwale bezrobotnych. Stosunek liczby osób będących na bezrobociu dłużej niż 12 miesięcy, do liczby bezrobotnych ogółem, w grudniu 2013 roku wyniósł 55%, czyli ponad połowę osób zarejestrowanych jako bezrobotne.

Tabela 7. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Stare Juchy na koniec 2013 roku

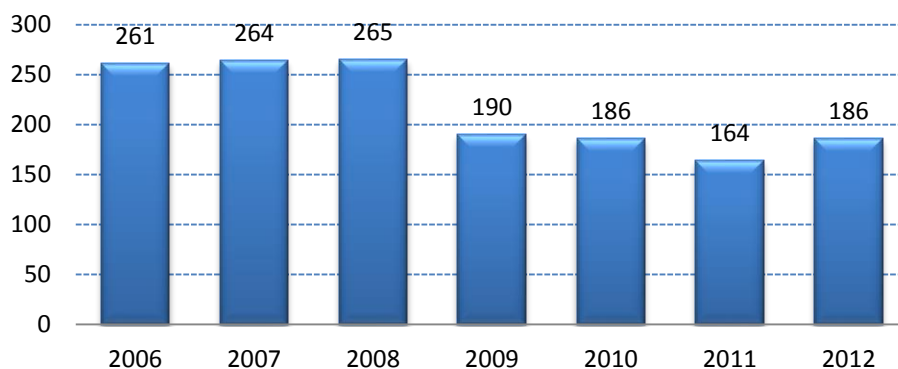
Wyszczególnienie	Bezrobotni - stan w końcu miesiąca sprawozdawczego – XII 2013			
	ogółem		w tym z prawem do zasiłku	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
ogółem	401	178	64	21
do 25 roku życia	83	43	3	1
długotrwale bezrobotni	221	107	3	2
powyżej 50 roku życia	97	34	15	4
niepełnosprawni	21	6	1	0

Źródło: PUP w Ełku, 2014.

Niepokojący jest również fakt, iż prawo do zasiłku posiada tylko 16% bezrobotnych, w tym z 21 bezrobotnych osób niepełnosprawnych żadnej nie przysługuje prawo do zasiłku.

Liczba osób pracujących ogółem w okresie 2006-2012 kształtowała się na poziomie 165-265 osób. W latach 2008 – 2009 nastąpił znaczący spadek liczby pracujących do poziomu 190 osób, który utrzymuje się do chwili obecnej.

Rysunek 13. Dynamika zmian liczby pracujących w gminie Stare Juchy w latach 2006-2012

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

3.4.2. Warunki mieszkaniowe

Pogarszające się warunki finansowe mieszkańców gminy rzutują na warunki mieszkaniowe. W konsekwencji podwyższenia cen gruntów i powstania barier ich zakupu przez społeczność nierolniczą, nastąpił zastój aktywności budowlanej. Przyczyniły się też do tego stanu wysokie bezrobocie i ograniczenie zasobów finansowych społeczeństwa. Obecnie większość mieszkań należy do osób prywatnych oraz spółdzielni mieszkaniowych. Największe skupisko zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej nierolniczej znajduje się w Starych Juchach. Na terenach byłych państwowych gospodarstw rolnych dominuje budownictwo wielorodzinne.

Tabela 8. Wyposażenie i zasoby mieszkaniowe w gminie Stare Juchy w latach 2011-2012

Wyszczególnienie	2011		2012	
	liczba mieszkań	%	Liczba mieszkań	%
1. Mieszkania ogółem	1265	-	1272	-
2. Wodociągi razem	1100	87,0	1107	87,0
2. Ustęp spłukiwany	980	77,6	987	77,6
3. Łazienka	955	75,5	962	75,6
4. Centralne ogrzewanie	792	62,6	799	62,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	77,4		77,8	
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych [szt.]	572		334	
Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych [zł]	49 495		55 433	

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

W ostatnich latach liczba mieszkań w gminie Stare Juchy stale rośnie. Jednakże w porównaniu do pozostałych gmin w powiecie etckim, zasoby mieszkaniowe i poziom wyposażenia jest jednym z najniższych w powiecie.

Podobnie w porównaniu do gmin sąsiednich tj. Wydminy, Świętajno, Ruciane-Nida – gmina Stare Juchy odnotowuje najniższy udział mieszkań wyposażonych w niezbędny sprzęt sanitarno-techniczny. Szczególnie rażące są różnice w udziale mieszkań wyposażonych w łazienkę. W gminie Stare Juchy łazienki nie ma aż 24% mieszkań ogółem, gdzie dla gmin sąsiednich odsetek mieszkań niewyposażonych w łazienkę wynosi średnio 12%. W stosunku do gmin w powiecie, różnica nie jest aż tak widoczna, aczkolwiek również gmina Stare Juchy wypada niekorzystnie. W gorszej sytuacji znajduje się jedynie gmina Prostki, w której odsetek mieszkań wyposażonych w łazienkę wynosi 74%.

W 2012 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie Stare Juchy wyniosła 77,8m², w porównaniu do średniej powierzchni użytkowej w powiecie etckim jest ona większa o 13,5 m². Na tle wiejskich gmin sąsiednich, mieszkania charakteryzują się przeciętną powierzchnią. Na przestrzeni ostatnich lat nie zauważa się znacznych zmian w wielkości użytkowanej powierzchni mieszkań. Jedynie w mieście Etka powierzchnia ta wzrosła o 4m² w stosunku do 2010 roku.

3.4.3. Edukacja

Na terenie gminy Stare Juchy działa Zespół Szkół Samorządowych w Starych Juchach, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa (klasy I-VI), Gimnazjum Publiczne (klasy I-III) i Przedszkole Samorządowe (oddział przedszkolny i klasa „0”),

Z dniem 31 sierpnia 2013 roku zlikwidowano Szkołę Podstawową w Skomacku Wielkim o strukturze organizacyjnej klas I-VI z oddziałem przedszkolnym. W roku szkolnym 2012/2013 do szkoły uczęszczało tylko pięcioro uczniów.

Część uczniów, na mocy porozumienia z gminą Ełk, dowożona jest do Gimnazjum w Woszczelach.

Tabela 9. System edukacji w gminie Stare Juchy w latach 2010-2013 [szt.]

EDUKACJA	2010/11	2011/12	2012/13
Żłobki i kluby dziecięce	-	-	-
Placówki wychowania przedszkolnego	2	2	2
w tym przedszkola	1	1	1
Miejsca w przedszkolach	49	49	49
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	73	81	69
w tym w przedszkolach	63	67	62
Szkoły podstawowe	2	2	2
Uczniowie szkół podstawowych	231	204	195
Szkoły gimnazjalne	1	1	1
Uczniowie szkół gimnazjalnych	109	97	94
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach:			
podstawowych	10	9	8
gimnazjalnych	12	11	9
Komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów w szkołach:			
podstawowych	23	23	23
gimnazjalnych	9	9	9

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

W placówkach oświatowych na terenie gminy nie są świadczone usługi lekarskie ani stomatologiczne. Jedynie w ZSS w Starych Juchach pełni dyżury pielęgniarka. Budynki nie są przystosowane do przyjęcia uczniów niepełnosprawnych. W 2014 r. zakupiono jednak autobus przystosowany do przewozu niepełnosprawnych uczniów na terenie gminy Stare Juchy.

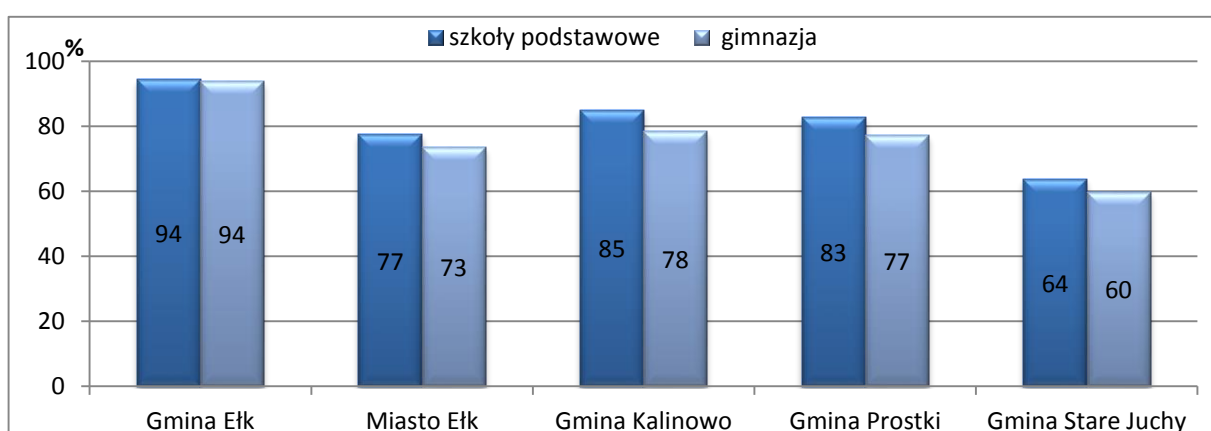
Szkoła podstawowa posiada stołówkę, ponadto w szkole znajduje się biblioteka szkolna i świetlica, pracownie komputerowe z dostępem do Internetu. Placówki oświatowe wyposażone są w sprzęt audiowizualny i filmy wideo.

Zespół Szkół Samorządowych w Starych Juchach posiada boisko poliuretanowe oraz nowo wybudowaną halę widowiskowo-sportową. Planowane jest również utworzenie boiska w GorłóWKu.

W 2012 roku w gminie Stare Juchy w szkołach na poziomie podstawowym uczyło się 195 uczniów, zaś na poziomie gimnazjalnym 94 uczniów, co stanowi kolejno: 69% i 65% ludności znajdującej się w wieku typowym dla tych poziomów nauki.

Jeżeli zaś chodzi o wskaźnik skolaryzacji netto – w gminie Stare Juchy na poziomie podstawowym wynosił on 63,73%, a na poziomie gimnazjalnym 59,72%.

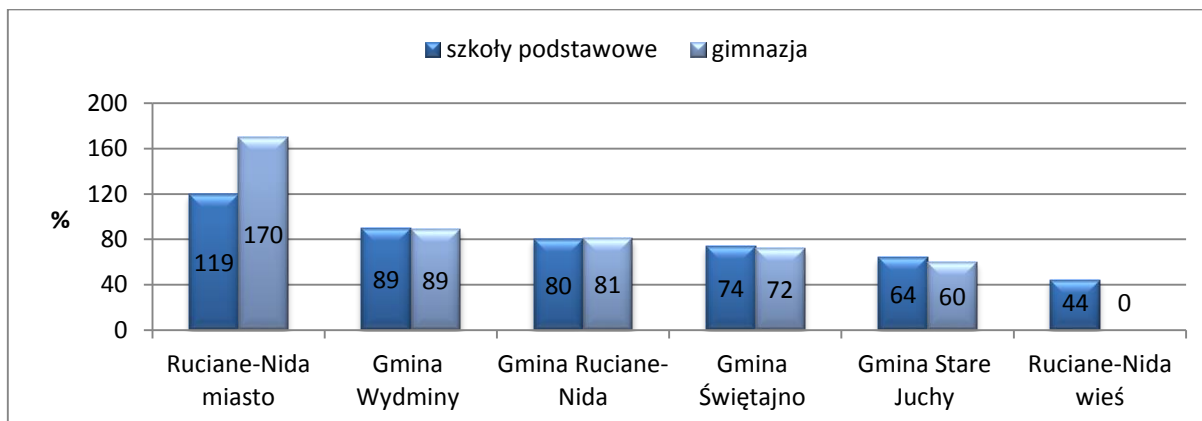
Rysunek 14. Wskaźnik skolaryzacji netto na poziomie szkół podstawowych oraz gimnazjalnych w gminie Stare Juchy oraz w pozostałych gminach powiatu ełckiego w 2012 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Na tle powiatu ełckiego, gdzie wskaźnik skolaryzacji netto wyniósł dla szkół podstawowych 88,55%, dla gimnazjalnych 86,37%, jak i na tle pozostałych gmin w powiecie (Prostki, Kalinowo, Ełk) oraz miasta Ełk, jak i na tle gmin sąsiednich (Wydminy, Świątajno, Ruciane-Nida) w gminie Stare Juchy notuje się, obok wsi Ruciane-Nida, najniższy wskaźnik skolaryzacji netto na obydwu poziomach kształcenia.

Rysunek 15. Wskaźnik skolaryzacji netto na poziomie szkół podstawowych oraz gimnazjalnych w gminie Stare Juchy oraz w gminach sąsiednich w 2012 roku [%]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Na przestrzeni lat 2010-2012 obserwuje się nieznaczny spadek liczby uczących się w zakresie szkolnictwa podstawowego we wszystkich analizowanych gminach (wyjątek stanowi gmina Wydmyny), jak i w powiecie ełckim i w mieście Ełk. Jednak największy spadek notuje się w gminie Stare Juchy.

W porównaniu z 2010 r. wskaźnik skolaryzacji netto na poziomie szkół podstawowych w 2012 roku spadł o 10 punktów procentowych, co nie występuje w takim stopniu w innych analizowanych gminach.

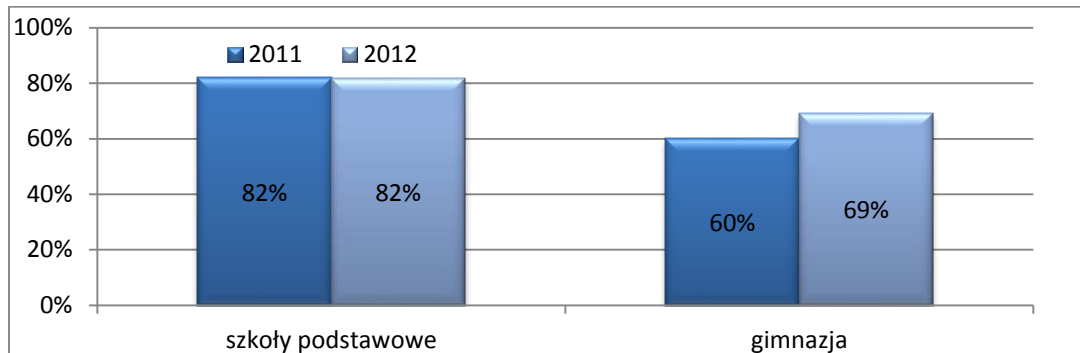
Tabela 10. Wskaźnik skolaryzacji netto na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych w latach 2010-2012 [%]

	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	szkoły podstawowe			gimnazja		
Ruciane-Nida miasto	130,14	121,05	119,39	155,93	170,59	169,67
Gmina Ełk	95,26	95,49	94,26	96,06	93,83	93,77
Gmina Wydmyny	90,97	88,76	89,47	85,08	87,76	88,7
Gmina Ruciane-Nida	85,22	81,65	80,34	83,38	85,02	80,86
Gmina Kalinowo	87,32	85,88	84,97	81,35	81	78,38
Gmina Prostki	85,16	83,21	82,58	78,93	80,85	77,1
Miasto Ełk	79,11	78,73	77,36	80,04	74,94	73,43
Gmina Świętajno	79,49	76,72	73,9	72,68	67,06	71,84
Gmina Stare Juchy	73,81	67,82	63,73	52,25	55,77	59,72
Ruciane-Nida wieś	44,4	45,37	44,08	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Zespół Szkół Samorządowych w gminie Stare Juchy jest dobrze wyposażony w komputery. W szkole podstawowej, większość komputerów, bo 82% służy bezpośrednio uczniom, inaczej przedstawia się sytuacja na poziomie gimnazjalnym, gdzie tylko 69% komputerów wykorzystywanych jest przez uczniów. Jednak w porównaniu z rokiem 2011 – wskaźnik ten wzrósł, co może wskazywać, że rosnąca tendencja będzie się utrzymywać.

Rysunek 16. Komputery do użytku uczniów w gminie Stare Juchy w latach 2011-2012 [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Na tle gmin w powiecie, gmina Stare Juchy pod kątem zaopatrzenia szkół w komputery dla uczniów wypada bardzo korzystnie, szczególnie na poziomie szkół podstawowych (79%) – jest to jeden z najwyższych wskaźników w powiecie ełckim, tuż po gminie Kalinowo, dla której wskaźnik ten wyniósł 80%. Na poziomie szkół gimnazjalnych gmina Stare Juchy plasuje się na 3 miejscu (69%).

Również w porównaniu do gmin sąsiednich – gmina wypada korzystnie. Większy udział w szkołach podstawowych, jak i gimnazjalnych odnotowano tylko w gminie Świątajno (kolejno: 87% i 89%). Stopień udostępnienia komputerów szkolnych dla uczniów w gminie Stare Juchy jest w odniesieniu do gmin w powiecie i gmin sąsiednich, bardzo wysoki, co prezentuje **tabela 11**.

Tabela 11. Komputery do użytku uczniów w szkołach gmin powiatu ełckiego oraz gmin sąsiadujących w latach 2011-2012

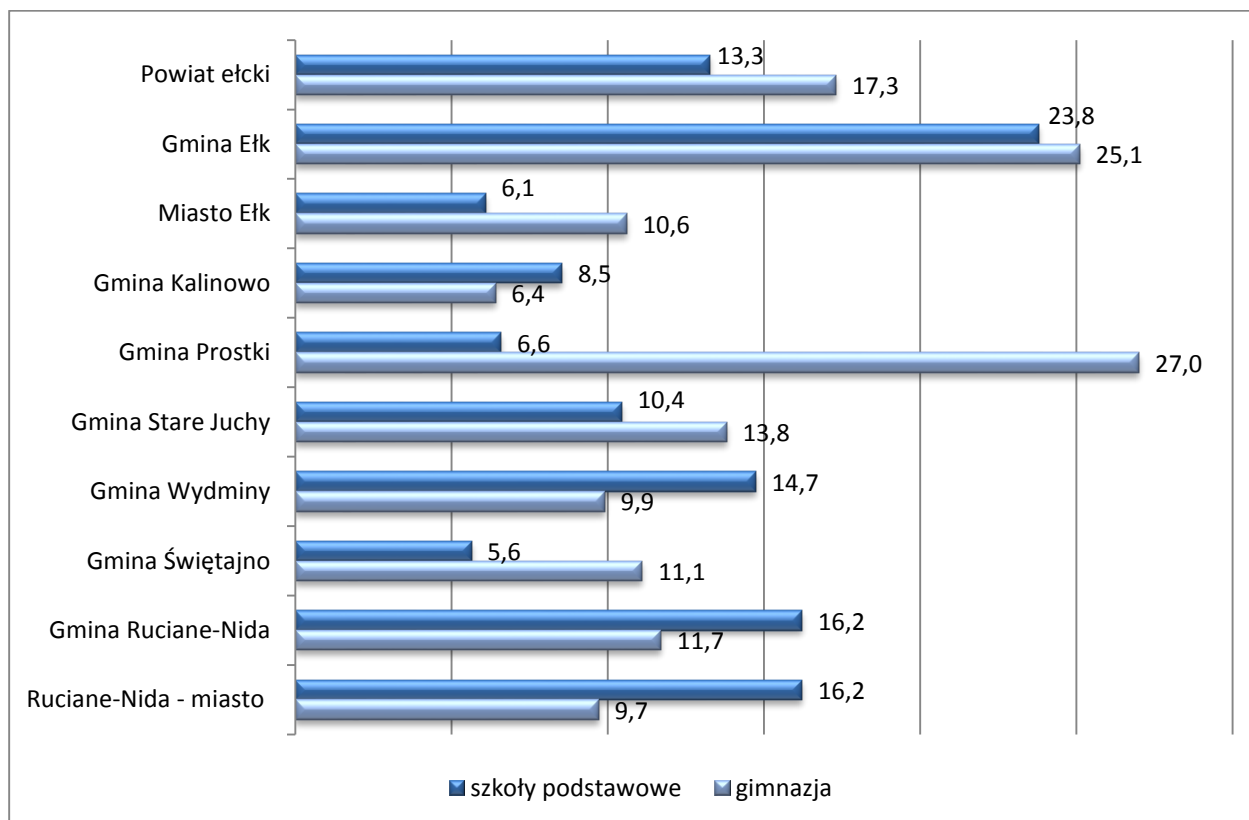
Obszar	Liczba komputerów w szkołach [szt.]				w tym % udział komputerów przeznaczonych do użytku uczniów [%]			
	2011		2012		2011		2012	
	szkoły podst.	gimnazja	szkoły podst.	gimnazja	szkoły podst.	gimnazja	szkoły podst.	gimnazja
Powiat ełcki	665	323	703	335	68%	67%	69%	63%
Gmina Ełk	307	147	329	156	65%	59%	64%	50%
Miasto Ełk	121	79	143	79	68%	67%	69%	67%
Gmina Kalinowo	97	39	111	44	78%	69%	83%	73%
Gmina Prostki	90	43	76	43	61%	93%	62%	93%
Gmina Stare Juchy	50	15	44	13	82%	60%	82%	69%
Gmina Wydmyny	85	27	95	27	85%	56%	81%	56%
Gmina Świątajno	71	27	67	27	90%	89%	87%	89%
Gmina Ruciane-Nida	63	30	64	26	79%	57%	80%	54%
Ruciane-Nida miasto	42	30	42	26	81%	57%	81%	54%
Ruciane-Nida wieś	21	0	22	0	76%	-----	77%	-----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL, 2014.

Innym najczęściej stosowanym wskaźnikiem zaopatrzenia szkół w sprzęt komputerowy jest również liczba uczniów w przeliczeniu na jeden szkolny komputer. W gminie Stare Juchy w 2012 roku, w szkołach podstawowych na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadło 10 osób, zaś w szkołach gimnazjalnych 14 osób. Liczba ta jest wysoka w stosunku do gmin w powiecie, choć w porównaniu z rokiem poprzednim liczba uczniów przypadających na 1 komputer zmniejsza się, choć nie jest to zmiana dynamiczna.

Duża część komputerów przeznaczona jest dla uczniów, jednak wciąż nie jest ona wystarczająca. Obciążenie jednego komputera jest dość duże, aczkolwiek nie najwyższe, w porównaniu z gminami w powiecie, jak i gminami sąsiednimi.

Rysunek 17. Średnia liczba uczniów na 1 komputer szkolny w gminie Stare Juchy oraz innych analizowanych gminach wg typu szkół – stan na 2012 rok [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

W związku z postępującą cyfryzacją ważnym aspektem jest również dostęp do Internetu w szkołach, znajdujących się na terenie gminy Stare Juchy. W 2012 roku w szkołach podstawowych dostęp do Internetu miało tylko 64% komputerów przeznaczonych do użytku uczniów, w gimnazjach wszystkie komputery oddane do użytku uczniom posiadają dostęp do sieci. Mimo to, w ostatnich latach sytuacja w zakresie dostępu do Internetu w gminie poprawiła się. W porównaniu z 2011 roku udział komputerów z podłączeniem do Internetu wzrósł o 8 punktów procentowych.

Tabela 12. Komputery w szkołach z dostępem do Internetu w gminie Stare Juchy oraz w pozostałych analizowanych gminach - stan na 2012 rok

Obszar	Liczba komputerów w szkołach - do użytku uczniów [szt.]		W tym udział % komputerów z dostępem do Internetu [szt.]	
	podstawowa	gimnazjum	podstawowa	gimnazjum
Powiat ełcki	482	212	94%	100%
Gmina Ełk	209	78	97%	100%
Miasto Ełk	98	53	97%	100%
Gmina Kalinowo	92	32	96%	100%
Gmina Prostki	47	40	96%	100%
Gmina Stare Juchy	36	9	64%	100%
Gmina Wydminy	77	15	100%	100%
Gmina Świętajno	58	24	76%	100%
Gmina Ruciane-Nida	51	14	100%	100%
Ruciane-Nida - miasto	34	14	100%	100%
Ruciane-Nida wieś	17	0	100%	----

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL ,2014.

3.4.4. Kultura i sport

Na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Kultury w Starych Juchach, który dysponuje obiektem, o powierzchni użytkowej około 600 m², z czego 90 m² zajmuje biblioteka. Na terenie gminy funkcjonuje 8 świetlic wiejskich w następujących miejscowościach: Czerwonka, Gorłówko, Grabnik, Orzechowo, Rogalik, Stare Krzywe, Szczecinowo, Zawady Ełckie, które sukcesywnie są remontowane.

Jedną z istotnych inwestycji gminnych zrealizowanych w ostatnich latach była budowa nowej hali widowiskowo-sportowej przy ZSS w Starych Juchach. Hala jest budynkiem wolnostojącym, w części sali sportowej - parterowym, w części zaplecza - 3 kondygnacyjnym. Rzut obiektu jest prostokątem o szerokości 18,20 m i długości 40,4 m; wysokość hali - 8,98 m. Dzięki podjazdowi łatwy dostęp do hali mają osoby niepełnosprawne. Na parterze budynek podzielony jest na dwie części: salę widowiskowo - sportową, zaplecze socjalno - techniczne, w którym zlokalizowane są szatnie i łazienki dla uczniów, toalety ogólnodostępne (w tym toaleta dla osób niepełnosprawnych), pokój nauczyciela (trenera), magazyn oraz pomieszczenie gospodarcze. Funkcje ogólnodostępne, a także pomieszczenia dla sportowców, dostępne są z łącznika stanowiącego komunikację do sali sportowej z budynku szkolnego. Sala sportowo - widowiskowa o powierzchni 558,12 m² mieści pełnowymiarowe boisko do gry w koszykówkę, siatkówkę. Może ona również służyć do wystawiania przedstawień teatralnych lub szkolnych, oraz organizowania innych imprez rozrywkowych lub szkoleniowych wymagających dużej powierzchni użytkowej. Sala jest dobrze doświetlona, posiada elektroniczne systemy sterowania wyposażeniem, widownię na 130 miejsc.

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury działają zespoły teatralne: dziecięcy „Ptaszyny” i młodzieżowy „Kulisy”, zespół muzyczny „Mazury”, zrzeszający seniorów oraz zespół dziecięco-młodzieżowy „Moderato”.

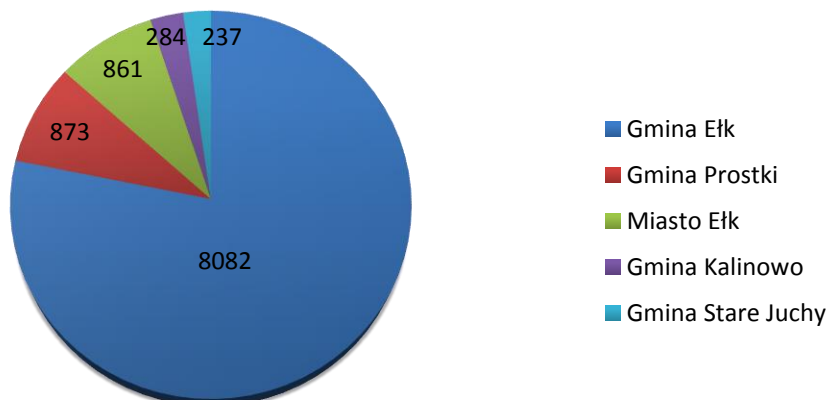
W gminie Stare Juchy funkcjonuje jeden klub sportowy ORZEŁ, zrzeszający, niezmiennie od 2009 roku 30 członków. Ponadto Klub Sportowy CKF OBI z Ełku, wspólnie z gminą Stare Juchy organizuje bezpłatne zajęcia aikido i samoobrony dla dzieci, młodzieży i dorosłych ze Starych Juch.

Mimo bardzo dobrej infrastruktury sportowej (nowa hala sportowa) oraz zainteresowania gminy organizacją imprez sportowych i turystyczno-rekreacyjnych, jak i dużym napływem turystów, nie odnotowuje się zaangażowania mieszkańców, w tym młodzieży, w uprawianie sportu. Liczba klubów sportowych, ich członków oraz osób uczestniczących w zajęciach jest najniższa ze wszystkich gmin w powiecie i gmin sąsiednich.

Jak już wspomniano, na terenie gminy Stare Juchy znajduje się jedna placówka biblioteczna, której liczba czytelników stale wzrasta. Paradoksalnie zmniejsza się liczba książek wypożyczanych na jednego czytelnika – od 2010 roku liczba woluminów spadła o 35,7 pozycji. Wynikać to może z faktu, iż dzięki Ministerstwu Nauki i Informatyzacji biblioteka posiada 3 komputery, z czego wszystkie mają podłączenie do Internetu, z czego jeden komputer jest dostępny dla czytelników placówki. Gmina realizuje w ten sposób program „lkonka”, polegający na uruchomieniu powszechnego dostępu do Internetu i funkcjonowania czytelnicy internetowej. Biblioteka zaspokaja potrzeby czytelnicze, podejmuje działania wychowawcze mające na celu podniesienie kultury i wiedzy wśród mieszkańców gminy. Wartym uwagi jest również fakt, że biblioteka w Starych Juchach w ramach projektu „Tropem dawnych szkół – kultura i oświata w gminie Stare Juchy” wygrała wojewódzki konkurs „Biblioteka z dobrym klimatem społecznym”.

Poniższy wykres prezentuje liczbę czytelników w poszczególnych gminach powiatu ełckiego.

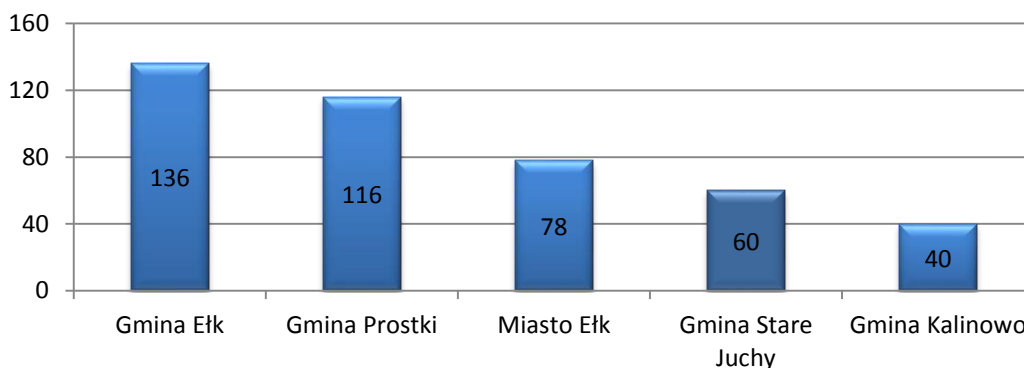
Rysunek 18. Liczba czytelników w gminach powiatu ełckiego w 2012 roku [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Na tle gmin w powiecie, gmina Stare Juchy notuje najmniejszą liczbę czytelników w ciągu roku, która w 2012 roku wyniosła 237 osób, zaś najwięcej czytelników odnotowano w gminie Ełk: 8082 osoby. Niestety w przeliczeniu liczby czytelników na 1000 mieszkańców, gmina Stare Juchy także posiada jeden z najniższych wskaźników.

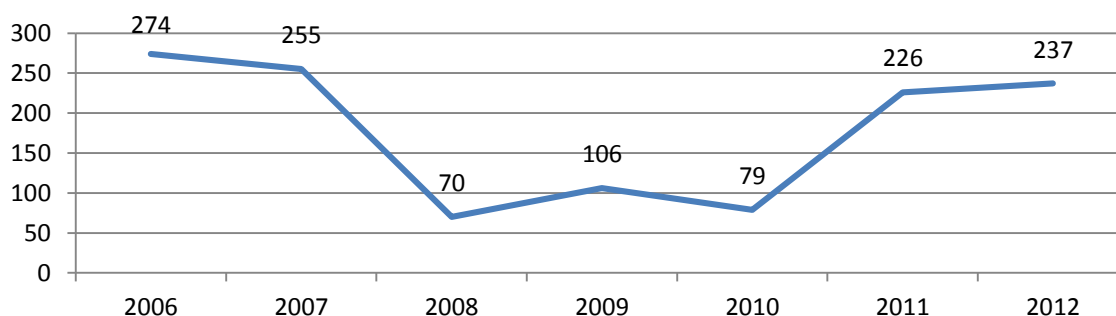
Rysunek 19. Liczba czytelników w gminach powiatu ełckiego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców danej gminy ogółem w 2012 roku [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Na przestrzeni lat 2006-2012 obserwuje się wahania w liczbie czytelników w gminie Stare Juchy. Mimo dużego spadku w 2008, od 2010 roku liczba czytelników ponownie przyjęła tendencję rosnącą.

Rysunek 20. Dynamika zmian liczby czytelników w gminie Stare Juchy w latach 2006-2012 [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Odnosząc się do liczby wypożyczanych woluminów, gmina Stare Juchy również plasuje się na ostatnim miejscu w odniesieniu do gmin w powiecie, jak i do gmin sąsiadujących. Mimo wzrostu liczby czytelników, liczba wypożyczanych książek w odniesieniu do roku poprzedniego spadła.

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA

Gmina organizuje liczne imprezy lokalne, w szczególności konkursy i imprezy turystyczne, jak i sportowo-rekreacyjne. Uczestnicy imprez to w dużej mierze turyści, jak i mieszkańcy okolicznych gmin. Liczba organizowanych wydarzeń kulturalnych jak i liczba ich uczestników stale wzrasta. Relatywnie do posiadanego potencjału ludzkiego i finansowego, gmina Stare Juchy cechuje się największą liczbą zorganizowanych imprez na tle gmin w powiecie ełckim i gmin sąsiadujących. W 2013 roku w porównaniu do roku poprzedniego, odnotowano ponad 2-krotny wzrost zorganizowanych imprez (126).

Na terenie gminy organizowany jest piknik paralotniarski, dożynki, Olimpiada Wiejska oraz Piknik Jaćwieski. W okresie letnim organizowane są imprezy plenerowe, jedną z nich bywa zazwyczaj przegląd kapel reggae. Organizowane są również turnieje sportowe na miejscu oraz wyjazdowe, głównie turnieje tenisa stołowego i turnieje gry w piłkę siatkową.

Warto również wspomnieć o stowarzyszeniach, w których działalność angażują się mieszkańcy gminy. Obecnie w gminie Stare Juchy funkcjonuje kilkanaście stowarzyszeń: Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Gminy Stare Juchy, Stowarzyszenie Mieszkańców i Przyjaciół Wsi Zawady Ełckie „MUKSZTY”, Mazurskie Stowarzyszenie Lotnicze, Stowarzyszenie Mieszkańców i Przyjaciół Wsi Orzechowo „Kokosy”, Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Skomacka, Stowarzyszenie Rozwoju Produktu Lokalnego „Wiatraki Mazur”, Koło Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Ochotnicza Straż Pożarna w Starych Juchach, Ochotnicza Straż Pożarna w Skomacku Wielkim, Ochotnicza Straż Pożarna w Grabniku, Ochotnicza Straż Pożarna w GorłóWKu, Stowarzyszenie na rzecz rozwoju regionu Stare Juchy "Łaśmiady", Fundacja "Otulony w nadzieję", Stowarzyszenie "Młyńska Struga",

Towarzystwo Edukacyjno-Kulturalne „Sobótka”, Fundacja pomocy zwierzętom zagrożonym wykluczeniem „Duch Leona”, Fundacja Akademia Świadomego Leczenia, Stowarzyszenie Wspólnoty Gruntowej „Jeziorowo”. Do najbardziej aktywnych należą: Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Stare Juchy oraz Stowarzyszenie Mieszkańców i Przyjaciół Wsi Zawady Łęckie „Mukszy”.

Organizacje pozarządowe mają duży wkład w realizację zadań z zakresu kultury i sztuki oraz ochrony dóbr kultury i tradycji, upowszechniania kultury fizycznej i sportu, jak i turystyki. Organizowane są wspomniane wcześniej festyny, konkursy i olimpiady oraz zajęcia kulturalne dla mieszkańców gminy. Wspierany jest również rozwój aktywności na obszarach wiejskich.

W 2013 roku gmina przeznaczyła z budżetu ponad 90 tys. zł na realizację zadań w ramach konkursu ofert na działania pożytku publicznego w gminie. Zrealizowano kilkanaście projektów z zakresu: ochrony i promocji zdrowia, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, sportu i turystyki, działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Poza tym gmina uczestniczy aktywnie jako partner w licznych projektach z organizacjami pozarządowymi, składane są liczne wnioski o dofinansowanie zewnętrzne realizacji przedsięwzięć użytecznych społecznie. Współpracę gminy z NGO należy ocenić jako bardzo dobrą.

Ponadto gmina Stare Juchy jest partnerem projektów innych organizacji pozarządowych, spoza gminy, współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych, tj:

- Łęckiego Stowarzyszenia Aktywnych „STOPA” na rzecz realizacji projektu „Zmień siebie i świat przez wolontariat” w ramach POKL współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego,
- Stowarzyszenia Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL z Warszawy w ramach Porozumienia o współpracy przy realizacji projektu systemowego „Decydujemy razem” w ramach POKL współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Gmina jest także członkiem licznych organizacji działających na rzecz rozwoju regionu, taki jak:

- Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cites”,
- Lokalna Grupa Działania „Lider w EGO”,
- Stowarzyszenie Powiatów, Miast i Gmin EGO Kraina Bociana,
- Fundacja Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich.

Gmina jest także sygnatariuszem porozumienia na rzecz opracowania i realizacji działań w ramach Zintegrowanej Strategii Rozwoju Łęckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014 – 2025.

W ostatnim roku doszło do utworzenia nowej instytucji: Biblioteki – Centrum Informacji i Kultury w Starych Juchach (BCliK), która przejmie rolę dotychczasowej biblioteki i Gminnego Ośrodka Kultury (GOK) oraz będzie realizować szereg nowych zadań. Na potrzeby nowej instytucji został wyremontowany dotychczasowy budynek GOKu i jest aktualnie nowoczesnym obiektem, w którym powstanie: wypożyczalnia i czytelnia książek oraz zbiorów audiowizualnych, sala audiowizualna, pracownia DTP, sala widowiskowa, Centrum Aktywności Obywatelskiej. Szczegółowy program działania organizacji jest w trakcie uzgodnień społecznych, zakłada się jednak, iż będą tam prowadzone liczne rodzaje działań kulturalnych, edukacyjnych, dyskusyjnych w oparciu o nowoczesne wyposażenie techniczne. Jednostka ma być centrum promocji gminy, kreowania pomysłów na jej rozwój. Nowa instytucja ma też być ogniskiem skupiającym współpracę różnych środowisk oraz działania koordynujące i monitorujące realizację Strategii rozwoju.

3.4.5. Ochrona zdrowia

Na terenie gminy działa Niepubliczny Ośrodek Zdrowia w Starych Juchach, w którym zatrudniony jest jeden lekarz rodzinny. NOZ nie dysponuje własną karetką pogotowia. W Starych Juchach znajduje się również jeden prywatny punkt apteczny. Pacjenci wymagający hospitalizacji korzystają z placówek znajdujących się w Ełku.

Ponadto gmina przeznacza środki finansowe z budżetu na przeciwdziałanie narkomanii i alkoholizmowi mieszkańców gminy, które w 2013 roku wyniosły 45,5 tys. zł.

3.4.6. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Do obiektów zabytkowych na terenie gminy zaliczyć można zachowane nieliczne dwory i folwarki. Spośród nich możemy wymienić: dwory z zabudową folwarczną w Starych Juchach, Rogaliku i Skomacku Wielkim, dwór bez zabudowy w Skomacku Wielkim/Mrągowiźnie, zabudowę folwarczną w Grabniku, Skomacku Wielkim, Rogalach i Królowej Woli. Większość z tych budowli pochodzi z przełomu wieków XIX i XX. Tylko kilka z tych obiektów wpisanych jest do rejestru zabytków, są to budowle charakterystyczne dla terenu Mazur. Do rejestru zabytków wpisanych jest także kilka budynków w Starych Juchach.

Na uwagę zasługują dwa obiekty sakralne położone na terenie gminy:

- Kościół w Grabniku z XVI w., przebudowany w latach 1730-1739 i 1865 r. Z pierwotnej budowli pozostały pochodzące z 1565 r. fundamenty i podpiwniczenie wieży,
- Kościół w Starych Juchach z XVI w., wielokrotnie przebudowywany, a w nim główny ołtarz, tryptyk gotycki z 1591 r., którego skrzydła przedstawiają sceny z życia Chrystusa, ośmioboczna ambona pochodzi z 1574 r., organy z 1772 r., stojący gdański zegar, dzwon z 1647 roku.

Do zabytków techniki zaliczyć można gorzelnię położoną na terenie zespołu dworskiego Orla Jucha i młyn w GorłóWKu. Nie są one jednak wpisane do rejestru zabytków.

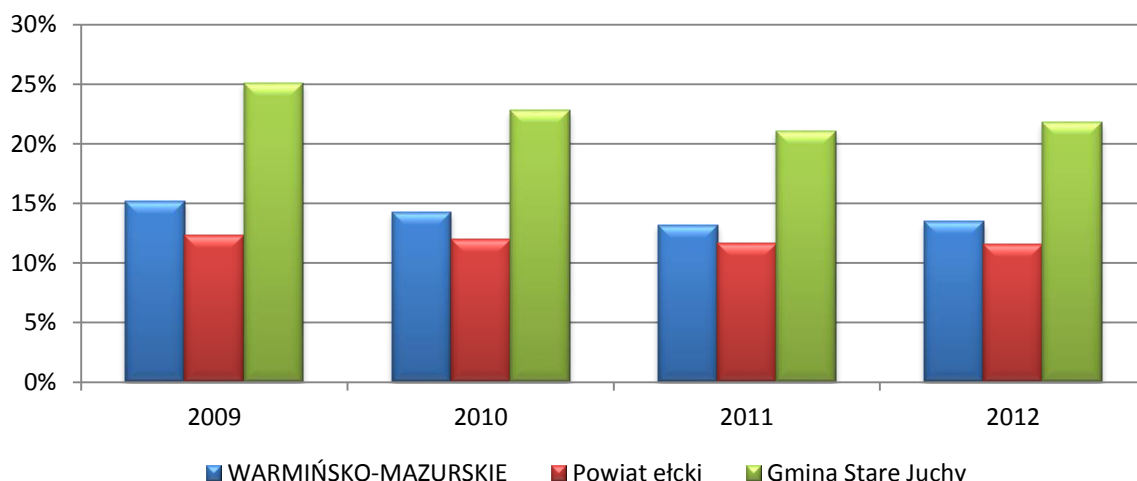
Na terenie gminy ujęto łącznie 10 cmentarzy o wartościach historycznych lub zabytkowych. W chwili obecnej czynne są dwa, w Starych Juchach i Grabniku. Liczną grupę stanowią wiejskie cmentarze ewangelickie z końca XIX i początku XX w. Są to obiekty niewielkie (do 0,5 ha). Większość założona na planie regularnym prostokąta lub wieloboku. Ich stan jest bardzo zły. Część cmentarzy pochodzi z okresu I Wojny Światowej. Ich stan jest zróżnicowany, są sukcesywnie remontowane. W 2013 roku wykonano alejkę na cmentarzu komunalnym w gminie Stare Juchy.

Gmina Stare Juchy należy do najłabiej przebadanych pod kątem rozpoznania zasobu stanowisk archeologicznych w tej części Mazur. Systematyczne badania rozpoznawcze powierzchniowe w ramach ogólnopolskiego programu badawczego „Archeologiczne Zdjęcie Polski” objęły dotąd niecałe 15% obszaru gminy. Teren ten był jednakże od dość dawna w polu zainteresowania badaczy pradziejów. Systematyczne badania wykopaliskowe prowadzono tu już w XIX wieku. Łącznie stacjonarnym badaniom terenowym (wykopaliskowym i inwentaryzacyjnym) poddano dotąd blisko 20 stanowisk archeologicznych. Kilka znalezisk pochodzi z odkryć przypadkowych.

3.4.7. Pomoc społeczna

Gmina Stare Juchy charakteryzuje się niskim poziomem zamożności dlatego też problem ubóstwa to drugi idący w parze z bezrobociem powód przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania własne i zlecone gminy z zakresu opieki społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starych Juchach. Wypełnianie zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej jest realizowane m.in. poprzez wydawanie posiłków, wypłacanie zasiłków losowych, pochówek, pracę socjalną, oraz zasiłki celowe w gotówce.

Rysunek 21. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w latach 2009-2012

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Gmina Stare Juchy angażuje się w poprawę standardu życia swoich mieszkańców, o czym świadczy wdrożenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Stare Juchy na lata 2006-2016. Ponadto gmina podjęła się realizacji projektu systemowego "Przywróceniu społeczeństwu - program aktywizacji społeczno - zawodowej bezrobotnych realizowany w gminie Stare Juchy" w ramach Priorytetu VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 - 2013, współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Odnotowuje się spadek rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci. W 2012 roku liczba rodzin korzystających ze świadczeń zmniejszyła się o 28 (214) w stosunku do roku 2011 (242), zaobserwowano również obniżenie się kwot świadczeń oraz zasiłków rodzinnych. W porównaniu z rokiem poprzednim, zwiększył się jednak udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej oraz kwota zasiłków pielęgnacyjnych, co zostało ukazane w poniższej tabeli.

Tabela 13. Świadczenia udzielone w gminie Stare Juchy w latach 2011-2012

Wyszczególnienie	2011	2012
Świadczenia pomocy społecznej		
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	264	274
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	21,1%	21,8%
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	242	214
Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku [tys. zł]		
Kwota świadczeń rodzinnych	1342	1256
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	954	850
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych	179	184

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Kierunek zmian wyżej wymienionych typów pomocy społecznej w latach oraz w odniesieniu do pozostałych gmin w powiecie przedstawiono w formie tabelarycznej (**tabela 14**). Liczba świadczeń udzielanych w gminie Stare Juchy spada w ostatnich latach, rośnie jednak wysokość wypłacanych zasiłków, jest to zjawisko typowe dla analizowanych jednostek terytorialnych.

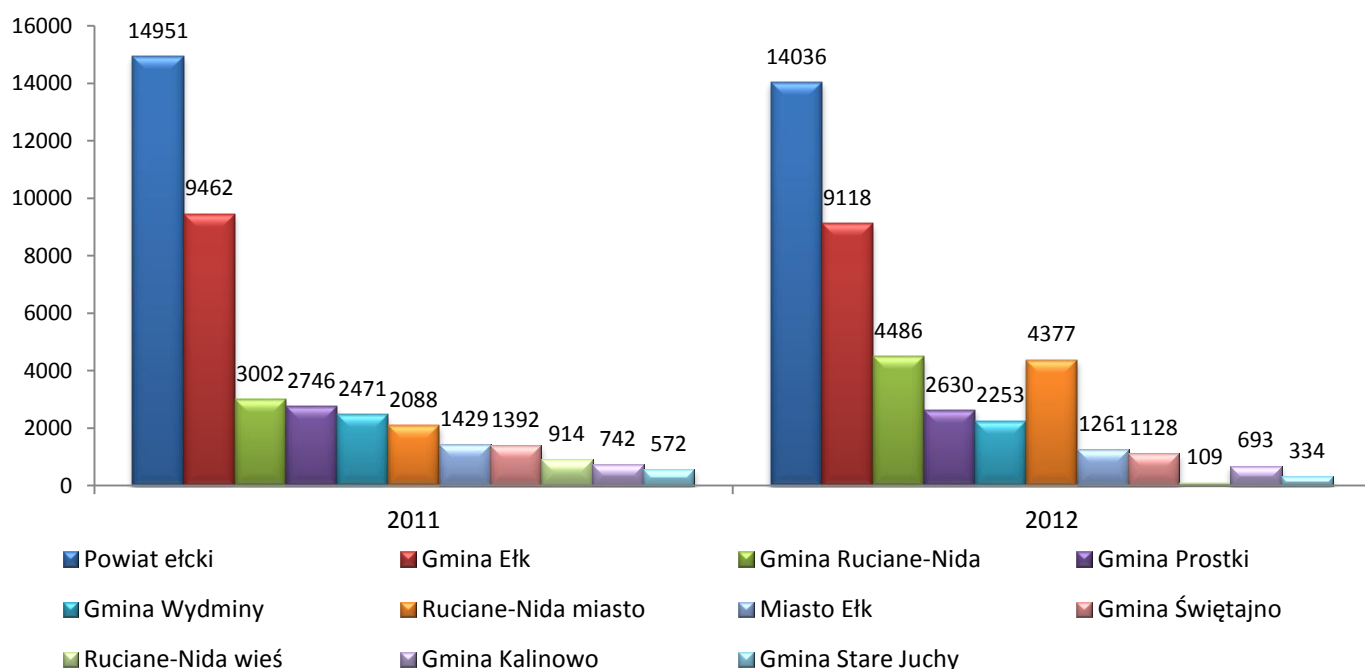
Tabela 14. Udzielone świadczenia w ramach pomocy społecznej w gminie Stare Juchy oraz pozostałych analizowanych gminach w latach 2008-2012

Rodzaj pomocy społecznej	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej			Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci			Kwota zasiłków pielęgnacyjnych [tys. zł]		
Jednostka terytorialna	2008	2010	2012	2008	2010	2012	2008	2010	2012
Powiat ełcki	3302	3739	3871	5200	4409	3573	2657	3112	3218
Gmina Ełk	1582	1987	2137	2790	2317	1866	1622	1797	1864
Miasto Ełk	484	581	538	794	715	595	381	668	683
Gmina Kalinowo	442	439	419	590	471	382	197	181	195
Gmina Prostki	503	465	503	716	637	516	287	294	292
Gmina Stare Juchy	291	267	274	310	269	214	170	173	184
Gmina Wydminy	446	423	408	528	456	368	361	369	381
Gmina Świętajno	313	299	317	356	320	273	181	199	206
Gmina Ruciane-Nida	337	322	354	653	553	458	264	281	283

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Na tle gmin w powiecie ełckim jak i na tle gmin sąsiadujących tj. gminy Wydminy (powiat giżycki), gminy Świętajno (powiat olecki) oraz gminy Ruciane-Nida (powiat piski), gmina Stare Juchy notuje najmniejszą liczbę wypłaconych dodatków mieszkaniowych.

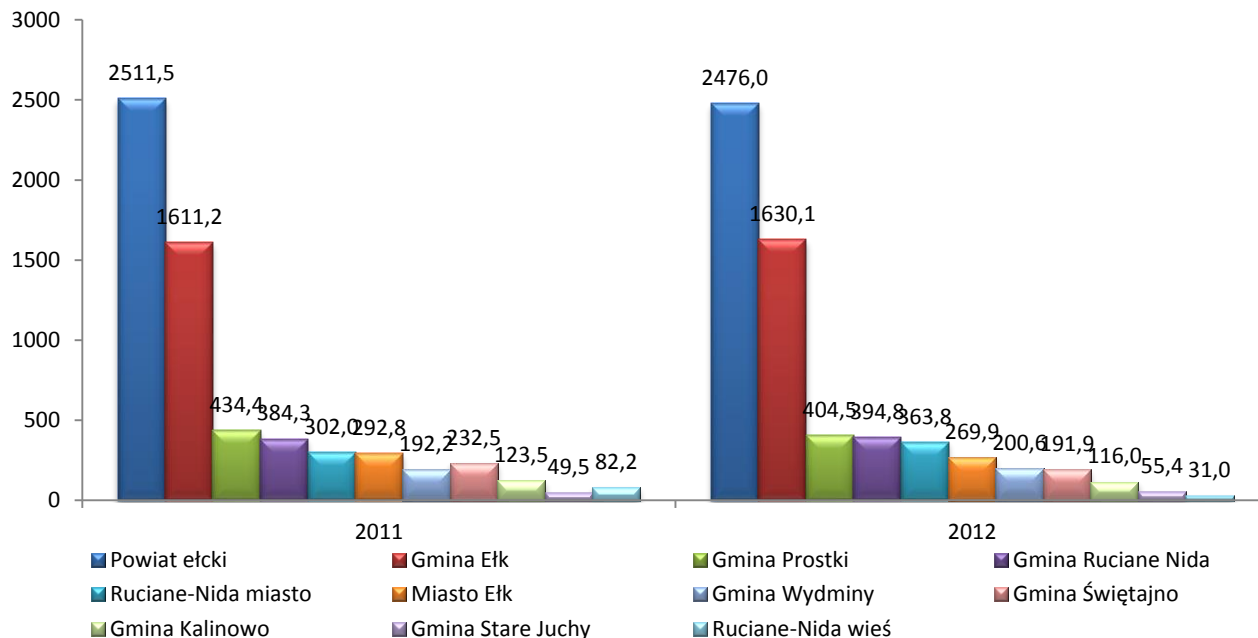
Rysunek 22. Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych w powiecie ełckim, gminach powiatu ełckiego oraz w gminach sąsiadujących w latach 2010-2012 [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Jednak mimo spadku liczby wypłaconych dodatków ich kwoty w 2012 roku w gminie Stare Juchy były wyższe, niż w roku poprzednim o 5,9 tys. zł. Generalnie we wszystkich analizowanych jednostkach terytorialnych zauważa się spadek liczby wypłaconych dodatków mieszkaniowych.

Rysunek 23. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych [w tys. zł] w powiecie ełckim, gminach powiatu ełckiego oraz w gminach sąsiadujących w latach 2010-2012

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Stare Juchy to gmina, w której duża część społeczności wymaga pomocy społecznej. Większość osób korzystających z pomocy socjalnej wymaga jej ze względu na niski dochód i brak możliwości zatrudnienia, ponieważ część południowa gminy (dawne gospodarstwa rolne Skomack Wielki, Grabnik, Rogale i Rogaliki) to obszar szczególnie mocno dotknięty bezrobociem, a w konsekwencji powszechną biedą i zjawiskami patologicznymi. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starych Juchach, mimo otrzymywania z budżetu państwa skromnych, w porównaniu do zauważalnych potrzeb społecznych, środków finansowych stara się udzielać pomocy w zakresie innych problemów społecznych pragnąc objąć świadczeniami jak największą ilość potrzebujących mieszkańców. W 2013 roku GOPS w Starych Juchach pokrywał w całości koszty posiłków, średnio miesięcznie dla 145 uczniów z najuboższych rodzin.

W przypadku udzielania pomocy osobom bezdomnym rozmiar udzielanej pomocy jest znikomy, gdyż gmina rejestruje pojedyncze osoby bezdomne. GOPS w Starych Juchach rozpatruje także wnioski o udzielenie pomocy mieszkańcom gminy, którzy w wyniku zaistniałych zdarzeń losowych ponieśli znaczne straty.

3.5. Infrastruktura techniczna i komunalna

3.5.1. Sieć drogowa

System drogowy na terenie gminy stanowi ponad 145 km dróg różnej kategorii. Największą część stanowią drogi powiatowe (60%), dalej drogi gminne (31%), natomiast drogi wojewódzkie stanowią tylko 9% długości wszystkich dróg. Sieć dróg jest wystarczająca, lecz słabo utrzymana, w większości żwirowa lub brukowana.

Tabela 15. Drogi gminne – Stare Juchy

Przebieg drogi	Długość (km)	Rodzaj nawierzchni	
		ulepszona żwirem	naturalna
Gorłówko – Szczecinowo	3,833	X	
Gorłówko – Kije	2,187		X
Dobra Wola – Połom	5,55	X	
Orzechowo – Gawlik	2,83	X	
Liski – Płowce	5,12		X
Łaśmiady – Jeziorowskie	2,275	X	X
Lepaki – Rogale	1,25		X
Czerwonka – droga Liski – Grabnik	2,34	X	X
Królowa Wola – Malinówka	0,89		X
Mołdzie – Lepaki – Grabnik	2,25		X
Lepaki Małe – Małkinie – Grabnik	1,95		X
Szczecinowo – Sajzy	7,15		X
Zawady Elckie – Połom	0,84	X	X
Liski – Grabnik	4,98	X	
Grabnik – Grabnik Osada	1,637	bitumiczna	
Razem	45,082 km		

Źródło: Urząd Gminy Stare Juchy

Tabela 16. Drogi powiatowe na terenie gminy Stare Juchy

Numer drogi	Przebieg na terenie gminy	długość [km]	Nawierzchnia
40162	Gawlik Wielki - Czarnówka - Stare Juchy	6,23	brukowcowa, żwirowa i bitumiczna
40190	Wydminy - Wężówka - Stare Juchy	6,47	bitumiczna
40229	Skomack Wielki - Rostki - Ogródek	2,10	tłuczniowa
40232	Skomack Wielki - Ogródek - Klusy	2,23	brukowcowa i bitumiczna
40302	Droga 655 - Pietrasze - Szczecinowo - Stare Juchy - Jeziorowskie - Bałamutowo - Woszczele	19,45	brukowcowa, tłuczniowa i bitumiczna
40304	Kałtki - Olszewo - droga 40190	1,63	tłuczniowa, brukowcowa
40305	Zelki - Stare Krzywe - Nowe Krzywe - Stare Juchy	5,48	bitumiczna, brukowcowa
40306	Stare Krzywe - Płowce	0,73	tłuczniowa
40307	Stare Juchy - Gorłówko - Połom	7,46	tłuczniowa, brukowcowa, bitumiczna
40308	Stare Juchy - Zawady Ełckie - Gorłówko	9,66	bitumiczna, tłuczniowa
40309	Droga 40308 - Gorło	1,67	bitumiczna
40312	Bałamutowo - Malinówka - Piaski	3,00	brukowcowa, tłuczniowa i bitumiczna
40313	Bałamutowo - Łasmiady	1,75	tłuczniowa
40314	Sikory Juskie - droga 40312	0,90	bitumiczna
40315	Droga 40302 - Czerwinka	0,89	bitumiczna
40316	Droga 40302 - Królowa Wola	1,50	bitumiczna, brukowcowa
40317	Skomack Wielki - Zelki	1,93	gruntowa
40318	Droga 656 - Skomack Wielki	3,54	bitumiczna, brukowcowa
40319	Skomack Wielki - PGR Rogalik - Rogale - Mołdzie Bartosze	5,34	
40320	Grabnik - Rogale - droga 40320	5,23	brukowcowa, tłuczniowa

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Ełku.

3.5.2. Sieć kolejowa

Przez teren gminy Stare Juchy przebiegają dwie linie kolejowe. Jedną z nich to trasa Białystok – Ełk – Korsze – Bartoszyce – granica państwa ze stacją w Starych Juchach. Linia ta wybudowana została w 1868 roku, stanowiła fragment Wschodniopruskiej Kolei Południowej, łączyła port w Królewcu z Prostkami i dalej z siecią kolei rosyjskich. Jest to linia jednotorowa z podtorzem pod tor drugi, na odcinku przebiegającym przez Stare Juchy (Ełk-Korsze) niezelektryfikowana, przewidziana do modernizacji i elektryfikacji. Na trasie do Ełku ze Starych Juch linia ta pokrywa się lub przebiega równolegle do dawnego szlaku handlowego z okresu średniowiecza.

Drugą linią kolejową Ełk – Orzysz – Czerwonka, przecinającą południową część gminy ze stacją w Skomacku Wielkim wybudowana została w 1915 roku. Jest to linia jednotorowa o małym natężeniu ruchu towarowego i pasażerskiego. Obie linie posiadają status linii o państwowym znaczeniu.

3.5.3. System energetyczny

Gospodarka ciepła

W gminie Stare Juchy wszystkie budynki gminne zostały poddane termomodernizacji lub są w jej trakcie i mają wskaźniki zapotrzebowania na energię ciepłą na poziomie 0,5 GJ/m²/rok. W latach 2008 - 2009 w Starych Juchach wymieniono źródła ciepła i przeprowadzono prace termomodernizacyjne w budynkach komunalnych, zespołu szkół oraz w budynkach spółdzielni mieszkaniowej. W rezultacie osiągnięto wymierne efekty ekonomiczne, pozyskując oszczędności, niezwykle ważne dla gminy z niewielkim budżetem. Ponadto rozwiązano problem niemal całkowicie zdekapitalizowanych starych kotłów węglowych, które w każdej chwili groziły awarią.

Działania w budynkach komunalnych wykonano w 2008 roku w ramach zadania inwestycyjnego "Kompleksowa modernizacja systemu grzewczego - wymiana źródła ciepła na biopaliwo w zespole budynków Mazurska 8,9,11 oraz termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Samorządowych w Starych Juchach".

Tabela 17. Standard energetyczny i wskaźniki zużycia energii na ogrzewanie w gminie Stare Juchy

Gmina- stan	Jedn.	Obiekty, dla których uzyskano dane ogółem	Obiekty o zużyciu energii cieplnej [GJ/m ² /rok]						Liczba budynków wymagających termomodernizacji
			do 0,4	0,4-0,6	0,6-0,8	0,8-1	1-1,2	powyżej 1,2	
Stare Juchy - przed termomodernizacją	[liczba]	3	0	1	0	1	1	0	2
	[m2]	4260	0	3200	0	720	340	0	
Stare Juchy - po termomodernizacji (2014)	[liczba]	3	0	3	0	0	0	0	0
	[m2]	4260	0	4260	0	0	0	0	

Źródło: Zintegrowana strategia rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014 –2025.

Gazownictwo

Gmina nie jest zgazyfikowana, nie dysponuje siecią gazową. Mieszkańcy korzystają jedynie z gazu butlowego rozprzodzanego w kilkunastu punktach gminy.

Elektroenergetyka

Energia elektryczna na teren gminy dostarczana jest liniami napowietrznymi i kablowymi średniego napięcia 15 kV z dwóch rozdzielni 110/15 kV zlokalizowanych w Ełku i Wydminach. Liniami tymi zasilane są stacje transformatorowe 15/0,4 kV rozmieszczone na terenie całej gminy, z których liniami niskiego napięcia zasilani są poszczególni odbiorcy.

Teren gminy przecina biegnąca tranzytem linia wysokiego napięcia 110 kV łącząca stacje transformatorowe w Ełku i w Wydminach. Istniejący stan zaspokaja obecne potrzeby mieszkańców i zakładów, jednakże ze względu na niską jakość infrastruktury dość uciążliwe są przerwy w dostawach prądu.

Opiekę nad liniami elektrycznymi gminy sprawuje Posterunek Energetyczny w Starych Juchach podległy Rejonowi Energetycznemu w Ełku. Większość sieci energetycznej jest własnością Zakładu Energetycznego S.A. w Białymstoku. Miejscowości Nowe Krzywe, Stare Krzywe, Płowce podlegają pod Rejon Energetyczny w Giżycku, Posterunek Energetyczny w Wydminach.

System teleinformatyczny

Przewodowa sieć telefoniczna na terenie gminy jest własnością Telekomunikacji Polskiej S.A., opiekę nad nią sprawuje Rejon Telekomunikacyjny Ełk Zakładu Telekomunikacji w Suwałkach, podległy Oddziałowi TP S.A. w Olsztynie. Przez Stare Juchy przebiega światłowód łączący centrale telefoniczne w Ełku i Giżycku. W Starych Juchach w 1997 roku uruchomiono centralę telefoniczną o pojemności 1000 numerów, z możliwością rozbudowy. Mimo, iż sieć telefonii komórkowej nie pokrywa w całości terenu gminy, to w przeciągu ostatnich kilku lat zwiększa się liczba abonentów - mieszkańcy sukcesywnie uzyskują dostęp do automatycznych połączeń międzymiastowych. Bardzo dobre natomiast jest pokrycie gminy sygnałem radiowym i telewizyjnym, co zapewnia maszt Radiowo Telewizyjnego Centrum Nadawczego w Miłkach (ok. 24 km w prostej linii od Starych Juch).

Miejscowość gminna oferuje publiczny dostęp do Internetu (hot spot). Generalnie, dostęp do Internetu oferowany jest na zasadach komercyjnych przez operatorów sieci komórkowej. Gmina planuje pozyskanie operatora sieci internetowej, który zdecyduje się na budowę własnej infrastruktury sieciowej.

3.5.4 Gospodarka wodno-ściekowa i odpady

Zaopatrzenie w wodę

Sieć wodociągowa obsługuje w chwili obecnej 68% mieszkańców gminy. Istnieją na terenie gminy cztery ujęcia: w Starych Juchach, Grabniku, Skomacku Wielkim oraz GorłóWKu. Jest do nich podłączonych 21 miejscowości. Długość sieci wodociągowej wynosi 91,9 km. Zasoby warstw wodonośnych zalegają głównie na głębokości 30 – 60 m, określane są jako dobre i w pełni zaspokajają zapotrzebowanie mieszkańców na wodę.

Kanalizacja

Gmina Stare Juchy dysponuje oczyszczalnią ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów o przepustowości 405 m³ w ciągu dnia, odprowadzającą ścieki komunalne, jak i przemysłowe do rzeki Stara Młyńska Struga. Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni została zakończona w 2012 roku.

Inwestycja realizowana była w ramach projektu „Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej w Regionie Wielkich Jezior Mazurskich – Masterplan dla Wielkich Jezior Mazurskich – gmina Stare Juchy”. Koszt modernizacji oczyszczalni ścieków i stacji uzdatniania wody wyniósł ponad 10 mln zł, z czego 7 mln dofinansował Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie. Pozostałe 3 mln zł to wkład własny samorządu gminy Stare Juchy.

Inwestycją objęte zostały nie tylko oczyszczalnia ścieków i stacja uzdatniania wody. Dodatkowo wybudowano ok. 6-kilometrową sieć wodno-kanalizacyjną. Obecnie z ciągłych dostaw czystej wody i odbioru ścieków korzysta ponad 2 tys. mieszkańców gminy Stare Juchy. Inwestycja była jednym z ważniejszych przedsięwzięć ostatnich lat w gminie.

W ramach przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków wykonano m.in.:

- pompownię ścieków surowych,
- pompownię ścieków deszczowych,
- zbiornik wód opadowych,
- reaktory biologiczne,
- budynek stacji dmuchaw.

W ramach przebudowy istniejącej Stacji Uzdatniania Wody w Starych Juchach:

- zdemontowano wszystkie urządzenia technologiczne z hali filtrów,
- zamontowano nowe urządzenia technologiczne w istniejącej hali z pełną automatyką zapewniającą bezobsługową eksploatację stacji,
- rozbudowano stację o pomieszczenia: agregatowni, chlorowni i sanitariaty,
- wymieniono instalację elektryczną i zewnętrzne rurociągi technologiczne.

Dodatkowo w gminie nieczystości ciekłe gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, których na terenie gminy znajduje się 316 szt. oraz w 48 oczyszczalniach przydomowych, które głównie należą do gospodarstw agroturystycznych.

Poziom zwodociągowania i skanalizowania gminy liczony procentem ludności korzystającej z sieci jest w gminie Stare Juchy mniejszy w porównaniu z innymi jednostkami samorządowymi, także w porównaniu z terenami wiejskimi. Niestety wynika to w dużej mierze z dużej liczby jezior i rozproszenia osadnictwa na terenie gminy. Problem może być rozwiązany głównie w oparciu o lokalne oczyszczalnie ścieków (przydomowe lub zbiorcze – dla całych wsi).

Gospodarka odpadami

Gmina należy do Związku Międzygminnego Gospodarka Komunalna. Od 2013 roku obowiązuje nowy system gospodarki odpadami. Nowy system gospodarki odpadami komunalnymi, z mocy ustawy obejmuje odpady komunalne wytwarzane na nieruchomościach zamieszkałych przez mieszkańców oraz na nieruchomościach niezamieszkałych (działalność gospodarcza, szkoły, pensjonaty, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty, punkty gastronomiczne, domki letniskowe itp.).

Wszystkie odpady objęte zamówieniem przekazywane są do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych k/Elku prowadzonej przez PGO "Eko - MAZURY" Sp. z o.o. w Siedliskach.

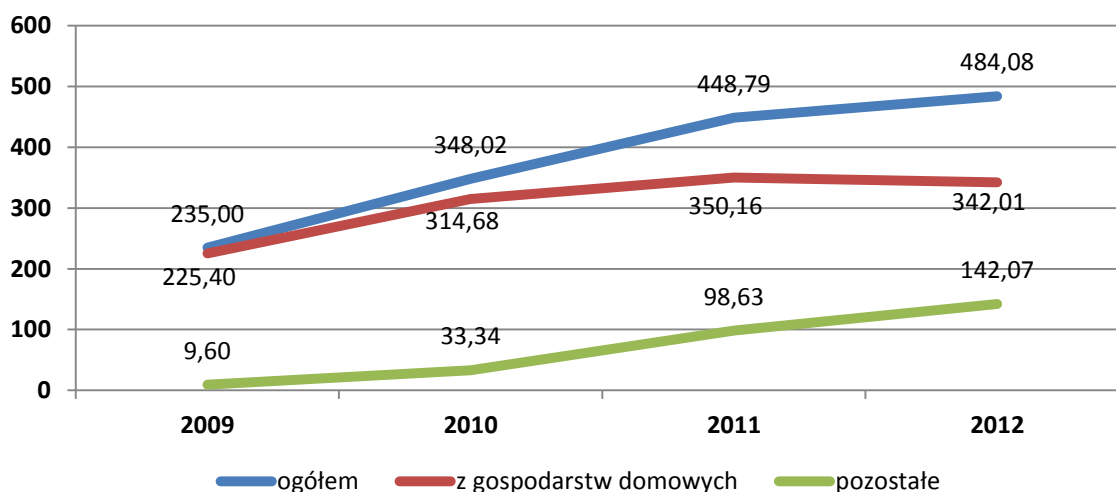
Mieszkańcy gminy Stare Juchy sami wybierają jeden ze sposobów zagospodarowania odpadów komunalnych: selektywny (frakcja sucha i mokre) lub nieselektywny (odpady mieszane). Gmina nie zapewnia mieszkańcom pojemników na odpady, zatem wszyscy mieszkańcy gminy są zobowiązani do posiadania pojemnika na odpady komunalne.

Stawki opłat za odpady komunalne są uzależnione od sposobu zagospodarowania odpadów i są niższe o ok. 25% w przypadku zbiórki selektywnej.

Gmina dwa razy w roku organizuje bezpłatną zbiórkę odpadów wielkogabarytowych. Dotyczy to sprzętu AGD, RTV oraz innego sprzętu gospodarstwa domowego tj. stoły, szafy, krzesła, wersalki, fotele itp.

W gminie Stare Juchy mimo zmniejszającej się liczby ludności stale rośnie liczba wytwarzanych odpadów komunalnych ogółem, ponadto obszary cenne przyrodniczo coraz częściej zmieniają się w dzikie wysypiska śmieci. Chociaż kontenery na odpady są regularnie opróżniane, mimo to wysypiska nadal powstają.

Rysunek 24. Zmieszane odpady komunalne zebrane w gminie Stare Juchy w latach 2009-2012 [tony]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Zgodnie z danymi z inwentaryzacji azbestu ze stycznia 2013 r. stwierdza się, że na terenie gminy występuje 902 298 kg wyrobów azbestowych, z czego 86% stanowią wyroby azbestowe będące w posiadaniu osób fizycznych (773 311kg), pozostała część 14% (128 387 kg) należy do osób prawnych. Działania dotyczące unieszkodliwienia wyrobów azbestowych na terenie gminy Stare Juchy będą podejmowane sukcesywnie w ciągu najbliższych lat.

3.5.5. Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina posiada 29 planów zagospodarowania przestrzennego sporządzonych na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym oraz na podstawie ustawy z 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi planami wynosi 265 ha, co stanowi 1,3% powierzchni gminy.

W latach 2009-2013 wydawano średnio ponad trzydzieści decyzji o warunkach zabudowy, w tym głównie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Tabela 18. Decyzje o warunkach zabudowy w gminie Stare Juchy w latach 2009 – 2012 [szt.]

Rodzaj decyzji	2009	2010	2011	2012
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	38	32	35	30
Decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	1	0	0	0
Decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	33	27	19	13
Decyzje dotyczące zabudowy usługowej	0	4	3	0
Decyzje dotyczące innej zabudowy	4	1	13	17
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	5	5	3	7

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

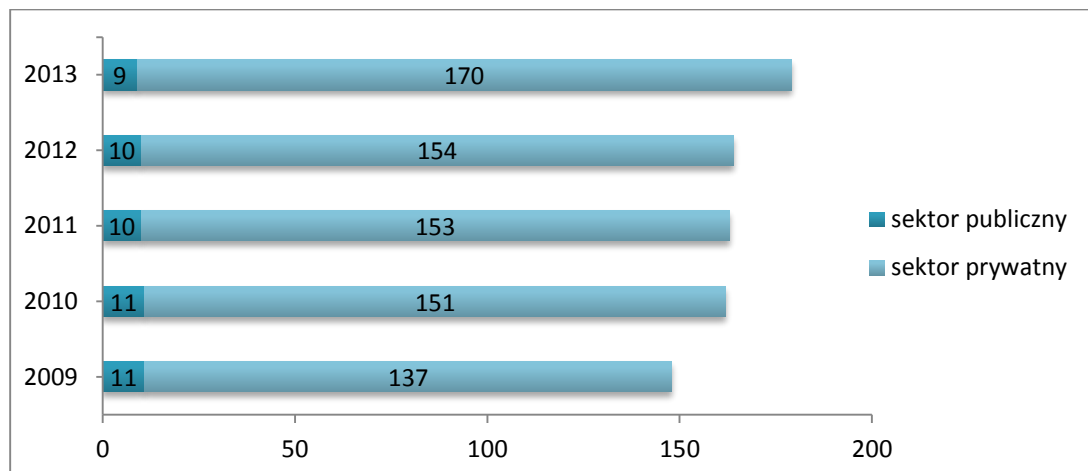
W celu planowania strategicznego działań rozwojowych gminy, konieczne jest objęcie planami zagospodarowania przestrzennego jak największej powierzchni gminy.

3.6. Potencjał gospodarczo-ekonomiczny

3.6.1. Gospodarka

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego aktywność gospodarcza w gminie Stare Juchy z roku na rok ciągle wzrasta. Mimo, iż w sektorze publicznym odnotowuje się zmniejszenie liczby podmiotów gospodarczych, to w sektorze prywatnym liczba podmiotów rośnie. W stosunku do roku 2012 odnotowano wzrost o 16 jednostek gospodarczych w sektorze prywatnym.

Rysunek 25. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Stare Juchy wg sektorów własnościowych w latach 2009-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Na koniec grudnia 2013 roku na terenie gminy Stare Juchy działalność gospodarczą prowadziło 179 podmiotów gospodarczych, z czego 9 w sektorze publicznym. Większość, bo 130 przedsiębiorstw, to zakłady osób fizycznych. Przewaga tej formy prowadzenia działalności gospodarczej jest zjawiskiem normalnym w polskiej rzeczywistości gospodarczej i gmina nie odbiega od trendów krajowych w tym zakresie.

Tabela 19. Podmioty gospodarcze w gminie Stare Juchy – stan na 31 XII 2013 roku [szt.]

OGÓŁEM	sektor publiczny – ogółem	sektor prywatny – ogółem	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	spółki handlowe
179	9	170	130	2	17	1

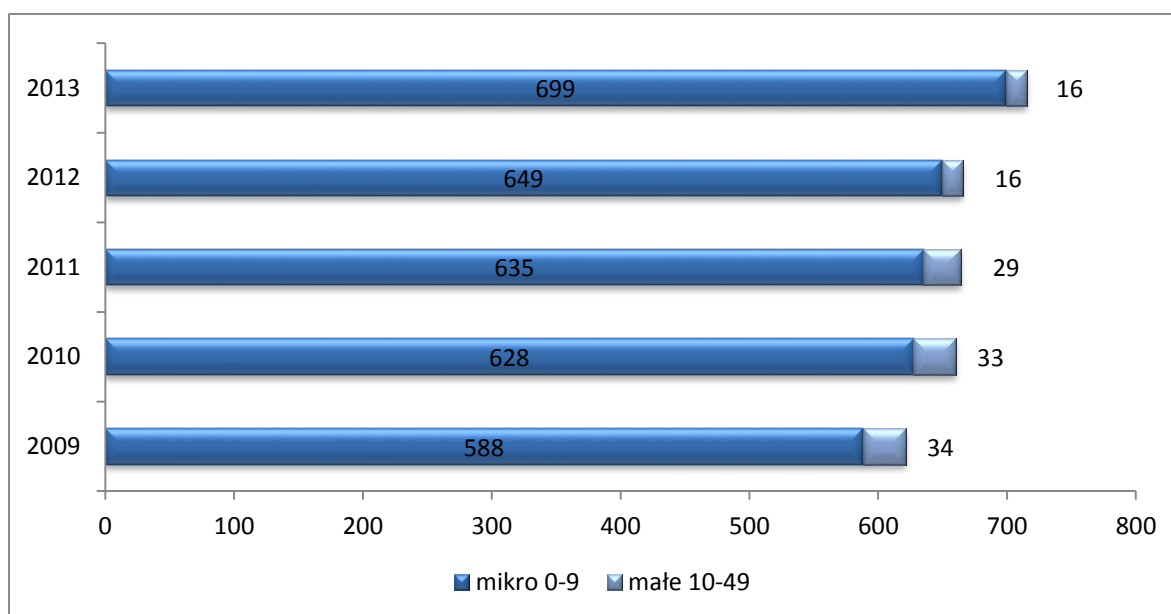
Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Mimo widocznej tendencji rosnącej w liczbie podmiotów, gmina Stare Juchy charakteryzuje się najmniejszą liczbą jednostek gospodarczych w porównaniu z sąsiadującymi gminami. Wielkość ta jest niewspółmiernie mała do ilości osób chcących podjąć pracę.

Większość podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Stare Juchy zlokalizowana jest w miejscowości Stare Juchy.

Analizując przedsiębiorstwa gminy Stare Juchy pod kątem ich klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym zauważalne jest, iż zdecydowaną większość przedsiębiorstw w gminie stanowią mikroprzedsiębiorstwa. Ich liczba wciąż rośnie, w przeciwieństwie do małych przedsiębiorstw, których liczba w porównaniu z 2009 rokiem spadła o ponad połowę i wynosi 16 jednostek gospodarczych.

Rysunek 26. Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Stare Juchy w latach 2009-2013 [szt.]

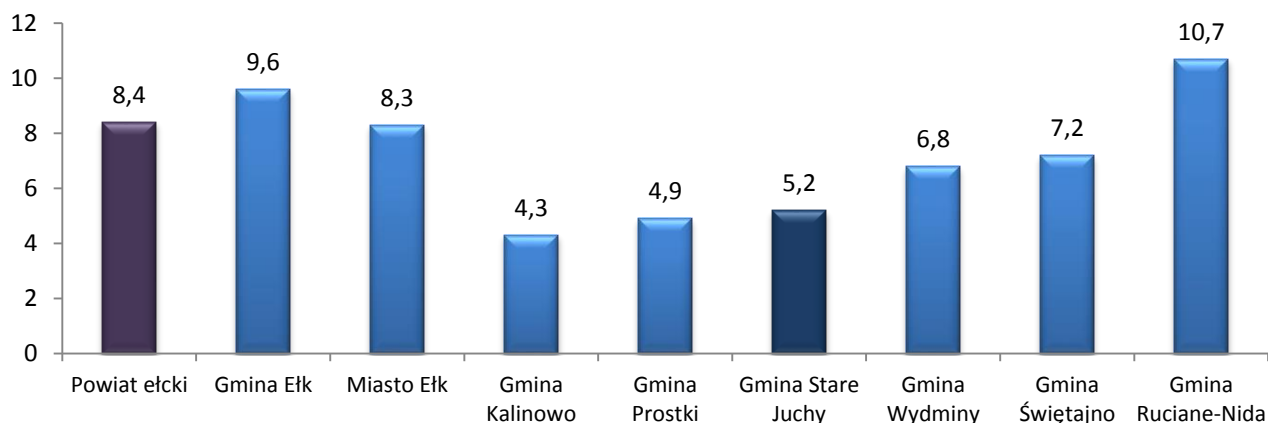

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Trend zwiększającej się rokrocznie liczby mikroprzedsiębiorstw jest powszechny również w pozostałych gminach w powiecie oraz w gminach sąsiednich (Wydminy, Świętajno, Ruciane-Nida). Jednak w gminach powiatu ełckiego, oprócz gminy Stare Juchy i gminy Kalinowo – działają przedsiębiorstwa średniej wielkości, lecz ich liczba w okresie 2009-2013 wciąż spada na rzecz mikro- oraz małych przedsiębiorstw. Na terenie gminy Stare Juchy nie funkcjonują ani średnie, ani duże przedsiębiorstwa.

Gmina Stare Juchy w odniesieniu do innych analizowanych, sąsiednich gmin, pod względem liczby podmiotów prezentuje się niekorzystnie. Wskaźnik ukazujący liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym (**rysunek 27**) jest niski i wskazuje na niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy Stare Juchy.

Rysunek 27. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2013 roku w gminach powiatu ełckiego oraz gminach sąsiednich [szt.]

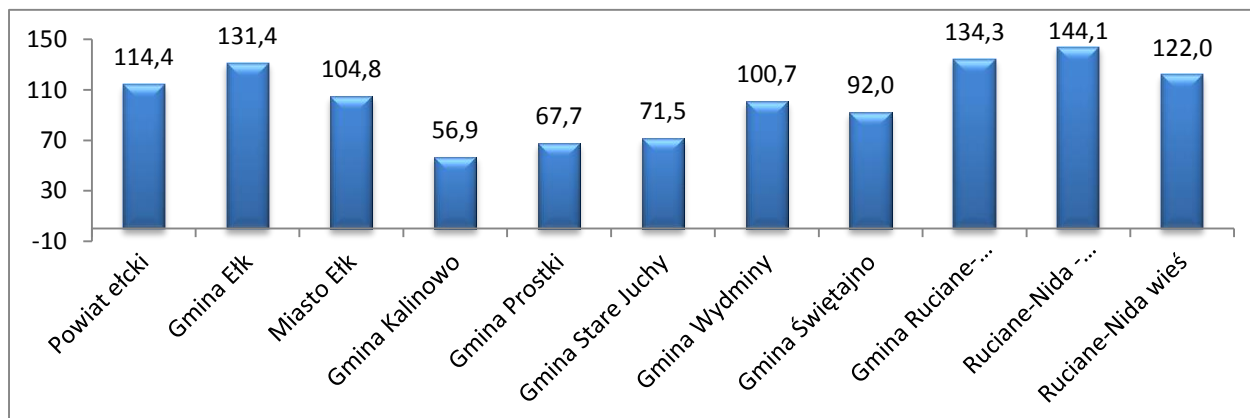
Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

O ile w latach 2009-2012 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą utrzymywała się na tym samym poziomie (4,8), tak w 2013 roku odnotowano wzrost wartości analizowanego wskaźnika do 5,2, gdzie średnia dla powiatu ełckiego sięga poziomu 8,4. Mimo ogólnego, niskiego poziomu przedsiębiorczości, gmina Stare Juchy, plasuje się na 2 miejscu w powiecie wśród gmin wiejskich, pod względem tej cechy.

Wykorzystując wskaźnik liczby podmiotów na 1000 mieszkańców, można stwierdzić, że na tle gmin powiatu ełckiego, gmina Stare Juchy cechuje się coraz większą aktywnością podmiotów gospodarczych. Najbardziej przedsiębiorczą gminą jest jednak gmina Ełk (131,4 podmioty/1000 mieszkańców) – drugą pod względem wielkości wskaźnika jest właśnie gmina Stare Juchy, dla której wskaźnik ten w 2013 roku wyniósł 71,5 podmiotów na 1000 mieszkańców.

W latach 2006-2013 liczba podmiotów miała tendencję rosnącą. Jednak w gminach sąsiednich zaobserwować można wyższe wartości analizowanego wskaźnika. Na tle tychże gmin, gmina Stare Juchy nie wypada już tak korzystnie, jak w porównaniu wyłącznie z gminami w powiecie. Okazuje się, że największą przedsiębiorczością cieszy się gmina Ruciane-Nida z powiatu piskiego (134,3 podmioty/1000 mieszkańców), jak i należące do niej miasto Ruciane-Nida oraz obszar wiejski, co zobrazowano na **rysunku 28**.

Rysunek 28. Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w gminach powiatu ełckiego oraz w gminach sąsiednich - stan na 2013 rok [szt]

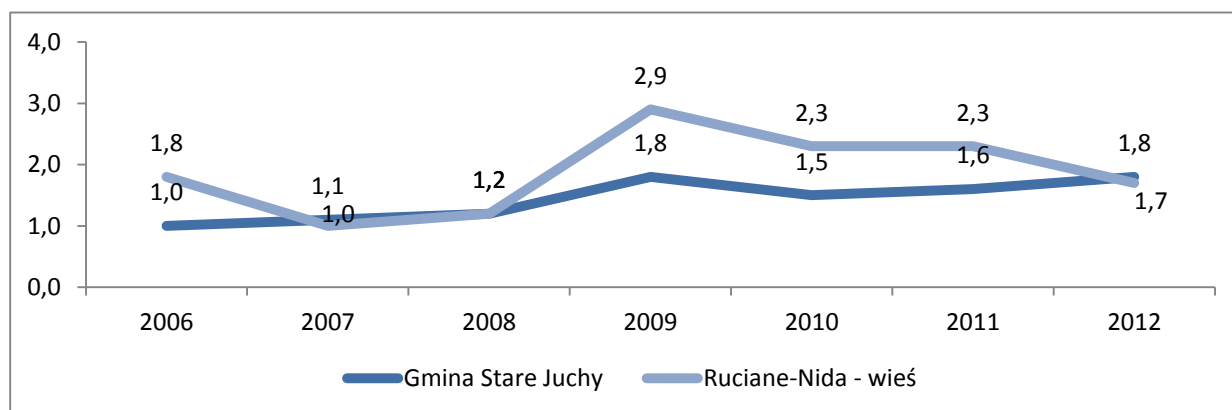

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Biorąc pod uwagę działalność targowiskową w powiecie ełckim należy zauważyć, że jedno z dwóch targowisk znajduje się w gminie Stare Juchy. Drugie targowisko znajduje się w gminie Ełk. W gminie Kalinowo znajdują się jedynie miejsca na ulicach bądź placach przeznaczone do sprzedaży drobnodetalicznej.

W porównaniu z gminami sąsiednimi, targowisko gminy Stare Juchy jest najmniejszym, zaraz po targowisku we wsi Ruciane Nida placem przeznaczonym do handlu. Roczne wpływy z opłat targowiskowych na przestrzeni 2006-2012 r. wyniosły średnio 1400 zł, jest to najniższa wartość na tle gmin sąsiednich.

Rysunek 29. Wpływy z opłaty targowej [w tys. zł] w gminie Stare Juchy oraz we wsi Ruciane Nida w latach 2006-2012

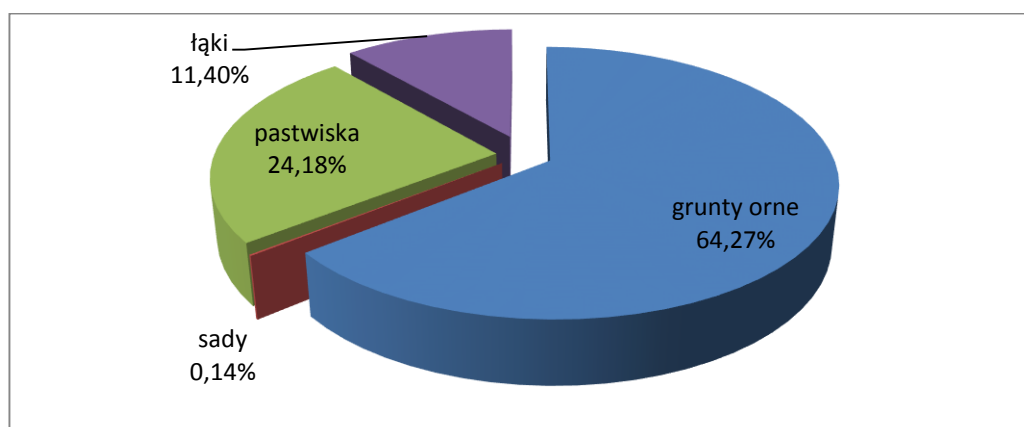
Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

3.6.2. Rolnictwo

W strukturze użytkowania powierzchni gminy Stare Juchy przeważają użytki rolne, które stanowią 11 646 ha, z tego 7 292 ha zajmują grunty rolne, a 4 054 ha użytki zielone.

Największy procent użytków rolnych posiadają wsie: Nowe Krzywe 89,64%, Bałamutowo 85,80 %, Dobra Wola 86,82 %, Szczecinowo 85,02 % i Stare Krzywe 81,88 %, najmniejszy: Łaśmiady 15,12 %, Zawady Elckie 35,28 % i Orzechowo 49,04 %.

Rysunek 30. Struktura wykorzystania użytków rolnych w gminie Stare Juchy – stan na 2010 r.

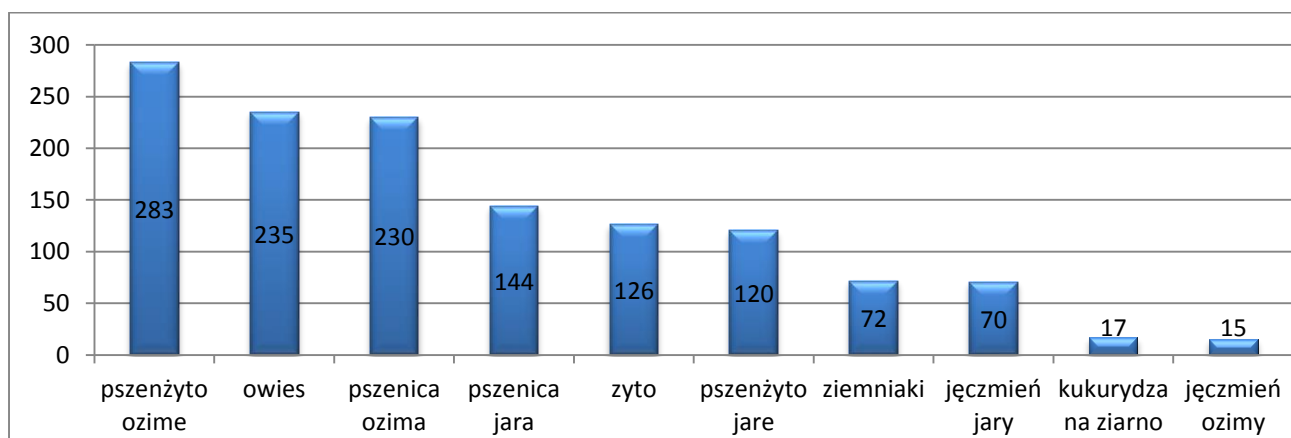

Źródło: GUS, 2014.

Na podstawie danych GUS można zauważyć, iż na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat nie nastąpiły istotne zmiany, co do sposobu użytkowania gruntów w gminie Stare Juchy. Nieznacznie tylko wzrósł udział łąk i pastwisk w strukturze użytków rolnych.

Mimo mało korzystnych warunków klimatycznych do prowadzenia działalności rolniczej w gminie Stare Juchy, rolnictwo jest jedną z głównych dziedzin gospodarki. Użytki rolne stanowią 59% powierzchni ogólnej obszaru. Kierunki prowadzonej działalności roślinnej i zwierzęcej są dopasowane do warunków klimatycznych i glebowych. W gminie Stare Juchy uprawiane są głównie: zboża, takie jak: pszenżyto ozime, owies, pszenica, jak i ziemniaki, czy kukurydza.

Rysunek 31. Powierzchnia zasiewów [ha] w gminie Stare Juchy – stan na 2012 rok

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Na terenie gminy nie ma stałego punktu skupu produktów rolnych ani grup producenckich. Konieczna jest pomoc rolnikom w zdobyciu nowych kwalifikacji, w zbywaniu produktów rolnych, podejmowaniu pozarolniczej działalności i promocji miejscowego rolnictwa. Coraz częściej organizowane są wycieczki szkoleniowo-pokazowe dla rolników gminy Stare Juchy, w których zainteresowani chętnie uczestniczą.

Jeżeli zaś chodzi o produkcję zwierzęcą – w gminie Stare Juchy dominuje chów bydła i drobiu z naciskiem na chów drobiu kurzego, co jest powszechne w całym województwie.

Tabela 20. Pogłowie zwierząt gospodarskich w gminie Stare Juchy – stan na 2012 rok

Gospodarstwa rolne ogółem											
Liczba gospodarstw [szt.]						Zwierzęta gospodarskie [szt.]					
bydło razem	bydło krowy	trzoda chlewna razem	trzoda chlewna lochy	konie	drób ogółem razem	bydło razem	bydło krowy	trzoda chlewna razem	trzoda chlewna lochy	konie	drób ogółem razem
151	145	56	31	48	97	3572	1834	846	99	152	14495

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

W roku 2012 w gminie Stare Juchy istniało 3295 gospodarstw rolnych, w tym 543 to gospodarstwa rolne indywidualne. Działalność rolniczą prowadziło 76,6% (2525) gospodarstw ogółem.

Na terenie gminy Stare Juchy dominują gospodarstwa rozdrobnione o powierzchni do 5 ha (60%) co na tle powiatu stawia gminę w najmniej korzystnej sytuacji. Najwięcej jest gospodarstw o powierzchni do 1 ha (włącznie) – 233, przy czym zaledwie 42 z nich prowadzi działalność rolniczą.

Drugą grupę pod względem liczebności stanowią gospodarstwa powyżej 15 ha – 124, wszystkie one prowadzą działalność rolniczą, niewiele mniej jest gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha – 93, z tego 85 prowadzi działalność rolniczą. Gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha jest 43 (działalność prowadzi 42), zaś gospodarstw o powierzchni od 10 do 15 ha jest 50, z tego wszystkie prowadzą działalność.

W gminie Stare Juchy przeważająca liczba gospodarstw domowych utrzymuje się z działalności rolniczej. W stosunku do ogółu (543), gospodarstwa te stanowią 63%, jest to jednak niski wskaźnik na tle kraju i regionu.

3.6.3. Turystyka

W gminie Stare Juchy obserwuje się zwiększoną orientację na turystykę, mimo że rolnictwo wciąż jest najważniejszą funkcją gminy. Mimo to uważana jest ona za gminę turystyczną, gdzie istnieje kilka większych ośrodków wypoczynkowych oraz kwater agroturystycznych relatywnie więcej, niż w pozostałych gminach w powiecie.

Szczególnie w sezonie letnim, ze względu na swoje walory przyrodnicze i rekreacyjne gmina jest chętnie odwiedzana przez turystów. Zachęca do tego stale rozwijana przez mieszkańców oferta gospodarstw agroturystycznych oraz ośrodków wypoczynkowych. Obserwuje się także rozwój zabudowy mieszkalnej o charakterze letniskowym.

Powierzchnia terenów rekreacyjno-wypoczynkowych gminy zajmuje 2,56 ha, plaże gminne zajmują powierzchnię prawie 2-krotnie większą, bo 4,75 ha.

Ważnym elementem określającym turystyczny charakter gminy są również jeziora. Gmina położona jest pomiędzy doliną Wielkich Jezior Mazurskich a Pojezierzem Suwalsko – Augustowskim. Na terenie gminy znajduje się 28 jezior, a w pobliżu Starych Juch jest ich aż 7. Ze względu na istnienie w gminie cennych ekosystemów przyrodniczych i walorów krajobrazowych, niezbędne są działania mające na celu takie ukierunkowanie ruchu i aktywności turystycznej i rekreacyjnej, by te walory i ekosystemy zachować, a jednocześnie wykorzystać jako atrakcje turystyczne.

Dzięki unijnym funduszom gmina Stare Juchy inwestuje w infrastrukturę turystyczną i wzbogaca się o nowe atrakcje turystyczne. W ostatnich latach wybudowano 20-metrową drewnianą wieżę widokową, ponadto wzdłuż jeziora Jędzelewo/Hendzelewo pojawił się ciąg pieszo-rowerowy. Niemal od podstaw stworzono również samą plażę. W miejscu istniejących pomostów drewnianych przeznaczonych do rozbiórki wykonano pomost pływający o długości 72 metrów.

Na terenie gminy, pod względem chłonności turystycznej, wyróżnia się cztery mikroregiony turystyczne:

- mikroregion jeziora Szóstak,
- mikroregion jeziora Łaśmiady,
- mikroregion jeziora Sawinda Wielka,
- mikroregion jezior Mleczówka i Dobrzyń.

Przez teren gminy Stare Juchy przebiega szereg oznakowanych i nieoznakowanych szlaków turystycznych.

Szlaki spacerowe oznakowane:

- zielony: Stare Juchy – Kałtki,
- żółty: Stare Juchy – głaz narzutowy,
- czerwony – Stare Juchy – Jezioro Garbas – Stare Juchy.

Szlaki turystyczne oznakowane:

- zielony: Ogródek – Stare Juchy – Tama koło Rajgrodu,
- niebieski: Ełk – Skomack Wielki – Odoje.

Szlaki piesze nieoznakowane:

- Ełk – Siedliska – Malinówka – jezioro Łaśmiady – Jeziorowskie – jezioro Zawindki – Liski – jezioro Garbas – Stare Juchy – Gorłówek,
- Stare Juchy – jezioro Ułówki – Gorło – Zwady Ełckie – Sajzy – jezioro Łaśmiady – Straduny – jezioro Ołówek – Miluki – Przykopka – Ełk.

Szlaki wodne nieoznakowane:

- Kajkowski: Ełk – Skomack Wielki,
- Stare Juchy – Ełk,
- Ełk – Stare Juchy – jezioro Gawlik.

Szlaki rowerowe:

- zielony: Stare Juchy – Zawady Ełckie – Gorłówek – Stare Juchy,
- zielony: Stare Juchy – Szczecinowo – Gawliki Małe – Kałtki – Stare Juchy.

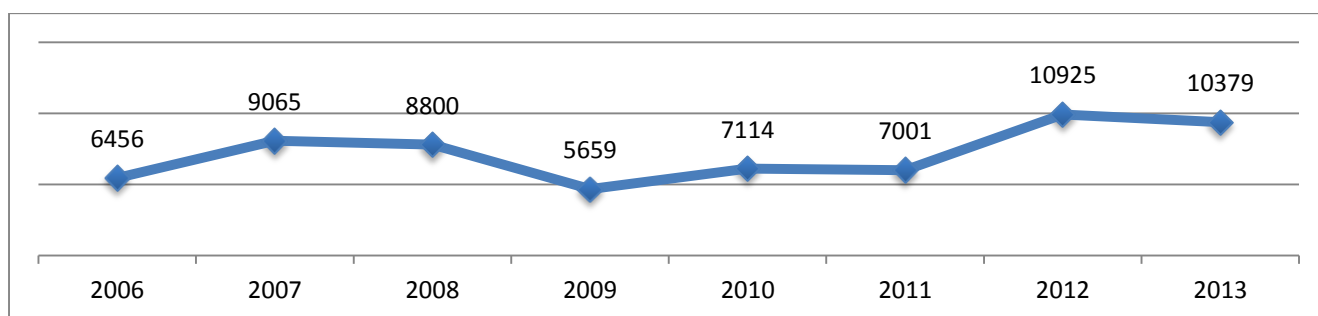
Gmina Stare Juchy oferuje turystom i mieszkańcom możliwości skorzystania z małej infrastruktury turystycznej:

- 6 boisk sportowych (Stare Juchy, Skomack Wielki, Skomack Wielki Osada, Szczecinowo, Zawady Ełckie, Gorłówko),
- 10 placów zabaw (Stare Juchy - 2, Skomack Wielki, Skomack Wielki Osada, Grabnik Osada, Szczecinowo, Stare Krzywe, Zawady Ełckie, Gorłówko, Orzechowo),
- 2 siłownie zewnętrzne: Stare Juchy (w parku nad rzeką i Zawady Ełckie (w kompleksie plaży wiejskiej)),
- zagospodarowane plaże wiejskie z pomostami lub/i wiatami: Stare Juchy, Kałtki, Jeziorowskie,
- liczne zagospodarowane plaże: Gorło, Liski, Szczecinowo, Orzechowo, Ostrów, Skomack Wielki,
- boisko wielofunkcyjne o nawierzchni poliuretanowej i park owadów chronionych w Starych Juchach.

BAZA NOCLEGOWA

Gmina Stare Juchy realizuje funkcje turystyczne dzięki rekreacji i istniejącej bazie noclegowej, z której korzystają turyści z Polski i z zagranicy. Gmina wykorzystując swoje walory krajobrazowe daje do dyspozycji turystów 140 miejsc noclegowych. Mimo dotychczasowej tendencji wzrostowej, w 2013 roku w stosunku do roku poprzedniego w gminie Stare Juchy odnotowano spadek udzielonych noclegów ogółem o 472 sztuk. Jednakże liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym stale rośnie.

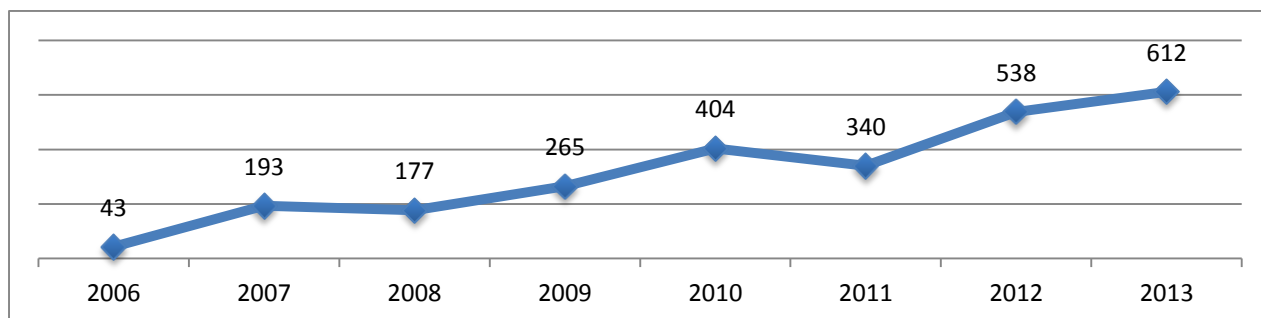
Rysunek 32. Liczba noclegów udzielonych polskim rezydentom w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013 [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

W porównaniu z rokiem 2006 liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym wzrosła o 569 osób.

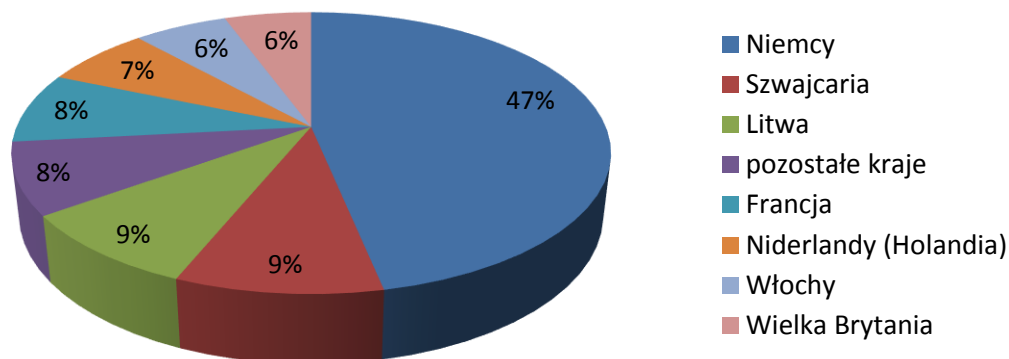
Rysunek 33. Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w gminie Stare Juchy [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Dlatego też, warto zwrócić uwagę na strukturę i udział turystów zagranicznych najczęściej korzystających z noclegów w gminie Stare Juchy, co zaprezentowano na **rysunku 34**.

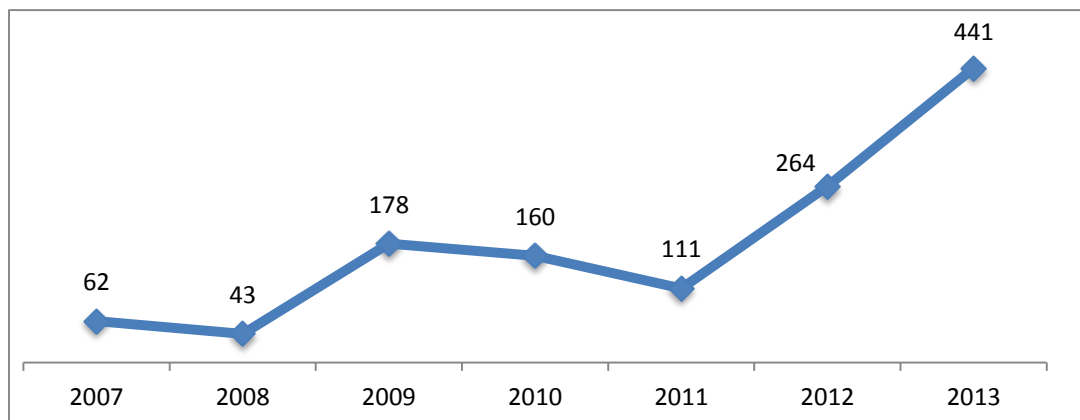
Rysunek 34. Udział turystów zagranicznych z wybranych państw w noclegach ogółem udzielonych w gminie Stare Juchy turystom z zagranicy w 2013 roku [%]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Najliczniejszą grupę turystów stanowią turyści z Niemiec, którym rokrocznie w obiektach noclegowych na terenie gminy Stare Juchy udziela się największej i stale rosnącej liczby noclegów.

Rysunek 35. Liczba udzielonych noclegów turystom z Niemiec w gminie Stare Juchy

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Ważniejszymi obiektami turystycznymi na terenie gminy są:

1) Dwór Mazurski „MORENA” w Łaśmiadach położony na cyplu pomiędzy jeziorami Łaśmiady i Ułówki, stoi nad samym brzegiem jeziora, wśród starych drzew. W dwóch budynkach znajduje się w sumie 25 miejsc noclegowych. Ponadto na miejscu znajduje się stołówka z całodziennym wyżywieniem oraz do dyspozycji gości: pokój TV, sauna, wypożyczalnia sprzętu pływającego i rowerów, tenis stołowy, boisko do koszykówki i piłki plażowej. Tuż obok dworu znajduje się piaszczysta plaża z przebieralniami i tarasem. Należący do dworu teren – 35 hektarów łąk na malowniczych wzgórzach jest wyizolowany i zapewnia gościom poczucie prywatności w czystym ekologicznie otoczeniu.

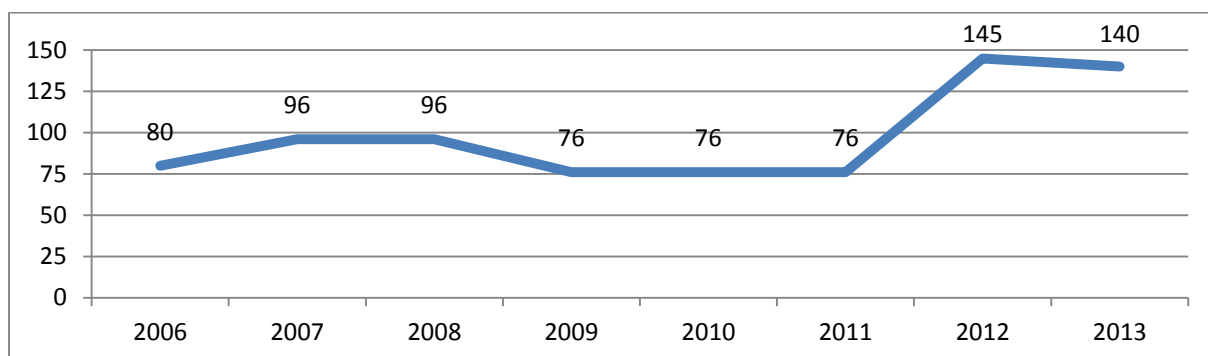
2) Pensjonat „Siedlisko Morena” w Łaśmiadach położony na cyplu nad jeziorem Łaśmiady. W pięciu budynkach oferowanych jest łącznie 76 miejsc noclegowych. Na miejscu znajduje się restauracja, bar i klub jazzowy, przystań wodna ze sprzętem pływającym oraz stadnina koni. Do dyspozycji gości: kawiarenka internetowa, a także mini przedszkole dla dzieci i sala konferencyjna na 100 osób, sala bilardowa, kryty basen, sauna, salon kosmetyczny, wypożyczalnia rowerów, siłownia, 2 korty tenisowe ze sztucznym oświetleniem, boisko do piłki plażowej oraz mini golf.

3) Ośrodek Wypoczynkowy Camping w Starych Juchach położony w lesie na brzegu jeziora, oferuje 10 domków w których znajduje się 35 miejsc noclegowych. Pięć domków dostosowanych jest do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Ponadto ośrodek dysponuje polem biwakowym i campingowym z przyłączykami elektrycznymi na około 200 miejsc. Camping uzyskał prestiżowe tytuły: Mister Camping 1998-1999 oraz 2002-2004 w konkursach organizowanych przez Polską Federację Campingu i Karawaniingu.

4) Ośrodek Wczasowy MPO Białystok – Gorło. Dysponuje zapleczem w postaci 54 miejsc noclegowych. Na miejscu jest stołówka, która oferuje całodienne wyżywienie. Ośrodek prowadzi wypożyczalnię sprzętu wodnego (kajaki, łodzie wiosłowe i rowery wodne). Posiada również pole namiotowe na około 140 osób.

5) Ośrodek Wczasowy Jeździecko – Konny – Gorło. Oferuje 12 miejsc noclegowych. Istnieje możliwość korzystania z nauki jazdy konnej, jazdy zaprzęgami, przystani wodnej.

Rysunek 36. Liczba miejsc noclegowych ogółem w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Ponadto na terenie gminy Stare Juchy funkcjonuje wiele innych obiektów noclegowych – głównie agroturystycznych, których wykaz znajduje się w poniższej tabeli.

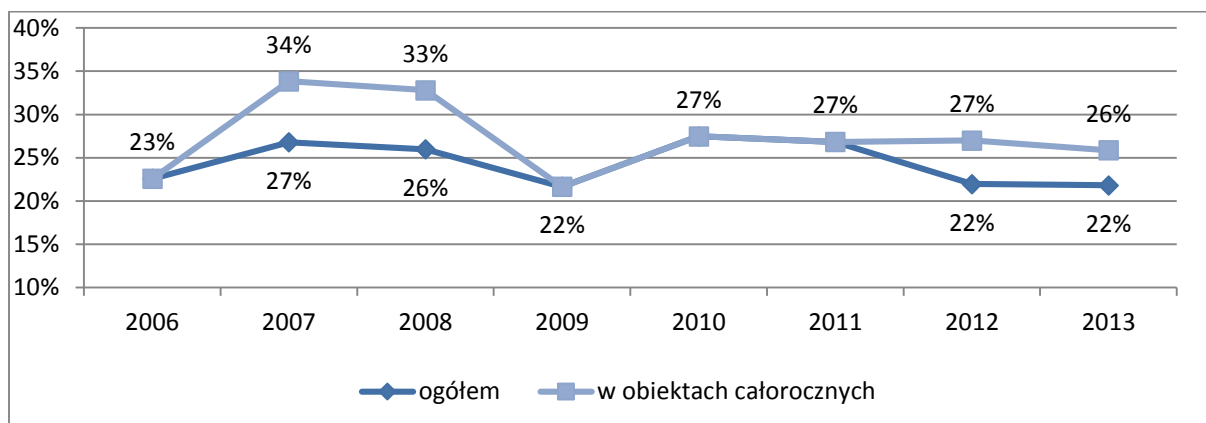
Tabela 21. Obiekty agroturystyczne, pokoje do wynajęcia w gminie Stare Juchy

Lp.	Obiekt noclegowy/nazwa	Lokalizacja
1	"Pod Jemiołą"	Liski
2	"Szarasowa"	Gorło
3	"Mazurskie zacisze"	Nowe Krzywe
4	Gospodarstwo agroturystyczne	Skomack Wielki 45
5	Gospodarstwo agroturystyczne	ul. Kolejowa, Stare Juchy
6	"Za złotą bramą"	Liski
7	Pokoje gościnne	Zawady Ełckie
8	"Lawendowo"	Jeziorowskie
9	Pole namiotowe	Sikory Juskie
10	"Alle Gorło"	Gorło
11	"Belweder"	Zawady Ełckie
12	"Na Mazurach"	Zawady Ełckie
13	Gospodarstwo agroturystyczne	ul. Polna, Stare Juchy
14	"Na ryby i na grzyby"	Gorło
15	"Pod Lasem"	Jeziorowskie
16	Pole namiotowe	Szczecinowo
17	Pokoje do wynajęcia	ul. Kolejowa, Stare Juchy
18	"Na skarpie"	Gorło
19	"Oaza"	Stare Juchy
20	Gospodarstwo agroturystyczne	Szczecinowo 25
21	Dom do wynajęcia	Szczecinowo 2F
22	Gospodarstwo agroturystyczne	Zawady Ełckie 15A
23	"Na wzgórzu"	Stare Juchy
24	Dom letniskowy	Zawady Ełckie 20
25	Dom do wynajęcia	Szczecinowo 8
26	Gospodarstwo agroturystyczne	Czerwonka
27	Gospodarstwo agroturystyczne	ul. Leśna, Stare Juchy
28	Gospodarstwo agroturystyczne	ul. Jeziorna, Stare Juchy
29	"Bocianie gniazdo"	Jeziorowskie
30	Gospodarstwo agroturystyczne	Gorło 13, Stare Juchy
31	Mieszkanie do wynajęcia	ul. Mazurska, Stare Juchy
32	Pole namiotowe	Czerwonka
33	Agroturystyka wynajem pokoi	Zawady Ełckie 28
34	Gospodarstwo agroturystyczne	Zawady Ełckie 5

Źródło: Urząd Gminy Stare Juchy.

Ważnym wskaźnikiem jest również stopień wykorzystania bazy noclegowej, który w gminie Stare Juchy, biorąc pod uwagę wszystkie obiekty noclegowe: całoroczne jak i sezonowe, na przestrzeni lat 2006-2013 oscylował w zakresie od 20 do 34% przy czym w ostatnich latach, ustabilizował się na poziomie ok. 27% w obiektach całorocznych i 22% w obiektach ogółem.

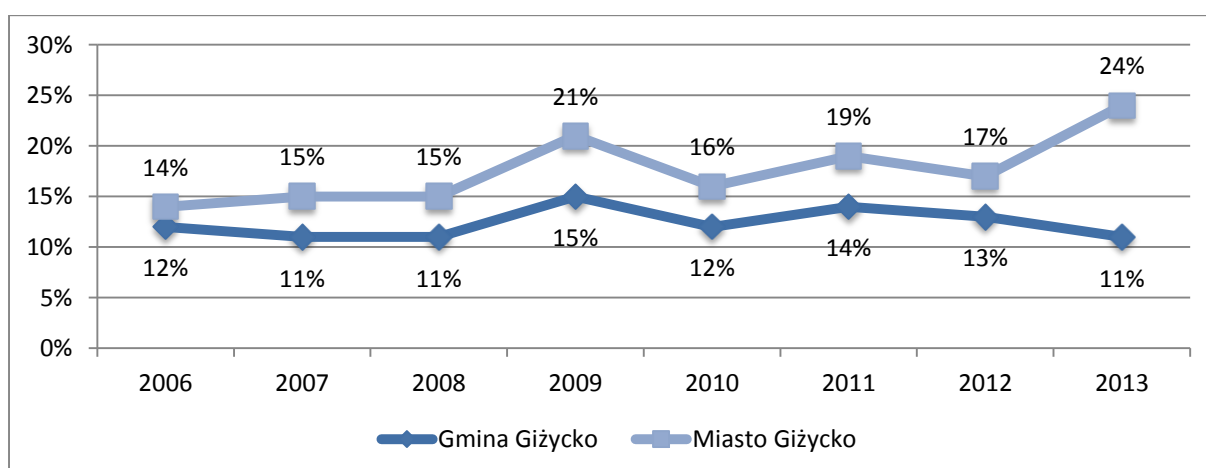
Rysunek 37. Stopień wykorzystania bazy noclegowej w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

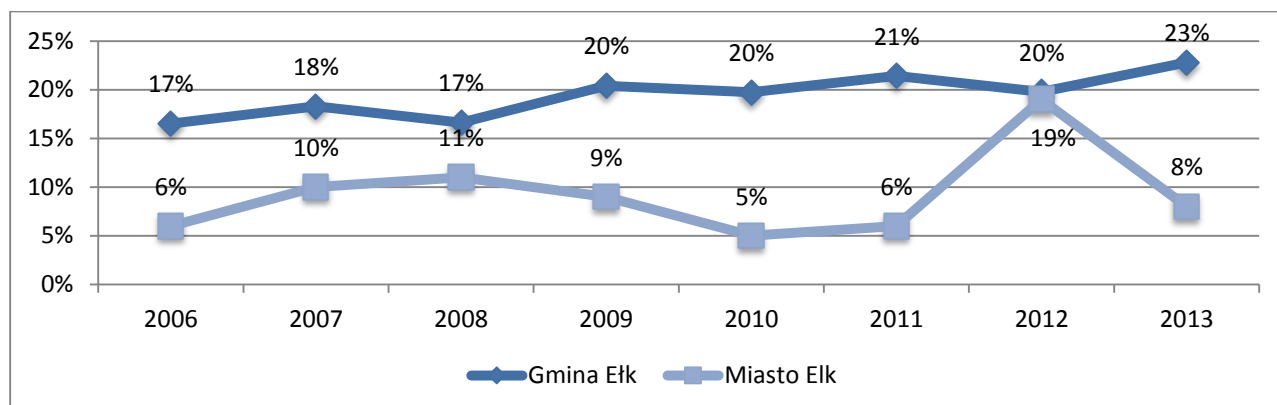
Porównując ów potencjał z innymi gminami wiejskimi województwa warmińsko-mazurskiego oraz z miastem i gminą Elk oraz miastem i gminą Giżycko, gmina Stare Juchy wykazuje zbliżony, aczkolwiek wyższy stopień wykorzystania bazy noclegowej.

Rysunek 38. Stopień wykorzystania bazy noclegowej ogółem w gminie Giżycko oraz w mieście Giżycko w latach 2006-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

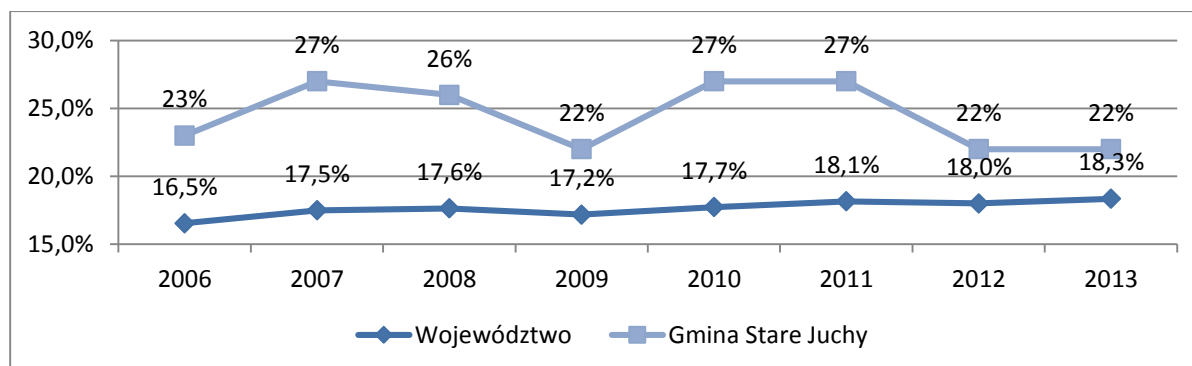
Rysunek 39. Stopień wykorzystania bazy noclegowej ogółem w gminie Elk i w mieście Elk w latach 2006-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Natomiast na tle województwa warmińsko-mazurskiego, gmina Stare Juchy charakteryzuje się istotnie większym poziomem wykorzystania bazy noclegowej.

Rysunek 40. Stopień wykorzystania bazy noclegowej ogółem w województwie warmińsko-mazurskim i w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

W gminie Stare Juchy w 2013 roku zdecydowana większość przybyłych turystów (4019 osób) nocowała w obiektach hotelowych, podczas gdy w pozostałych obiektach: w domach letniskowych, kwaterach agroturystycznych, kempingach, zarejestrowano zaledwie 239 osób, co nie oznacza, że jest to faktyczna liczba, z uwagi na fakt, że część noclegów nie jest ewidencjonowana.

Zestawione dane o przepływie turystów i wskaźniki wykorzystania bazy noclegowej, świadczą o tkwiącym w gminie potencjale do tworzenia nowych ośrodków turystycznych.

3.7. Finansowe możliwości rozwoju

Analizę sytuacji finansowej gminy objęto lata 2008-2013 (tabele poniżej). Analizę oparto na danych z Bazy Danych Lokalnych GUS 2014 oraz danych z Urzędu Gminy Stare Juchy.

Dochody gminy nie są wprost zależne od zmian makroekonomicznych – kryzys gospodarczy od roku 2008/2009 nie przełożył się na spadek dochodów. Rośnie liczba pozyskanych dotacji, poziom subwencji jest stabilny. Zauważalny jest wzrost dochodów majątkowych, wywołany w dużej mierze pozyskaniem środków unijnych. Dochody gminy kształtują się na średnim poziomie ok. 13 mln zł w latach 2011-2013 (bez dotacji unijnych).

Wydatki gminy kształtują się także na średnim poziomie ok. 13 mln zł rocznie. Wydatki majątkowe i inwestycyjne utrzymują się na poziomie ok. 2 mln zł, przy czym rok 2012 był rokiem wyjątkowym, w którym wydatkowano środki unijne na inwestycje, łącznie z własnymi to prawie 11 mln zł. Wydatki bieżące gminy charakteryzują się umiarkowaną dynamiką.

Tabela 22. Dochody gminy Stare Juchy wg kategorii dochodów w latach 2008 – 2013 [tys. zł]

Kategoria dochodu	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody majątkowe	1334,2	1508,8	543,1	2726,0	6766,1	864,9
Dochody własne	4229,5	3539,2	3415,9	6063,2	12173,5	4551,7
Dotacje ogółem	-	3735,1	3306,4	3040,4	2936,1	3654,3
Dotacje inwestycyjne	-	811,5	146,0	5,7	70,0	608,1
Programy i projekty unijne	-	-	370,4	1727,7	6457,9	317,9
Subwencje	4039,0	4758,8	4565,4	4446,5	4619,6	4908,6
Dochody ogółem	11117,3	12033,2	11287,7	13550,1	19729,1	13114,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

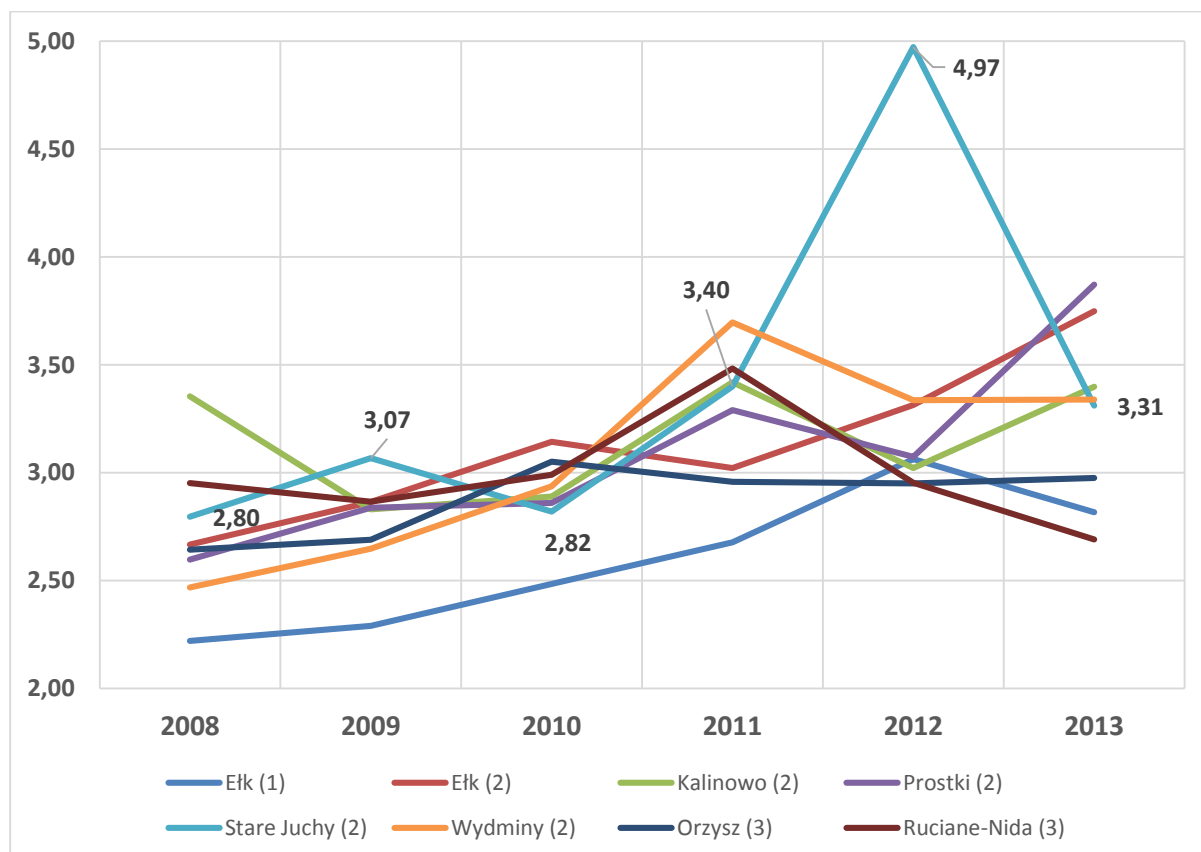
Tabela 23. Wydatki gminy Stare Juchy wg kategorii wydatków w latach 2008 – 2013 [tys. zł]

Kategoria wydatków	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wydatki majątkowe ogółem	2334,3	2607,6	2324,3	2344,3	10933,8	1886,8
Wydatki majątkowe inwestycyjne	2334,3	2607,6	2324,3	2344,3	10933,8	1886,8
Wydatki bieżące ogółem	9297,0	9919,7	10298,8	10787,2	11368,3	11737,7
Dotacje ogółem	221,9	370,2	385,3	415,0	364,5	411,1
Ogółem	11631,3	12527,3	12623,0	13131,5	22302,2	13624,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

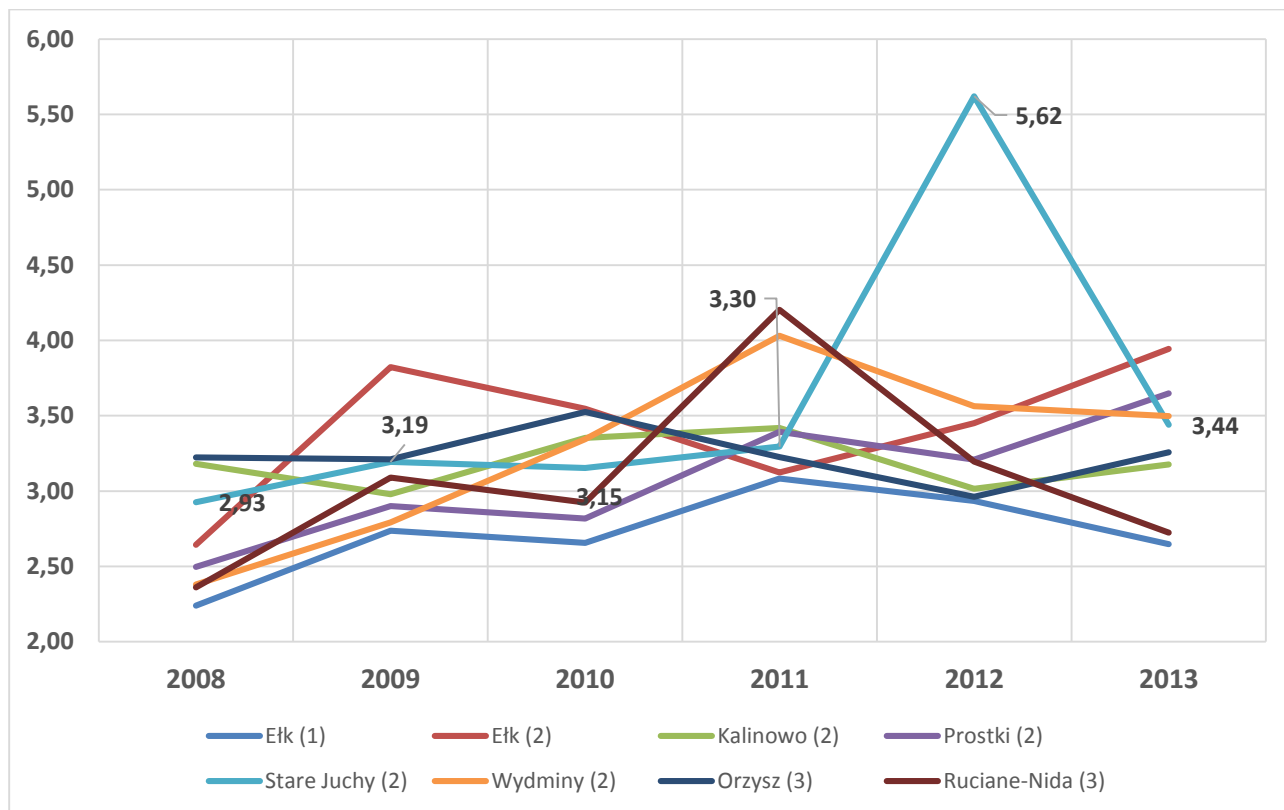
Dochody i wydatki na 1 mieszkańca w gminie Stare Juchy charakteryzują się stałym wzrostem od roku 2008 i wynoszą ponad 3 tys. zł. Wydatki są o ok. 10% wyższe od dochodów. Na tle innych gmin Stare Juchy wypadają średniorocznie dość przeciętnie. Jedynie rok 2012 zaburza wskaźniki, zdecydowanie na korzyść Starych Juch.

Rysunek 41. Dochody na 1 mieszkańca w gminie Stare Juchy na tle wybranych gmin regionu, w latach 2008-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014. Legenda: (1) – obszar miejski, (2) – obszar wiejski, (3) – obszar miejsko-wiejski.

Rysunek 42. Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Stare Juchy na tle wybranych gmin regionu, w latach 2008-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014. Legenda: (1) – obszar miejski, (2) – obszar wiejski, (3) – obszar miejsko-wiejski.

Strukturę dochodów i wydatków gminy istotnie zaburzają wydatki inwestycyjne, w tym szczególnie w roku 2012. Największy udział w dochodach mają dochody od osób prawnych, od osób fizycznych, różne rozliczenia (subwencje) i pomoc społeczna. W przypadku wydatków największy udział przypada na oświatę i wychowanie, pomoc społeczną i administrację społeczną.

Tabela 24. Dochody gminy Stare Juchy ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [tys. zł]

Dział	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	400	353	510	1530	8572	1097
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	170	172	196	200	265	276
Dział 630 - Turystyka	0	812	125	9	64	25
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	694	296	296	67	123	103
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	2197	2244	2197	2347	2817	3107
Dział 758 - Różne rozliczenia	4067	4795	4595	4495	4651	4994
Dział 801 - Oświata i wychowanie	798	449	282	1962	239	547
Dział 852 - Pomoc społeczna	2156	2212	2325	2265	2281	2392
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	185	184	178	238	265	330
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	198	180	191	177	182	152
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	50	148	245	106	1	0
Pozostałe	203	188	146	153	270	93
Dochody ogółem	11117	12033	11288	13550	19729	13115

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Tabela 25. Struktura dochodów gminy Stare Juchy ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [%]

Dział	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	3,6%	2,9%	4,5%	11,3%	43,4%	8,4%
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1,5%	1,4%	1,7%	1,5%	1,3%	2,1%
Dział 630 - Turystyka	0,0%	6,7%	1,1%	0,1%	0,3%	0,2%
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	6,2%	2,5%	2,6%	0,5%	0,6%	0,8%
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	19,8%	18,6%	19,5%	17,3%	14,3%	23,7%
Dział 758 - Różne rozliczenia	36,6%	39,9%	40,7%	33,2%	23,6%	38,1%
Dział 801 - Oświata i wychowanie	7,2%	3,7%	2,5%	14,5%	1,2%	4,2%
Dział 852 - Pomoc społeczna	19,4%	18,4%	20,6%	16,7%	11,6%	18,2%
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1,7%	1,5%	1,6%	1,8%	1,3%	2,5%
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	1,8%	1,5%	1,7%	1,3%	0,9%	1,2%
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,4%	1,2%	2,2%	0,8%	0,0%	0,0%
Pozostałe	1,8%	1,6%	1,3%	1,1%	1,4%	0,7%
Dochody ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Tabela 26. Wydatki gminy Stare Juchy ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [tys. zł]

Dział	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	742	619	1226	420	10563	1345
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	209	244	234	268	313	274
Dział 600 - Transport i łączność	199	212	193	523	701	722
Dział 630 - Turystyka	40	1533	62	51	237	76
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	158	96	234	92	106	84
Dział 750 - Administracja publiczna	1560	1414	1379	1517	1595	1643
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	2	12	60	82	168	190
Dział 801 - Oświata i wychowanie	4449	3796	4436	4833	4044	4179
Dział 852 - Pomoc społeczna	2421	2586	2747	2719	2806	2995
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	309	307	324	381	443	347
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	848	964	783	1194	865	1111
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	219	321	428	731	261	310
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	27	23	36	10	6	39
Pozostałe	448	400	481	312	195	309
Wydatki ogółem	11631	12527	12623	13132	22302	13625

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

Tabela 27. Struktura wydatków gminy Stare Juchy ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [%]

Dział	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	6,4%	4,9%	9,7%	3,2%	47,4%	9,9%
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1,8%	1,9%	1,9%	2,0%	1,4%	2,0%
Dział 600 - Transport i łączność	1,7%	1,7%	1,5%	4,0%	3,1%	5,3%
Dział 630 - Turystyka	0,3%	12,2%	0,5%	0,4%	1,1%	0,6%
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	1,4%	0,8%	1,9%	0,7%	0,5%	0,6%
Dział 750 - Administracja publiczna	13,4%	11,3%	10,9%	11,5%	7,1%	12,1%
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	0,0%	0,1%	0,5%	0,6%	0,8%	1,4%
Dział 801 - Oświata i wychowanie	38,3%	30,3%	35,1%	36,8%	18,1%	30,7%
Dział 852 - Pomoc społeczna	20,8%	20,6%	21,8%	20,7%	12,6%	22,0%
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	2,7%	2,4%	2,6%	2,9%	2,0%	2,5%
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	7,3%	7,7%	6,2%	9,1%	3,9%	8,2%
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1,9%	2,6%	3,4%	5,6%	1,2%	2,3%
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	0,2%	0,2%	0,3%	0,1%	0,0%	0,3%
Pozostałe	3,9%	3,2%	3,8%	2,4%	0,9%	2,3%
Wydatki ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2014.

W dochodach gminy można dostrzec kilka interesujących, stałych trendów i zjawisk. Rosną stale dochody działu 756 (dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej), mimo kryzysu gospodarczego w latach 2008/2009, który w przypadku wielu samorządów powodował spadek dochodów tego działu. Wynika z tego, że gospodarka gminy jest relatywnie mało wrażliwa na zmiany koniunktury. Dużą stabilnością charakteryzują się dochody z tytułu pomocy społecznej, ale wydatki tego działu rosną, co oznacza, iż gmina coraz bardziej finansuje wydatki ze środków własnych.

Stale rosną dochody i wydatki działu 900 (gospodarka komunalna i ochrona środowiska), co wiąże się z rozbudową infrastruktury i kosztami jej utrzymania.

Wśród wydatków gminy obok największych działów generujących koszty (750, 801, 852), istotnymi są wydatki na rolnictwo i leśnictwo (sieć wodno-kanalizacyjna) oraz transport i łączność (głównie utrzymanie dróg). Zwraca uwagę niski poziom wydatków na kulturę fizyczną i sport oraz na turystykę.

Tabela 28. Uproszczona prognoza budżetu gminy Stare Juchy na lata 2014 – 2020 [mln zł]

Pozycja	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody ogółem	13,7	13,9	14,2	14,6	15	15,5
Wydatki ogółem	13,3	13,3	13,6	14,1	14,5	15
wydatki bieżące	10,9	11,1	11,3	11,6	11,8	12
wydatki majątkowe	2,4	2,2	2,3	2,5	2,7	3
Wynik budżetu	0,4	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
Przychody budżetu	0,4	0	0	0	0	0
Rozchody budżetu	0,8	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
Kwota długu	4,7	4,1	3,5	3	2,6	2,2
Zadłużenie/dochody	34,3%	29,5%	24,6%	20,5%	17,3%	14,2%
Kwota spłaty/dochody	5,8%	4,3%	4,2%	3,4%	3,3%	3,2%
Pozycja	2020	2021	2022	2023	2024	-
Dochody ogółem	15,8	16,3	16,7	17,2	17,6	-
Wydatki ogółem	15,4	15,8	16,3	16,7	17,1	-
wydatki bieżące	12,2	12,5	12,7	12,9	13,2	-
wydatki majątkowe	3,2	3,3	3,6	3,8	3,9	-
Wynik budżetu	0,4	0,5	0,4	0,5	0,5	-
Przychody budżetu	0	0	0	0	0	-
Rozchody budżetu	0,4	0,5	0,4	0,5	0,5	-
Kwota długu	1,7	1,2	0,9	0,4	0	-
Zadłużenie/dochody	10,8%	7,4%	5,4%	2,3%	0,0%	-
Kwota spłaty/dochody	2,5%	3,1%	2,4%	2,9%	2,8%	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XXXIX.277.2013 Rady Gminy Stare Juchy z dnia 20 grudnia 2013

Rosnące w dużym tempie wydatki gminy oraz szanse wynikające z pozyskania środków w latach 2007-2013 spowodowały konieczność zaciągania kredytów na finansowanie wydatków inwestycyjnych. W chwili obecnej kwota zadłużenia wynosi ok. 4,7 mln złotych. Zaprezentowane w tabeli poniżej wskaźniki zadłużenia (z wyłączeniami) wskazują na umiarkowane zadłużenie i możliwości inwestycyjne gminy w ciągu kilku najbliższych lat.

Wydatki majątkowe oszacowano na poziomie od 2,4 mln zł w roku 2014 do 2,7 mln zł w roku 2018 i kolejnych powyżej 3 mln. Oszacowanie wykonano bez prognozy dotyczącej pozyskiwania nowych zewnętrznych przychodów i przy założeniu stałej redukcji zadłużenia. W nowej perspektywie finansowej 2014 – 2020 pojawią się nowe możliwości pozyskiwania dotacji, zapewne środki będą realnie dostępne od 2015 roku. Przy założeniu otrzymania dofinansowania na poziomie 70%, gmina jest w stanie przeznaczać na inwestycje w zakresie 6 – 7 mln zł rocznie.

4. Wyniki badań mieszkańców gminy

Proces opracowania strategicznego planu rozwoju z założenia miał mieć charakter partycypacyjny, uwzględniający opinię mieszkańców. W miesiącach lipiec – sierpień 2014 roku przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców.

Badanie objęło następujące bloki tematyczne:

- poziom zadowolenia z życia na terenie gminy,
- ocena zmian jakie zaszły w gminie w ostatnich latach,
- główne problemy rozwoju gminy,
- potrzebne rodzaje działań i konkretne inwestycje,
- rozpoznawalność gminy w percepcji mieszkańców,
- słabe i mocne strony gminy,
- kierunki rozwoju gminy.

Celem bezpośrednim badań było umożliwienie zespołowi autorskiemu dokonania korekty wypracowanych elementów strategii rozwoju zrównoważonego uwzględniającej wyniki uzyskane w drodze ankietowania.

Akcję ankietowania mieszkańców przeprowadzono za pomocą bezpośredniej dystrybucji poprzez: udostępnienie papierowych kwestionariuszy w urzędzie gminy, dostarczenie ich do sołtysów wsi wchodzących w skład gminy, a także kolportaż poprzez radnych gminy i osoby zaangażowane w prace nad Strategią.

Otrzymano zwrot 73 ankiet wypełnionych przez mieszkańców gminy Stare Juchy. Badania przeprowadzono w lipcu 2014 roku, udział w badaniach był anonimowy i dobrowolny.

4.1. Informacje o respondentach

Zdecydowana większość osób badanych stanowiły kobiety 71,8%, mężczyźni - 28,2% wszystkich respondentów. Mając na uwadze wiek respondentów, najliczniejszą grupę stanowią ankietowani w przedziale wiekowym 35-49 lat (29,6%) oraz 50-64 lata (28,2%). Osoby w wieku 25-34 lat stanowiły 18,3%, zaś najmłodszy: od 18 do 24 roku życia - 16,9%. Najmniej liczną grupę tworzą najstarsi respondenci w wieku powyżej 65 lat – 7%.

Co drugi ankietowany legitymuje się wykształceniem wyższym, trzecia część ankietowanych wykształceniem średnim; co dziewiąty ankietowany posiada wykształcenie pomaturalne. Najmniejszą część stanowią ankietowani z wykształceniem podstawowym i zawodowym.

Większość respondentów, bo 35,3% żyje w rodzinach 3-osobowych, 20,6%, w 2-osobowych. Co piąty ankietowany mieszka w rodzinie 5-osobowej i większej.

Zapytano także o sytuację materialną respondentów. Na ankietę odpowiedzieli w przeważającej ilości ci, którzy oceniają swoją sytuację materialną jako przeciętną - 57,1% badanych.

Największa grupa badanych podała, że przeciętny szacunkowy dochód netto na członka rodziny zawiera się w przedziale pomiędzy 751 a 1000 zł (31,1%), u prawie 15% respondentów dochód kształtuje się na poziomie do 750 zł na osobę, zaś u 47,5% ankietowanych dochód na osobę kształtuje się na poziomie powyżej 1000 zł. Należy tu zauważyć, iż większość respondentów o dochodach do 750 zł na osobę netto określała swoją sytuację materialną jako przeciętną, podobnie jak osoby zarabiające powyżej 1000 zł na osobę – tu również samoocena sytuacji materialnej w większości była przeciętna.

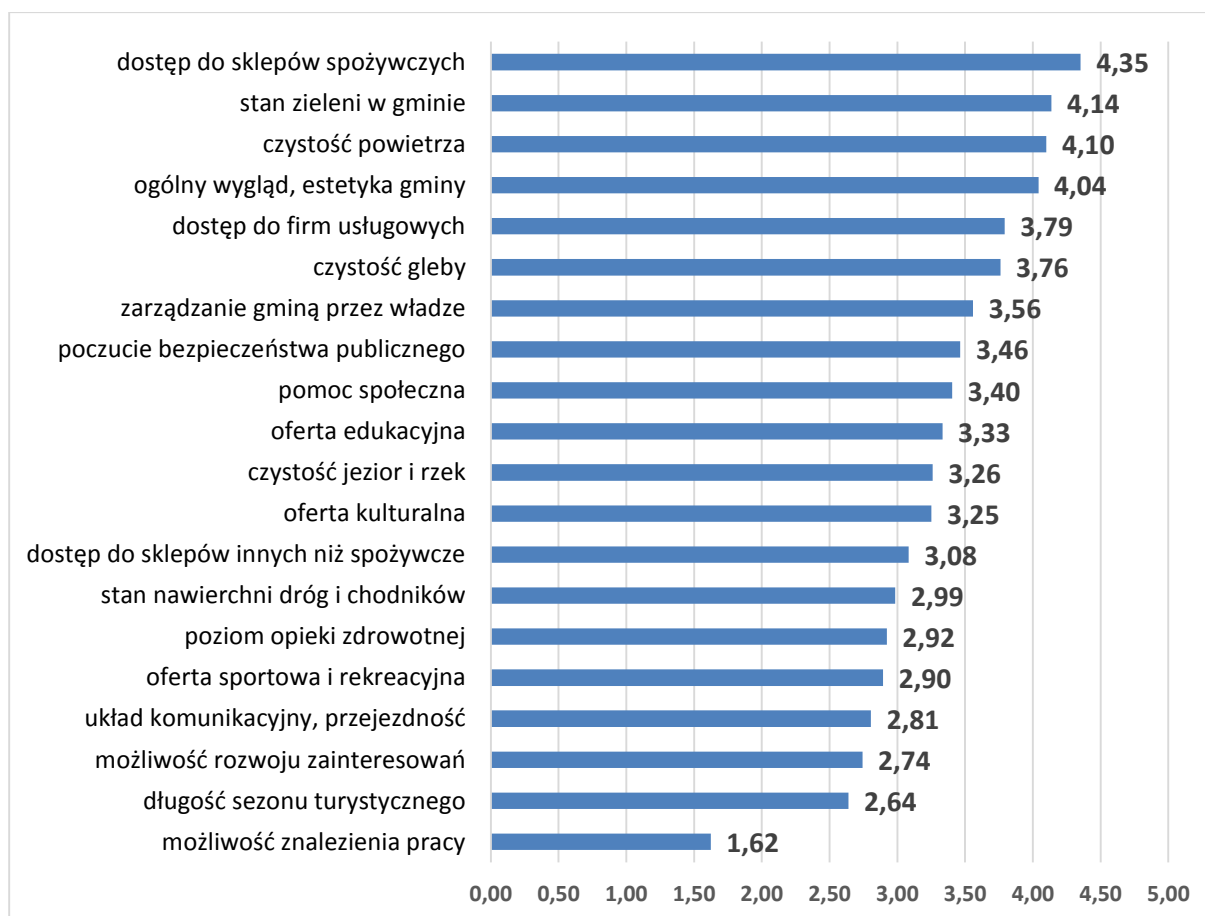
Wśród respondentów największy odsetek stanowili pracownicy administracyjno-biurowi – 18,5%; rolnicy – 13,8%, emeryci i renciści – 13,8%, prywatni przedsiębiorcy – 12,3%, specjaliści z wyższym wykształceniem – 12,3%, następna grupa to bezrobotni – 10,8% pracownicy handlu i usług – 7,7% i robotnicy niewykwalifikowani – 6,2%. Wyżsi urzędnicy i kierownicy zakładów stanowią 3,1%, zaś robotnicy wykwalifikowani zaledwie 1,5%.

Ponad połowa, bo aż 64,8% ankietowanych mieszka na terenie gminy Stare Juchy od urodzenia, zaś pozostała część osób (35,2%) nie pochodzi z terenu gminy, przy czym osoby te deklarują, że na teren gminy sprowadził ich spokój i przyroda (43,5%) oraz więzy rodzinne i pokrewieństwo (30,4%). Średni okres zamieszkiwania tych osób na terenie gminy wyniósł 23 lata.

4.2. Ocena poziomu usług na terenie gminy

Respondenci mieli możliwość wyrażenia swojej opinii w 5-stopniowej skali (5 – bardzo dobrze, 4 – dobrze, 3 – ani dobrze, ani źle, 2 – źle, 1 – bardzo źle) na temat poszczególnych elementów dotyczących gminy Stare Juchy. Pierwsze pytanie dotyczyło oceny stanu aktualnego. W drugim pytaniu badani zostali poproszeni o ocenę zmian jakie zaszły w różnych obszarach funkcjonowania gminy w okresie ostatnich 5 lat.

Pytanie 1. Jak Pan/i ocenia aktualny poziom wybranych elementów na terenie gminy Stare Juchy?

Źródło: Opracowanie własne.

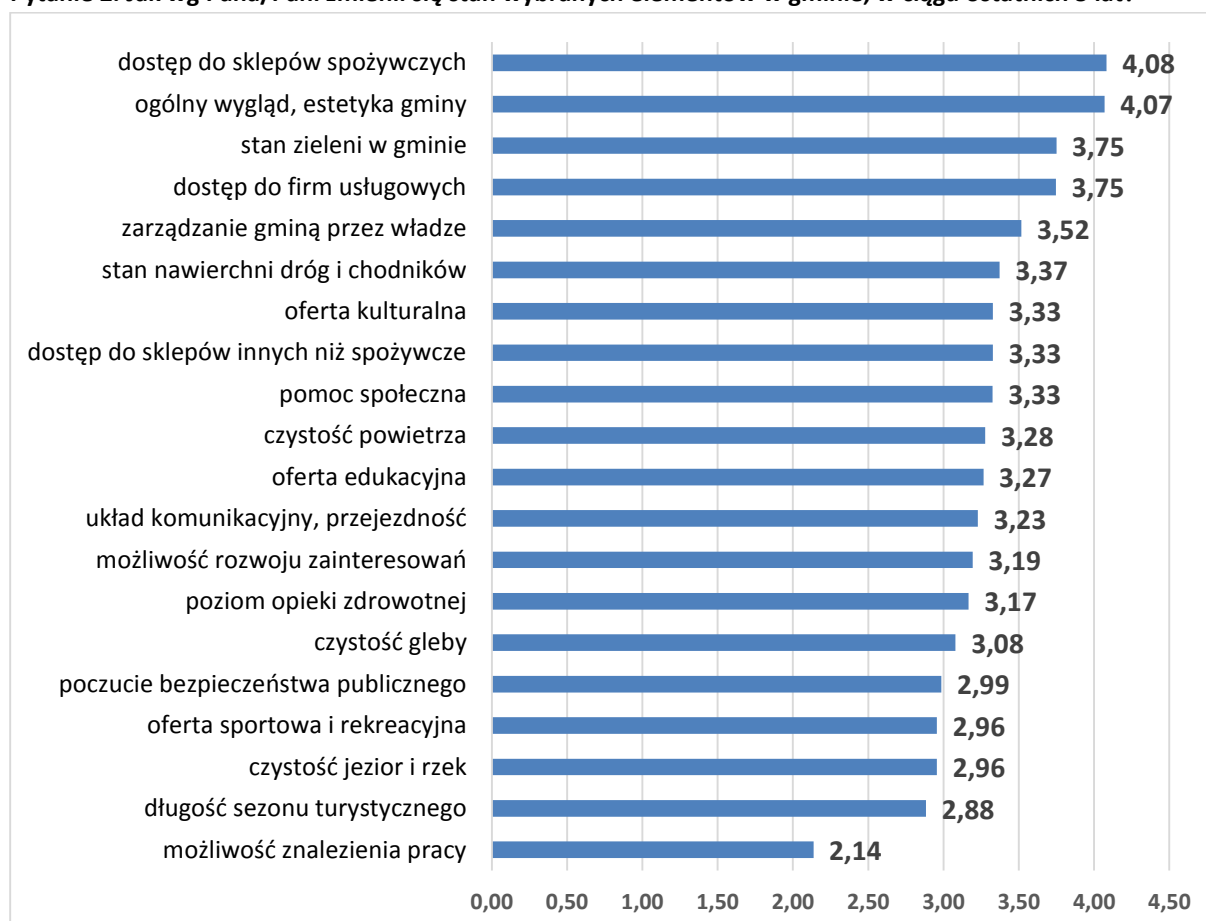
Respondenci najlepiej ocenili: dostęp do sklepów spożywczych – 4,35, stan zieleni w gminie – 4,14 oraz czystość powietrza – 4,10 i ogólny wygląd, estetykę gminy – 4,04.

Nieco słabiej, jednak nadal dość pozytywnie oceniono: dostęp do firm usługowych – 3,79, czystość gleb – 3,76, zarządzanie przez władze gminy – 3,56, poczucie bezpieczeństwa publicznego – 3,46 i pomoc społeczną – 3,40.

Na przeciętnym poziomie oceniono ofertę edukacyjną, kulturalną i czystość jezior i rzek. Niestety powodem niezadowolenia mieszkańców są: stan nawierzchni dróg i chodników oraz układ komunikacyjny, możliwości rozwoju własnych zainteresowań, długość sezonu turystycznego, a przede wszystkim możliwość znalezienia pracy – 1,62, aż 87,3% ankietowanych uznało poziom lokalnego rynku pracy pod względem możliwości znalezienia zatrudnienia, jako bardzo zły i zły.

Ocena kierunków zmian wyżej wskazanych elementów w gminie, w ciągu 5 lat, w skali 5-stopniowej (5 – zdecydowana poprawa, 4 – poprawa, 3 – niewiele się zmieniło, 2 – pogorszyło się, 1 – zdecydowanie się pogorszyło) przynosi szereg interesujących wniosków.

Pytanie 2. Jak wg Pana/Pani zmienił się stan wybranych elementów w gminie, w ciągu ostatnich 5 lat?

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowaną poprawę zauważono w dostępie do sklepów spożywczych (4,08) oraz w ogólnym wyglądzie – estetyce gminy (4,07), stanie zieleni, dostępie do firm usługowych. Zwraca uwagę fakt, iż są to najwyżej oceniane obszary życia gminy także obecnie. Badani oceniają umiarkowanie pozytywnie zmiany w dostępie do oferty edukacyjnej, opieki zdrowotnej oraz stan nawierzchni dróg, chodników i układ komunikacyjny, mimo że dostęp do tych usług w stanie obecnym oceniono dość słabo. Można to tłumaczyć inwestycjami realizowanymi przez gminę, mieszkańcy doceniają te zmiany. Relatywnie dobrze oceniono także zmiany dotyczące zarządzania gminą przez władze lokalne.

Niestety dość słabo oceniono zmiany w zakresie oferty sportowej i rekreacyjnej, kwestię czystości jezior i rzek, długość sezonu turystycznego i możliwości znalezienia pracy. Według badanych, zmiany w tych obszarach były negatywne. Jest to zjawisko niepokojące, dotyczy to bowiem tych sfer, w których od lat upatruje się szansy rozwojowej gminy.

Respondenci zapytani o trzy największe problemy mieszkańców gminy, najczęściej podawali problemy takie jak: bezrobocie – brak miejsc pracy (37,9% odpowiedzi), brak dogodnych połączeń komunikacyjnych (12,4%), zwłaszcza w okresie letnim z Ełkiem i innymi miastami powiatu, patologie – głównie alkoholizm i ubóstwo mieszkańców (11,7%). Za ważny problem gminy uznano również emigrację ludzi (7,6%), szczególnie młodych i wykształconych oraz w pewnym stopniu z tym związany, brak perspektyw na przyszłość i brak możliwości rozwoju swoich zainteresowań na terenie gminy (6,9%). Negatywnie oceniono również stan dróg gminnych (6,9%) oraz służbę zdrowia (4,1%).

Pytanie. 3. Jakie są Pana/Pani zdaniem 3 największe problemy, z jakimi borykają się mieszkańcy gminy?

Źródło: opracowanie własne

4.3. Najpilniejsze sprawy do realizacji na terenie gminy

W kolejnym pytaniu respondenci mieli za zadanie wskazać te obszary funkcjonowania życia gminnego, w których należy interweniować jak najszybciej, w sferze gospodarczej, społecznej oraz w zakresie infrastruktury i środowiska naturalnego.

Dokonując wyboru 3 priorytetowych elementów spośród 13 propozycji w zakresie rozwoju gospodarczego gminy, respondenci uznali za najpilniejsze:

- przyciąganie inwestorów z zewnątrz (18,3% wskazań),
- rozwój bazy turystycznej i okołoturystycznej (14,9%),
- wspieranie tworzenia nowych firm przez mieszkańców (11,9%).

Za istotne uznano także promocję turystyczną i tworzenie warunków do pozyskiwania nowych mieszkańców na teren gminy.

Pytanie 4.A. Którymi z poniższych aspektów należy zająć się w gminie, w pierwszej kolejności? – w zakresie rozwoju gospodarczego

Obszar życia gminy	Udział % wskazań
przyciąganie inwestorów z zewnątrz	18,3%
rozwój bazy turystycznej i okołoturystycznej	14,9%
wspieranie tworzenia nowych firm przez mieszkańców	11,9%
promocja turystyczna	9,9%
tworzenie warunków do pozyskiwania nowych mieszkańców na teren gminy	9,4%
tworzenie produktów lokalnych	7,4%
wspieranie rozwoju istniejących przedsiębiorstw	6,9%
promocja gospodarcza gminy (firm i produktów lokalnych)	5,9%
rozwój infrastruktury turystycznej	5,9%
wspieranie przetwórstwa rolno-spożywczego	3,0%
poprawa realizacji działalności rolniczej	2,5%
rozwój informacji gospodarczej i turystycznej	2,0%
doradztwo dla firm i rolników	1,5%

Źródło: opracowanie własne

W zakresie infrastruktury i środowiska naturalnego, najpilniejsze potrzeby zmian dotyczyły:

- usprawnienia układu komunikacyjnego wewnątrz gminy (15,6% wskazań),
- rozbudowy systemu ścieżek rowerowych i infrastruktury turystycznej (14,1%),

— poprawy stanu dróg i chodników gminnych (13,1%).

Do nieco mniej pilnych, ale równie istotnych problemów zaliczono: poprawę komunikacji z Ełkiem, modernizację i rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej/przydomowych oczyszczalni, poprawę dostępu do sieci Internet oraz ograniczenie eksploatacji jezior przez przedsiębiorstwa rybne

Pytanie 4.B. Którymi z poniższych aspektów należy zająć się w gminie, w pierwszej kolejności? – w zakresie infrastruktury i środowiska naturalnego

Obszar życia gminy	Udział % wskazań
usprawnienie układu komunikacyjnego wewnątrz gminy	15,6%
rozbudowa systemu ścieżek rowerowych i infrastruktury turystycznej	14,1%
poprawa stanu dróg i chodników gminnych	13,1%
poprawa komunikacji z Ełkiem	11,1%
modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej/przydomowe oczyszczalnie	11,1%
poprawa dostępu do sieci Internet	10,1%
ograniczenie eksploatacji jezior przez przedsiębiorstwa rybne	10,1%
modernizacja oświetlenia ulicznego	6,0%
ograniczenie degradacji walorów krajobrazowych i przyrodniczych jezior w gminie	6,0%
poprawa estetyki budynków i otoczenia	2,0%
edukacja wykorzystywania chemii rolnej przez rolników	0,5%

Źródło: Opracowanie własne

Natomiast w zakresie kwestii społecznych, jako priorytetowe uznano takie kierunki działań jak:

- likwidacja zjawisk patologicznych (16,7%),
- rozszerzenie oferty kulturalnej i rozrywkowej gminy (12,1%),
- rozszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej (11,6%).

W kwestiach społecznych często wskazywanymi były również takie elementy: szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz poprawa poziomu opieki zdrowotnej w gminie (10,1%).

Pytanie 4.C. Którymi z poniższych aspektów należy zająć się w gminie, w pierwszej kolejności? – w zakresie kwestii społecznych

Obszar życia gminy	Udział % wskazań
likwidacja zjawisk patologicznych	16,7%
rozszerzenie oferty kulturalnej i rozrywkowej gminy	12,1%
rozszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej	11,6%
poprawa poziomu opieki zdrowotnej w gminie	10,1%
szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej	10,1%
szkolenia zawodowe i rozwój postaw przedsiębiorczych	7,6%
poprawa bezpieczeństwa publicznego	7,1%
większy udział mieszkańców w zarządzaniu gminą	7,1%
rozwój form opieki społecznej	6,6%
poprawa współpracy pomiędzy mieszkańcami i organizacjami w gminie	6,6%
podniesienie poziomu oświaty	3,5%
poprawa stopnia identyfikacji mieszkańców z gminą	1,0%

Źródło: Opracowanie własne

4.4. Najważniejsze projekty do realizacji

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie najważniejszych inwestycji publicznych, które powinny być zrealizowane na terenie gminy w ciągu najbliższych 5 lat. Najczęściej wskazywano działania z zakresu infrastruktury, tj.:

- modernizacja dróg gminnych, szczególnie dla trasy Liski-Bałamutowo-Laśmiady i infrastruktury drogowej, np. chodniki, ścieżki rowerowe – 30,0% odpowiedzi,
- remont lub rozbudowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej, gdzie przedstawiano takie propozycje jak: budowa ścieżek dla nart biegowych, tworzenie plaż, czy stworzenie pomostu pływającego we wsi Zawady Ełckie – 17,3% odpowiedzi,
- renowacja/budowa boisk sportowych we wsiach gminnych, ze szczególnym uwzględnieniem boisk ze sztuczną murawą – 16,4% wskazań.

Pytanie 5. Jakiego Pana/Pani zdaniem konkretne inwestycje publiczne powinny zostać zrealizowane na terenie gminy w ciągu następnych 5 lat?

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy gminy proponowali również takie rozwiązania, jak rozbudowa sieci kanalizacyjnej, modernizacja i rozbudowa ośrodków użyteczności publicznej (szkoły, ośrodki kultury, urząd gminy) i dostosowanie ich dla osób niepełnosprawnych. Wśród pomysłów znalazły się również: rozwój sieci gastronomicznej: bistro, puby, kawiarnie i restauracje, głównie kładąc nacisk na całoroczny charakter lokali (6,4%) oraz budowa placów zabaw we wsiach, innych niż Stare Juchy (5,5%).

W zakresie kwestii społecznych wskazano: zwiększenie dostępu do ośrodków opieki społecznej (5,5%), mając na uwadze np. ośrodki resocjalizacji, ogrzewalnie dla bezdomnych, czy dom spokojnej starości.

Pytanie 6. Jakiego Pana/Pani zdaniem konkretne działania (poza inwestycjami publicznymi) powinny zostać zrealizowane na terenie gminy w ciągu następnych 5 lat?

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie niezbędnych działań, poza inwestycjami publicznymi. Najwięcej odpowiedzi udzielono z zakresu kwestii społecznych:

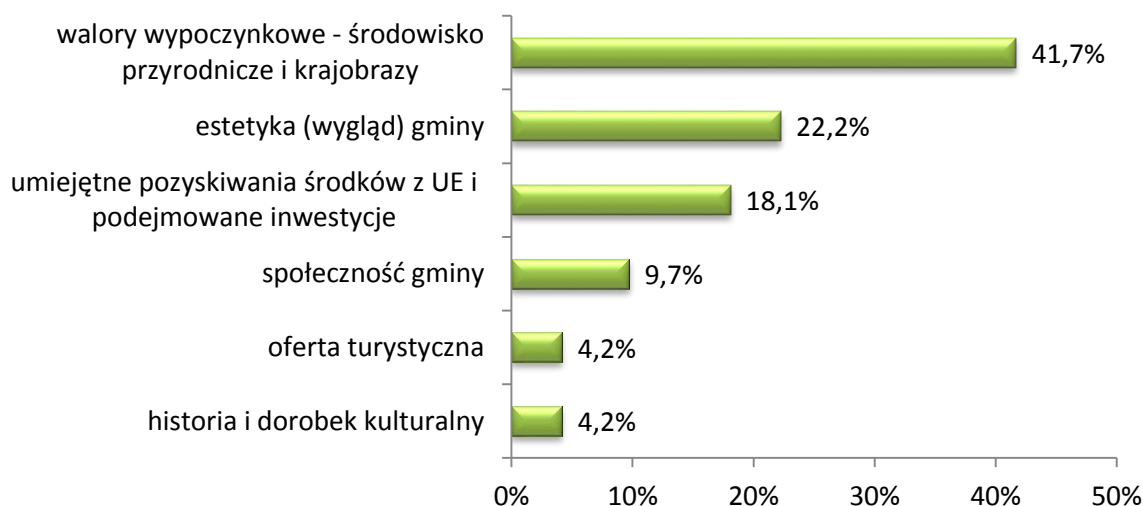
- aktywizacja kulturalna mieszkańców (spotkania tematyczne i koła zainteresowań, zajęcia - nauka śpiewu, warsztaty bębniarskie, rękodzielnictwo dla wszystkich grup społecznych (24,2% wskazań),
- urozmaicenie oferty turystycznej i sportowo-rekreacyjnej: park linowy, trasy dla nart biegowych, stworzenie bazy turystycznej dla wędkarzy i rowerzystów, zajęcia typu zumba (23,2% wskazań),
- rozszerzenie oferty rozrywkowej: organizacja kina letniego, urozmaicenie Pikniku Jaćwieskiego, utworzenie klubów i częstsza organizacja dyskotek (20,0% wskazań),
- organizacja kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje i umiejętności, np. kursy językowe, kursy komputerowe, kursy zawodowe czy kursy dla sołtysów i radnych z zakresu animacji kulturalnej (20,0% wskazań),
- działania na rzecz osób potrzebujących, np. likwidacja zjawisk patologicznych, punkt porad psychologicznych oraz pomoc osobom starszym (11,6% wskazań).

4.5. Postrzeganie gminy

Mieszkańcom zadano pytanie dotyczące wyróżnika gminy, czegoś szczególnego z czego są dumni. Wśród udzielonych przez respondentów odpowiedzi znalazły się:

- walory wypoczynkowe: atrakcyjne środowisko przyrodnicze i urozmaicone krajobrazy (41,7%),
- estetyka i ogólny, zadbane wygląd gminy (22,2%),
- umiejętne pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej i podejmowane inwestycje (18,1%),
- społeczność gminy – ich gościnność i otwartość (9,7%),
- oferta turystyczna (4,2%),
- historia i dorobek kulturalny gminy (4,2%).

Pytanie 7. Z czego jest Pan/i najbardziej dumny/a jako mieszkaniec gminy Stare Juchy?

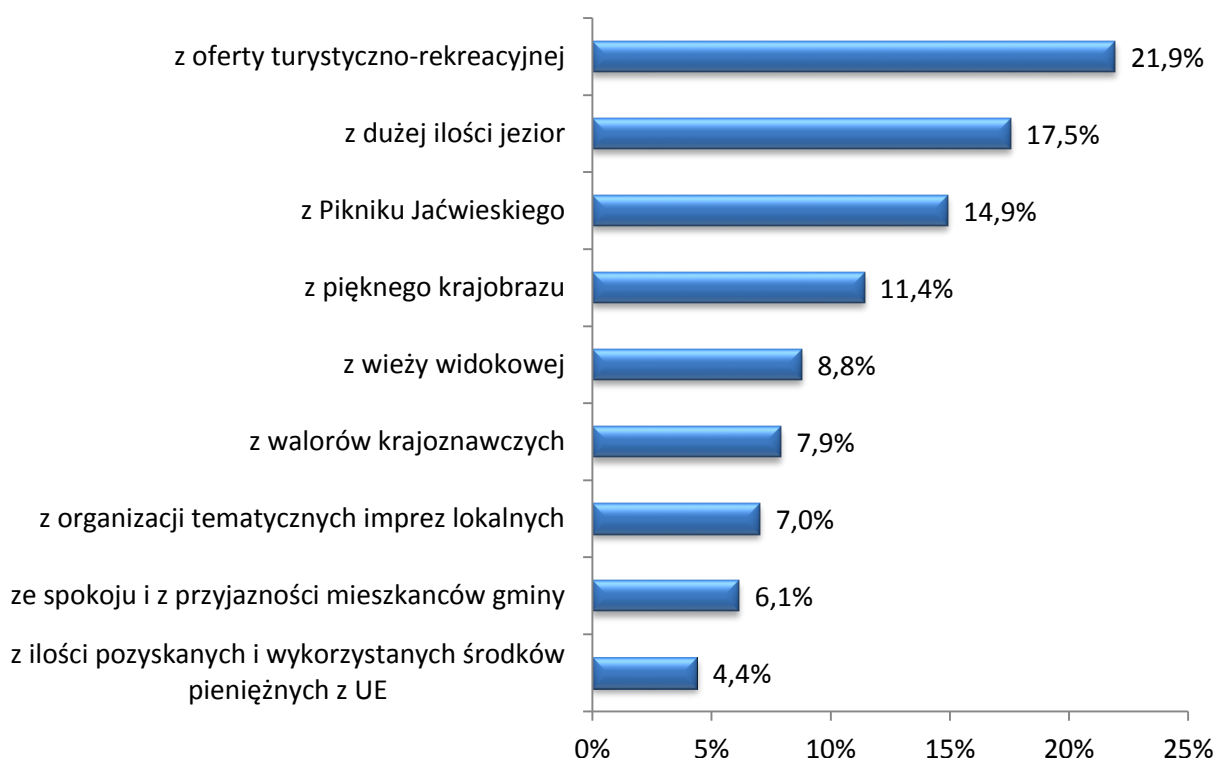
Źródło: opracowanie własne

Kolejne pytanie dotyczyło postrzegania gminy przez mieszkańców innych gmin, turystów, ale w percepcji badanych. Według mieszkańców, gmina Stare Juchy dla osób spoza jej obrębu znana jest głównie z:

- turystyki i proponowanej oferty turystyczno-rekreacyjnej (21,9% odpowiedzi),
- dużej ilości jezior (17,5%),
- Pikniku Jaćwieskiego (14,9%),
- pięknego krajobrazu (11,4%),

W dalszej kolejności wymieniano: wieża widokowa (8,8%), walory krajoznawcze - dobra kultury i walory tradycji, w tym zabytki, historia (7,9%), organizację imprez tematycznych (7,0%), np.: Festiwal Reggae), spokój i przyjazność mieszkańców gminy (6,1%) oraz ilość pozyskanych i wykorzystanych środków unijnych (4,4%).

Pytanie 8. Z czego wg Pana/Pani najbardziej znana jest gmina Stare Juchy dla ludzi spoza gminy?

Źródło: opracowanie własne.

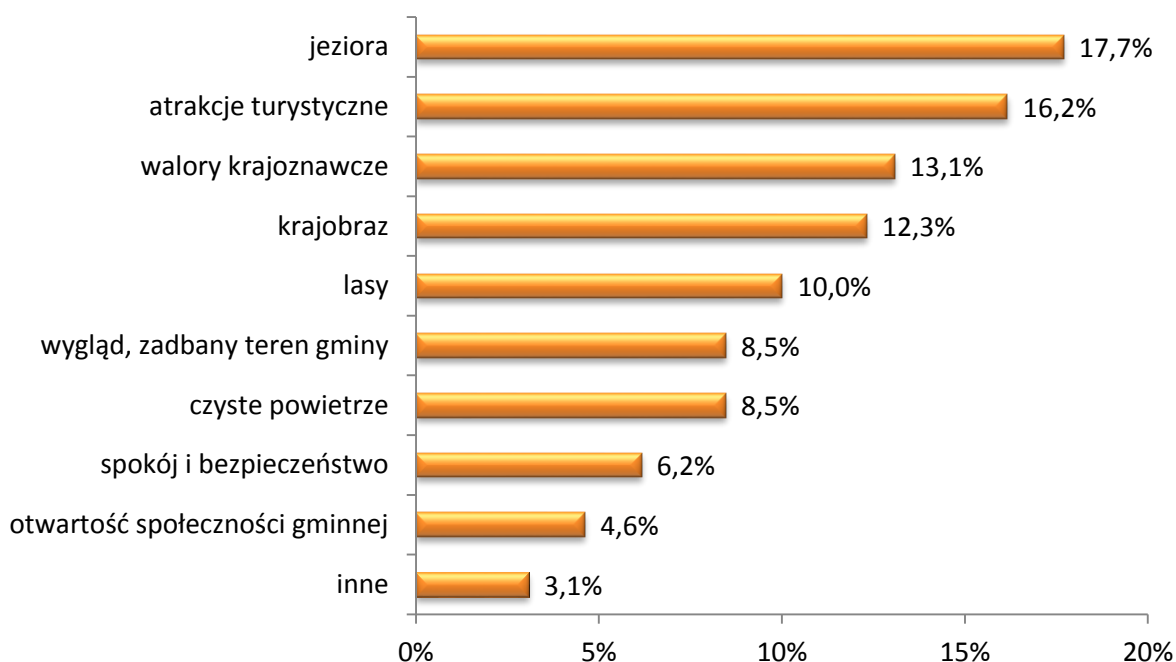
4.6. SWOT gminy w percepcji mieszkańców

W kolejnych pytaniach, badanych poproszono o określenie trzech najważniejszych atutów, słabości oraz szans i zagrożeń dla rozwoju gminy.

Najważniejszymi atutami gminy, według respondentów są: jeziora (17,7% odpowiedzi), atrakcje turystyczne (16,2%), walory krajoznawcze (13,1%).

Jako następne wymieniono: krajobraz (12,3%), lasy (10%), zadbany teren gminy (8,5%), czyste powietrze (8,5%), spokój i bezpieczeństwo (6,2%), otwartość społeczności gminnej (4,6%) oraz inne atuty (3,1%), jak np.: działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Starych Juchach.

Pytanie 9. Proszę wymienić 3 najważniejsze atuty gminy

Źródło: opracowanie własne.

W opinii respondentów najważniejszymi słabościami gminy są:

- wysokie bezrobocie (34,7%) – brak miejsc i ciekawych ofert pracy,
- emigracja ludności i idące za tym wyludnienie gminy (15,3%),
- zły stan infrastruktury drogowej (14,3%),

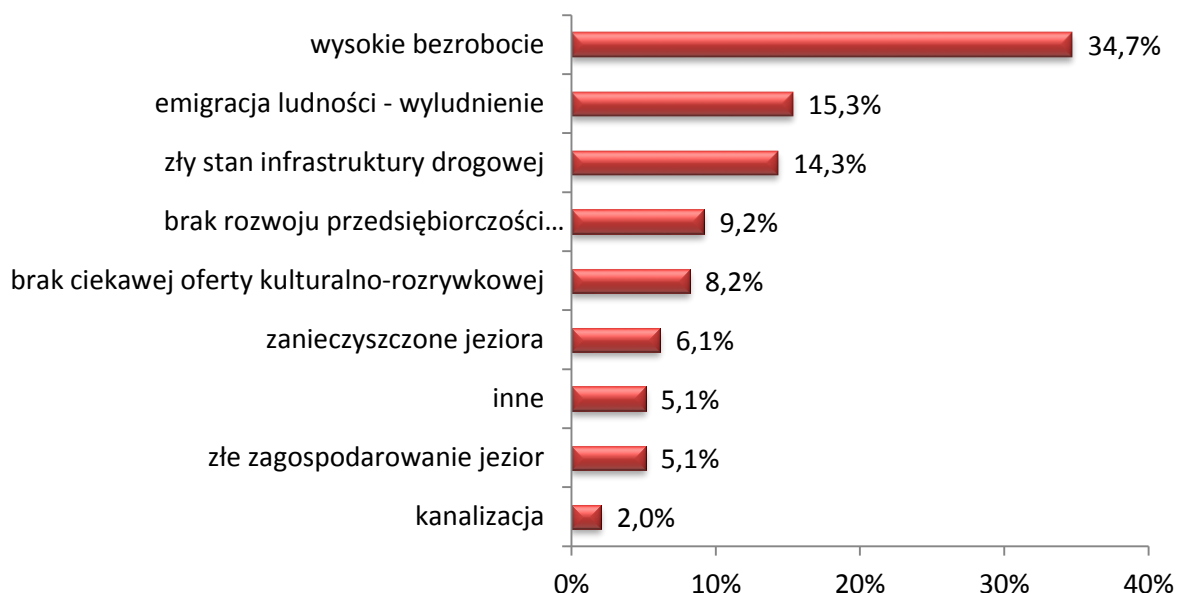
jak również: brak rozwoju przedsiębiorczości (9,2%), brak ciekawej oferty kulturalno-rozrywkowej – mało zajęć rozwijających zainteresowania mieszkańców, mało propozycji wieczornych (8,2%), zanieczyszczone jeziora, w szczególności Jędzelewo (6,1%) oraz złe ich zagospodarowanie – mała ilość lub brak ryb w jeziorach (5,1%), kanalizacja (2,0%), oraz inne pojedyncze słabości gminy (5,1%), takie jak: brak zainteresowania mniejszymi wsiami, niski poziom opieki społecznej, brak pomysłu na dalszy rozwój gminy, ograniczony budżet gminy.

Jako najważniejsze zagrożenia dla rozwoju gminy ankietowani mieszkańcy najczęściej wymieniali:

- emigracje ludności (38,4%) – wyludnienie gminy, m.in. ze względu na brak perspektyw na przyszłość,
- wzrost bezrobocia (16,2%),
- starzenie się społeczeństwa (10,1%),

ale również: brak dbałości o stan jezior (10,1%) – ograniczony dostęp, zanieczyszczanie, niski budżet gminy (8,1%), brak innowacyjności podejmowanych inwestycji (7,1%) – w tym brak miejsc na nowe inwestycje, ubóstwo i nasilenie zjawisk patologicznych, głównie w małych wsiach (5,1%), jak i słaby dostęp do oferty kulturalnej i edukacyjnej (2,0%) – mało zajęć kulturalnych.

Pytanie 10. Proszę wymienić 3 najważniejsze słabości gminy

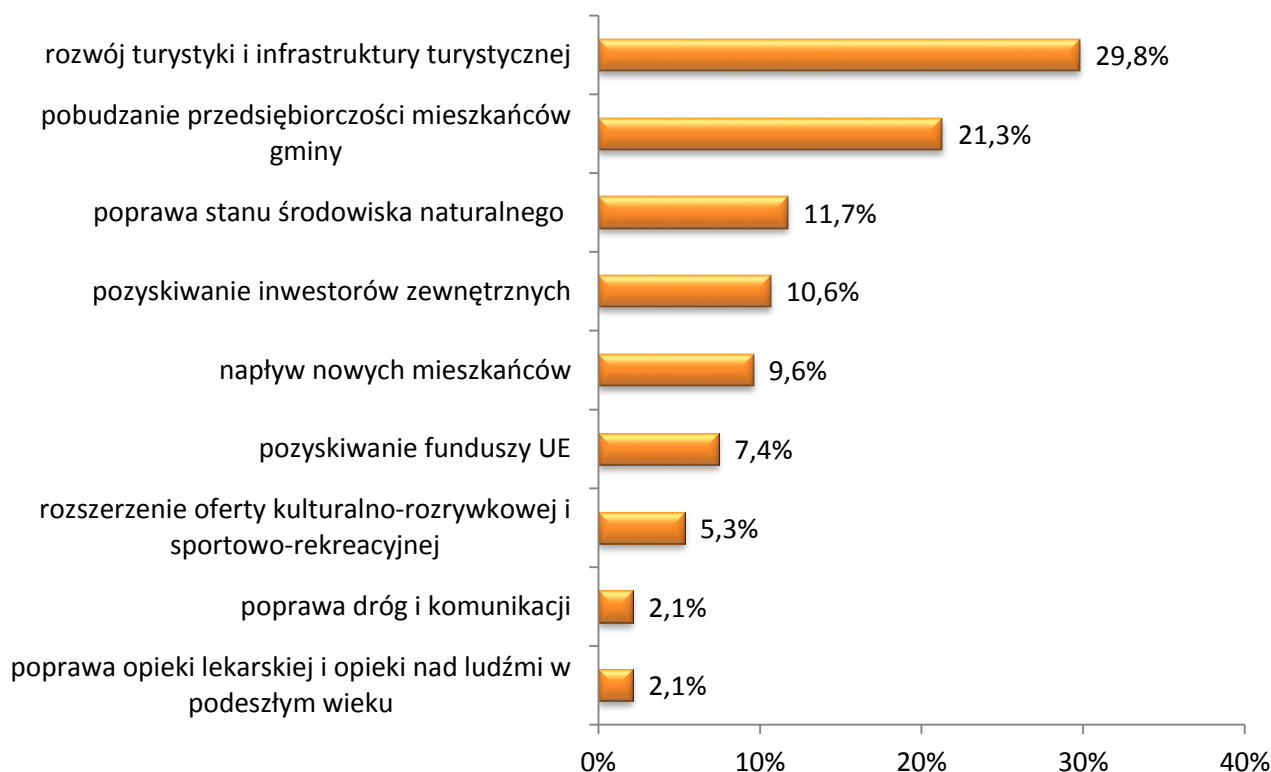
Źródło: opracowanie własne.

Pytanie 11. Proszę wymienić 3 najważniejsze zagrożenia dla rozwoju gminy

Źródło: opracowanie własne.

Pytanie 12. Proszę wymienić 3 najważniejsze szanse dla rozwoju gminy

Źródło: opracowanie własne.

Według ankietowanych najważniejsze szanse dla rozwoju gminy to:

- rozwój turystyki (głównie agroturystyki) i infrastruktury turystycznej (29,8%),
- pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców gminy (21,3%),
- poprawa stanu środowiska naturalnego, głównie poprzez właściwe zagospodarowanie jezior, np. oczyszczanie, zarybianie (11,7%),
- pozyskiwanie inwestorów z zewnątrz (10,6%),
- napływ nowych mieszkańców – stwarzanie ku temu możliwości (9,6%),

jak również: ciągłe pozyskiwanie funduszy ze środków Unii Europejskiej (7,4%), rozszerzenie oferty kulturalno-rozrywkowej oraz sportowo-rekreacyjnej (5,3%), poprawa dróg i połączeń komunikacyjnych (2,1%), poprawa opieki lekarskiej (w tym zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów), jak i opieki nad ludźmi w podeszłym wieku, np. poprzez stworzenie domu spokojnej starości (2,1%).

4.7. Kierunki rozwoju gminy

Mieszkańcy gminy zostali poproszeni o wskazanie kierunków zmian, w jakim powinna rozwijać się gmina w przyszłości, najczęściej opowiadali się za takimi propozycjami, jak:

- gmina przyciągająca nowych mieszkańców i związane z tym korzyści (podatki, inwestycje, popyt na usługi) – 20,2%,
- miejsce wytwarzania produktów lokalnych (zdrowa żywność i rękodzieło) – 19,7%,
- ośrodek turystyczny, w tym agroturystyczny – 15,0%,
- dogodne miejsce do życia dla rodzin z dziećmi – 14,5% wskazań.

Pytanie 13. W jakim kierunku Pana/Pani zdaniem powinna rozwijać się gmina w przyszłości?

Kierunek rozwoju	Udział % wskazań
gmina przyciągająca nowych mieszkańców i związane z tym korzyści (podatki, inwestycje, popyt na usługi)	20,2%
miejsce wytwarzania produktów lokalnych (zdrowa żywność i rękodzieło)	19,7%
ośrodek turystyczny, w tym agroturystyczny	15,0%
dogodne miejsce do życia dla rodzin z dziećmi	14,5%
dogodne miejsce do życia dla ludzi starszych	9,8%
dogodne miejsce do rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców gminy	6,2%
dogodne miejsce do rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców spoza gminy	5,2%
ośrodek rozwoju nowoczesnego, w tym specjalistycznego rolnictwa	4,7%
ośrodek rozwoju nieuciążliwego przemysłu	3,6%

Źródło: opracowanie własne

5. Analiza strategiczna gminy

Przy opracowywaniu analizy strategicznej posłużono się metodą analizy SWOT. Analiza SWOT została opracowana za pomocą szeregu metod badawczych. Pierwszą metodą, którą wykorzystano do identyfikacji słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń dla rozwoju gminy była analiza desk research. Na podstawie udostępnionych informacji przez urząd gminy oraz innych wtórnych źródeł danych, opracowano listę słabych i silnych stron gminy w czterech obszarach: środowisko, turystyka, gospodarka, społeczeństwo.

Czynniki te poddano ocenie na spotkaniach warsztatowych w skali od 0 do 4, gdzie: 0 - czynnik nieistotny, 1 – czynnik mało ważny, 2 – czynnik ważny, 3 – czynnik bardzo ważny, 4 – czynnik ma kluczowe znaczenie dla rozwoju określonego obszaru gminy. Uczestnicy warsztatów mogli także dokonać oceny czynnika, jako nieprawdziwego lub stwierdzić, iż nie mają wiedzy na dany temat.

Trzecią z metod gromadzenia danych na potrzeby analizy były badania ankietowe zrealizowane wśród mieszkańców gminy.

Następnie grupa ekspercka dokonała agregacji i uporządkowania zaproponowanych czynników oraz uzupełniła analizę o zestaw czynników zewnętrznych.

Przyjęto sposób realizacji analizy swot, w którym szanse i zagrożenia są jednocześnie czynnikami zewnętrznymi, na które gmina wpływu nie ma i dotyczą one przyszłości, w tym sensie, że będą miały istotny wpływ na gminę w przyszłości, ale już dzisiaj dostrzegane są oznaki tych zmian lub możemy je przewidywać. Natomiast w przypadku mocnych i słabych stron, przyjęto że są to czynniki aktualnie istniejące, wewnętrzne i zależne od gminy.

W analizie swot dokonano agregacji czynników, w taki sposób, aby uchwycić strategiczne słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia. W analizie zadbane także o jak największą rozłączność czynników. Osiągnięcie kompletnej rozłączności czynników jest bardzo trudne, ponieważ procesy i wzajemne oddziaływanie różnych czynników w gminie praktycznie to uniemożliwia.

Ze względu na złożoność analizowanych obszarów, niektóre z mocnych i słabych stron powtarzają się w kilku obszarach lub dotyczą zbliżonych merytorycznie aspektów.

Przygotowano w ten sposób analiza swot wskazuje na podstawowe bariery rozwojowe gminy i stanowi punkt wyjścia do ustalenia misji i wizji gminy oraz celów strategicznych rozwoju.

Ocena mocnych i słabych stron w obszarze środowisko została dokonana z punktu widzenia ochrony środowiska w gminie. Do najważniejszych mocnych stron należą: czyste środowisko, wizerunek gminy o wysokich walorach przyrodniczych i już zrealizowane przedsięwzięcia chroniące środowisko naturalne.

Tabela 29. Mocne i słabe strony gminy Stare Juchy w obszarze środowisko

Mocne strony	W	Słabe strony	W
Czyste środowisko naturalne i unikalna przyroda	3,80	Niska świadomość ekologiczna mieszkańców (dziłkie wysypiska śmieci, dziłkie miejsca pozyskiwania żwiru i piasku, wypalanie traw i osuszanie terenów podmokłych, kłusownictwo)	3,63
Wizerunek gminy jako samorządu o wysokich walorach przyrodniczych	3,56	Degradacja jezior przez przedsiębiorstwa rybackie (brak zarybiania)	3,59
Nowoczesna infrastruktura wodno-ściekowa w wybranych miejscowościach	3,48	Problem odprowadzania ścieków (niski poziom skanalizowania, duża ilość nieszczelnych szamb)	3,48
Uporządkowany system gospodarki odpadami	3,44	Nieekologiczna zabudowa terenów nadjeziornych - degradacja walorów krajobrazowych i przyrodniczych	3,32
Różnorodność siedlisk i obszarów przyrodniczych	3,38	Duża ilość pokryw azbestowych w gminie	3,27
Sukcesywna likwidacja źródeł niskiej emisji	3,32	Eutrofizacja jezior i cieków wodnych	3,17
Niski poziom industrializacji	2,46	Niedostateczny poziom infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej (wzrastająca nieuporządkowana, antropopresja wynikająca z ruchu turystycznego)	3,17
		Zmiana sposobu użytkowania łąk kośnych i pól na monokultury roślin pastewnych i zbożowych	2,79
		Zniszczone i nieodbudowane rowy melioracyjne	2,88

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy, analizy wyników ocen grup warsztatowych, wyników badań mieszkańców gminy.

Legenda: 0 – czynnik nieistotny, 1 – czynnik mało ważny, 2 – czynnik ważny, 3 – czynnik bardzo ważny, 4 – czynnik ma kluczowe znaczenie.

Wśród poważnych problemów wewnętrznych należy wymienić: niską świadomość ekologiczną mieszkańców, degradację jezior, problem skanalizowania gminy, niedostateczny poziom infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.

Ocena mocnych i słabych stron w obszarze turystyka została dokonana z punktu widzenia rozwoju turystyki w gminie.

Do najważniejszych mocnych stron należą: czyste środowisko (w tym jeziora), potencjał do rozwoju rolnictwa ekologicznego i produktów lokalnych, rozwinięta agroturystyka.

Tabela 30. Mocne i słabe strony gminy Stare Juchy w obszarze turystyka

Mocne strony	W	Słabe strony	W
Czyste środowisko	3,71	Słabo rozwinięta promocja i informacja turystyczna	3,80
Potencjał do rozwoju rolnictwa ekologicznego i produktów lokalnych	3,29	Brak spójnej oferty turystycznej	3,63
Rozwinięta agroturystyka	3,24	Słabe połączenie komunikacyjne	3,50
Duża powierzchnia jezior	3,16	Krótki sezon turystyczny	3,38
Wytyczone szlaki piesze i rowerowe	3,00	Słabo zarybione jeziora	3,38
Wysoka aktywność organizacji pozarządowych	2,94	Mała liczba obiektów gastronomicznych	3,32
		Słaby dostęp do Internetu	3,21
		Słaba baza wypożyczalni sprzętu turystycznego	3,19
		Niski poziom wykorzystania dziedzictwa kulturowego	3,19
		Słabo zagospodarowane brzegi jezior	3,06
		Nieoznakowane i niedrożne szlaki turystyczne	3,03
		Niewystarczająca współpraca z innymi gminami w obszarze turystyki	2,83
		Istniejąca strefa ciszy na jeziorach	2,85
		Niska świadomość ekologiczna mieszkańców i turystów	2,39
		Niski poziom doradztwa dla przedsiębiorstw turystycznych i kandydatów na przedsiębiorców	2,37

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy, analizy wyników ocen grup warsztatowych, wyników badań mieszkańców gminy.

Legenda: 0 – czynnik nieistotny, 1 – czynnik mało ważny, 2 – czynnik ważny, 3 – czynnik bardzo ważny, 4 – czynnik ma kluczowe znaczenie.

Słabych stron zidentyfikowano dużo więcej niż mocnych, wskazując na szereg dość szczegółowych czynników. Do najważniejszych należą: słabo rozwinięta promocja i informacja turystyczna, brak spójnej oferty turystycznej, słabe połączenie komunikacyjne, krótki sezon turystyczny, słabo zarybione jeziora, mała liczba obiektów gastronomicznych.

Ocena mocnych i słabych stron w obszarze gospodarka została dokonana z punktu widzenia rozwoju gospodarki w gminie.

Tabela 31. Mocne i słabe strony gminy Stare Juchy w obszarze gospodarka

Mocne strony	W	Słabe strony	W
Korzystne warunki do rozwoju turystyki, eko i agroturystyki	3,96	Mała ilość pracodawców (średnich i dużych firm) zdolnych do zatrudniania pracowników	3,58
Środowisko naturalne sprzyjające rozwojowi rolnictwa ekologicznego i produkcji zdrowej żywności	3,65	Zły stan dróg gminnych i powiatowych	3,58
Duża liczba dużych i specjalistycznych gospodarstw rolnych	3,45	Niewielki lokalny rynek zbytu produktów rolnych	3,52
Duży potencjał do rozwoju produktów lokalnych/regionalnych	3,38	Krótki sezon turystyczny	3,43
Istniejąca baza surowcowa dla rozwoju przemysłu rolno-spożywczego	3,19	Niewystarczająca liczba wykwalifikowanych pracowników	3,42
Rozwinięta agroturystyka	3,17	Niewystarczająca liczba zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego	3,35
Zasoby naturalne (piasek, żwir, runo leśne)	2,79	Przestarzała sieć energetyczna – zbyt mała moc sieci przesyłowych	3,13
Duża ilość terenów pod inwestycje turystyczne/agroturystyczne	2,78	Niska aktywność gospodarcza mieszkańców gminy	3,13
		Słabo rozwinięta informacja i promocja gospodarcza	3,13
		Niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna	2,83
		Słaby dostęp do Internetu	2,86
		Niski poziom wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego dla rozwoju gospodarki	2,87
		Niski poziom doradztwa dla przedsiębiorców, rolników i kandydatów na przedsiębiorców	2,75
		Niska wartość bonitacyjna gruntów ornych i użytków zielonych	2,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy, analizy wyników ocen grup warsztatowych, wyników badań mieszkańców gminy.

Legenda: 0 - czynnik nieistotny, 1 – czynnik mało ważny, 2 – czynnik ważny, 3 – czynnik bardzo ważny, 4 – czynnik ma kluczowe znaczenie.

Do najważniejszych mocnych stron należą: korzystne warunki do rozwoju turystyki, eko i agroturystyki jako pochodna czystego środowiska, potencjał do rozwoju rolnictwa ekologicznego i produktów lokalnych, rozwinięta agroturystyka, duża liczba specjalistycznych gospodarstw rolnych.

Za najważniejsze słabe strony uznano: małą liczbę pracodawców, zły stan dróg, niewielki lokalny rynek zbytu, krótki sezon turystyczny, niewystarczającą liczbę wykwalifikowanych pracowników, niewystarczającą liczbę zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, przestarzałą sieć energetyczną – zbyt mała moc sieci przesyłowych, niską aktywność gospodarczą mieszkańców gminy, słabo rozwiniętą informację i promocję gospodarczą. Liczba i ważność słabych stron w obszarze gospodarki jest znacząca, gospodarka skupia bowiem problemy społeczne, rozwoju turystyki, rolnictwa i wykorzystania zasobów.

Ocena mocnych i słabych stron w obszarze społeczeństwo została dokonana z punktu widzenia rozwoju aktywnego, obywatelskiego społeczeństwa, z dobrym dostępem do usług publicznych w gminie.

Tabela 32. Mocne i słabe strony gminy Stare Juchy w obszarze społeczeństwo

Mocne strony	W	Słabe strony	W
Wysoka aktywność liderów społecznych	3,64	Wysoki poziom bezrobocia	3,47
Wysoka aktywność organizacji pozarządowych	3,57	Bezradność życiowa i problemy społeczne wielu rodzin	3,45
Istniejąca sieć świetlic w gminie	3,31	Niski poziom urodzeń	3,43
Bogactwo przyrodnicze gminy	3,50	Wysoki poziom migracji	3,41
Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców	3,18	Niski poziom skomunikowania gminy z większymi miejscowościami i pomiędzy miejscowościami w gminie	3,30
Przywiązanie mieszkańców do swoich miejscowości	3,14	Dziedziczenie bezradności społecznej	3,15
Funkcjonujące gimnazjum	3,10	Niskie dochody gospodarstw domowych	3,13
Wysoki poziom wzajemnego zaufania mieszkańców	2,96	Ograniczona oferta kulturalna i sportowa	3,13
Wysoka jakość infrastruktury kulturalnej i sportowej	2,75	Słaby dostęp do Internetu	3,11
		Niskie możliwości rozwijania własnych zainteresowań	3,07
		Niski poziom przedsiębiorczości i operatywności życiowej	2,90

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy, analizy wyników ocen grup warsztatowych, wyników badań mieszkańców gminy.

Legenda: 0 – czynnik nieistotny, 1 – czynnik mało ważny, 2 – czynnik ważny, 3 – czynnik bardzo ważny, 4 – czynnik ma kluczowe znaczenie.

Do najważniejszych mocnych stron należą: wysoka aktywność liderów społecznych i organizacji, infrastruktura edukacyjna i kulturalno-sportowa, bogactwo przyrodnicze gminy. Wśród słabych stron najistotniejszymi są: wysoki poziom bezrobocia, bezradność życiowa i problemy społeczne wielu

rodzin, problemy migracji i niskiego poziomu urodzeń, niski poziom skomunikowania gminy z większymi miejscowościami i pomiędzy miejscowościami w gminie oraz szereg innych.

Na podstawie diagnozy, analizy wyników ocen grup warsztatowych i wyników badań mieszkańców gminy dokonano agregacji wewnętrznych czynników strategicznych oraz uzupełniono SWOT o zestaw czynników zewnętrznych. Analiza końcowa SWOT dla gminy Stare Juchy zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 33. Zagregowana analiza SWOT gminy Stare Juchy

Mocne strony	Słabe strony
Czyste środowisko i bogactwo naturalne gminy (głównie jeziora)	Niedostateczny poziom infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej (nieoznakowane i niedrożne szlaki turystyczne, wzrastająca nieuporządkowana, antropopresja wynikająca z ruchu turystycznego)
Potencjał do rozwoju rolnictwa ekologicznego, produktów lokalnych i zdrowej żywności	Niska świadomość ekologiczna mieszkańców i turystów
Korzystne warunki do rozwoju turystyki, eko i agroturystyki	Słaba baza wypożyczalni sprzętu turystycznego
Istniejąca baza surowcowa dla rozwoju przemysłu rolno-spożywczego	Nieekologiczne wykorzystanie potencjału jezior (brak dostępu do jezior, nieszczelne szamba, eutrofizacja jezior, brak zarybiania)
Wysoka jakość infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej i sportowej	Słabo rozwinięta promocja i informacja turystyczna oraz gospodarcza (brak spójnej oferty turystycznej, niski poziom wykorzystania dziedzictwa kulturowego w turystyce, niski poziom informacji)
Wysoka aktywność liderów społecznych i organizacji pozarządowych	Krótki sezon turystyczny
	Niska jakość skomunikowania na terenie gminy (zły stan dróg gminnych i powiatowych, słabe połączenie komunikacyjne)
	Mała liczba obiektów gastronomicznych
	Słaby dostęp do Internetu
	Mała ilość pracodawców (średnich i dużych firm) zdolnych do zatrudniania pracowników, w tym zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego
	Niewielki lokalny rynek zbytu produktów rolnych
	Niewystarczająca liczba wykwalifikowanych pracowników
	Przestarzała sieć energetyczna – zbyt mała moc sieci przesyłowych
	Niski poziom przedsiębiorczości i operatywności życiowej, w tym zawodowej i gospodarczej
	Wysoki poziom bezrobocia i niskie dochody gospodarstw domowych

	Bezradność życiowa i problemy społeczne wielu rodzin, dziedziczenie bezradności społecznej i problemów społecznych
	Wysoki poziom migracji
	Ograniczona oferta kulturalna i sportowa, brak możliwości rozwoju zainteresowań
Szanse	Zagrożenia
Wzrost popytu turystycznego i popytu na wszystko spod znaku „EKO” oraz produkty tradycyjne	Ograniczenia możliwości sprzedaży przetworzonych produktów rolnych (produkty regionalne, lokalne)
Napływ nowych mieszkańców do gminy	Restrykcyjne prawodawstwo dot. ochrony przyrody
Środki unijne oraz krajowe w nowej perspektywie finansowej	Ograniczony dostęp do środków zewnętrznych na budowę, rozbudowę, modernizację lokalnej infrastruktury drogowej i technicznej
Współpraca z samorządami, NGO, partnerami zagranicznymi	Silna konkurencja ze strony sąsiednich gmin i obszarów
Rozwój technologii ICT	Kryzys gospodarczy i polityczny w Europie
	Starzejące się społeczeństwo
	Skomplikowane procedury związane z porządkowaniem układów przestrzennych: przepisy prawne, stosunki własnościowe, brak ochrony w odpowiedni sposób terenów w bezpośrednim sąsiedztwie jezior.

Źródło: opracowanie własne

W zagregowanej analizie SWOT gminy Stare Juchy dominują słabe strony i zagrożenia, przy czym siła mocnych stron oraz widoczne szanse są w stanie ograniczyć słabości gminy i wpływ zagrożeń. Widać wyraźnie, że strategiczne czynniki rozwoju gminy dotyczą głównie aspektów rozwoju turystyki i zachowania dziedzictwa przyrodniczego oraz problemów społecznych. Wśród mocnych stron wyróżnia się atrakcyjność środowiska przyrodniczego gminy, w tym głównie jezior, i wynikający z tego potencjał do produkcji ekologicznej, tradycyjnej i rozwoju turystyki wiejskiej. Wśród silnych stron istotne może być połączenie dwóch czynników: dobrej infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej i sportowej z aktywnością organizacji pozarządowych, w tym liderów społecznych.

Wśród słabych stron dominują te związane z ograniczeniem rozwoju sektora turystycznego, ograniczeniami infrastrukturalnymi zarówno na potrzeby gospodarki, jak i realizacji usług społecznych oraz cała grupa czynników związanych z postawami lokalnej społeczności (bierność, niska przedsiębiorczość, problemy społeczne).

Szans rozwojowych należy upatrywać we wzroście popytu na produkty ekologiczne i tradycyjne, rozwoju technologii ICT, szeroko pojętej współpracy oraz możliwością pozyskania środków finansowych w nowej perspektywie finansowej UE.

6. Wizja gminy

Strategia rozwoju gminy nakreśla główne kierunki, którymi jednostka powinna podążać w perspektywie najbliższych lat. Określono wizję gminy - czyli pożądany stan rozwoju gminy w roku 2020.

Jest to swoisty ogólny cel rozwoju, z którego wynikają wszystkie cele strategiczne i operacyjne. Wizja rozwoju jest wynikiem wykorzystania endogenicznych zasobów gminy.

Formułując wizję rozwoju przyjęto zasadę, że powinna być ona łatwa do zapamiętania, tak aby każdy uczestnik życia społecznego w gminie, wiedział dokąd zmierzamy.

WIZJA GMINY

GINA STARE JUCHY

TO MIEJSCE ATRAKCYJNE TURYSTYCZNIE I ROZPOZNAWALNE

W KRAJU I ZA GRANICĄ

DZIĘKI BOGACTWU JEZIOR I PRODUKTÓW LOKALNYCH

ORAZ KREATYWNEJ I WSPÓŁPRACUJĄCEJ

SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ,

MIEJSCE GDZIE CHCE SIĘ MIESZKAĆ I SKĄD NIE CHCE SIĘ WYJEŻDZAĆ

7. Cele i działania

W trakcie prac nad Strategią podjęto decyzję o przyjęciu trzech strategicznych celów rozwoju, które są konkretyzacją wizji rozwoju gminy. Numeracja spełnia tylko funkcję porządkującą, nie zaś hierarchizującą. Wszystkie cele są sobie równe pod względem wagi i znaczenia w strategii rozwoju gminy:

Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy

Cel operacyjny 1.1. Ochrona środowiska przyrodniczego

Cel operacyjny 1.2. Wspieranie gospodarki opartej na lokalnych zasobach

Cel operacyjny 1.3. Rozwój oferty turystycznej

Cel operacyjny 1.4. Wzrost rozpoznawalności gminy jako marki terytorialnej

Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia

Cel operacyjny 2.1. Poprawa dostępu do infrastruktury komunikacyjnej i ICT

Cel operacyjny 2.2. Wzrost poczucia bezpieczeństwa

Cel operacyjny 2.3. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych i oferty sportowo-rekreacyjnej

Cel operacyjny 2.4. Poprawa jakości i dostępności oferty kulturalnej

Cel strategiczny 3. Aktywizacja i integracja społeczna

Cel operacyjny 3.1. Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców gminy

Cel operacyjny 3.2. Rewitalizacja społeczna i integracja grup wrażliwych

Cel operacyjny 3.3. Rozwój współpracy na terenie gminy

W ramach celów strategicznych i operacyjnych uwzględniono projekty/zadania strategiczne, czyli takie działania lub programy, które mają kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy w kontekście zaplanowanych celów rozwojowych i wizji gminy w roku 2020. Są to kluczowe projekty lub programy, których realizacja będzie miała wpływ na osiągnięcie wielu celów operacyjnych i strategicznych. Są to również zadania istotne z punktu widzenia czasu realizacji – determinujące realizację innych zadań lub mających na nie istotny wpływ (zaznaczono pogrubioną czcionką na następnych stronach dokumentu).

Przy wyborze zadań i projektów strategicznych uwzględniono także wyniki badań mieszkańców i wyniki konsultacji społecznych. Z punktu widzenia rozwoju gminy za projekty/działania strategiczne uznano, takie jak:

- skanalizowanie i zwodociągowanie zwartej zabudowy wiejskiej nad jeziorami (sieć kanalizacyjna lub oczyszczalnie przydomowe),
- rewitalizacja zbiorników i cieków wodnych (pogłębianie, odtwarzanie/ usuwanie roślinności, budowa separatorów wód opadowych z systemem osadników, jeśli służy ochronie różnorodności, udrożnienie rowów melioracyjnych),
- kontrola procesu zarybiania jezior przez przedsiębiorstwa rybackie i lobbing na rzecz utrzymywania populacji ryb w jeziorach,
- opracowanie spójnej oferty kulturalnej, sportowej i turystycznej,
- opracowanie nowych produktów turystycznych: kulturalnych i sportowych umożliwiających wydłużenie sezonu turystycznego,
- konglomerat zadań w ramach celu 1.4. wzrost rozpoznawalności gminy jako marki terytorialnej,
- prowadzenie Juskiego Centrum Aktywności (obywatelskiej),
- powołanie Parlamentu Starojuskiego,
- powołanie Rady ds. Rozwoju Turystyki na terenie gminy.

Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy

Cel operacyjny 1.1.

Ochrona środowiska przyrodniczego

Działania i zadania:

1. Przeprowadzenie inwentaryzacji istniejących szamb i kontrola wywozu ścieków.
2. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków i kontrola jakości oczyszczania ścieków.
3. Budowa małych oczyszczalni zbiorczych (np. dla jednej wsi).
4. Rozbudowa sieci wodociągowej, modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania.
5. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej.
6. **Skanalizowanie (sieć lub przydomowe/lokalne oczyszczalnie ścieków) i zwodociągowanie zwartej zabudowy wiejskiej nad jeziorami.**
7. **Rewitalizacja zbiorników i cieków wodnych (pogłębianie, odtwarzanie/ usuwanie roślinności, budowa separatorów wód opadowych z systemem osadników, jeśli służy ochronie różnorodności, udroźnienie rowów melioracyjnych).**
8. Likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci.
9. **Kontrola procesu zarybiania jezior przez przedsiębiorstwa rybackie i lobbying na rzecz utrzymywania populacji ryb w jeziorach.**
10. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego.
11. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (termomodernizacje, wymiana źródeł ciepła, wymiana punktów oświetleniowych i infrastruktury na energooszczędne).
12. Wymiana azbestowych pokryć dachowych.
13. Edukacja i promocja ekologiczna (promowanie OZE, zmiany systemów ogrzewania na bardziej przyjazne środowisku, podnoszenie świadomości energetycznej mieszkańców, promocja zdrowego stylu życia, organizowanie szkoleń w zakresie ochrony środowiska i ekologii dla uczniów, mieszkańców, rolników w zakresie nawożenia i użytkowania łąk, organizacja konkursów ekologicznych, wydawanie informatorów i ulotek dla mieszkańców i turystów).

Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy

Cel operacyjny 1.2.

Wspieranie gospodarki opartej na lokalnych zasobach

Działania i zadania:

1. Stworzenie systemu zachęt finansowych, systemu ulg i zwolnień z podatków lokalnych oraz doradztwo dla lokalnych przedsiębiorców i pomoc w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej.
2. Wykup terenów inwestycyjnych od prywatnych właścicieli i kształtowanie polityki wykupu i dzierżawy terenów od prywatnych właścicieli.
3. Realizacja szkoleń na temat możliwości pozyskiwania środków finansowych na działalność gospodarczą.
4. Wspieranie produkcji pozarolniczej, wykorzystującej istniejące zasoby naturalne: piasek, żwir, drewno, runo leśne, inne.
5. Promocja postaw przedsiębiorczych i idei samozatrudnienia.
6. Utworzenie banku pomysłów na biznes na terenie gminy.
7. Programy wsparcia mikro- i małej przedsiębiorczości (staże, wsparcie doradcze, szkoleniowe, mentorskie i dotacje i pożyczki na rozpoczęcie działalności).
8. Wspieranie współpracy producentów rolnych na rzecz poszerzenia rynków zbytu, organizacji skupu, przetwórstwa i sprzedaży artykułów rolniczych. Wspieranie tworzenie grup producenckich rolników.
9. Upowszechnienie wiedzy i informacji w zakresie zrównoważonych sposobów produkcji rolniczej dla różnych typów gospodarstw. Wspieranie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o lokalne produkty.
10. Wspieranie rozwoju agroturystyki i rolnictwa ekologicznego.

Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy

Cel operacyjny 1.3.

Rozwój oferty turystycznej

Działania i zadania:

1. Uporządkowanie istniejących, wyznaczenie i zbudowanie nowych szlaków turystycznych: rowerowych, pieszych, kajakowych, konnych, wraz z infrastrukturą towarzyszącą (punkty widokowe, stacje wodne, zajazdy, miejsca na ogniska, ścieżki edukacyjne itp.).
2. Wsparcie rozwoju stałej bazy gastronomicznej (ulgi podatkowe, pozyskanie inwestora, pomoc administracyjna) oraz mobilnych punktów gastronomicznych i usług cateringowych.
3. **Opracowanie spójnej oferty kulturalnej, sportowej i turystycznej.**
4. **Opracowanie nowych produktów turystycznych: kulturalnych i sportowych, w tym umożliwiających wydłużenie sezonu turystycznego, np: sporty zimowe, tropy zwierząt, narciarstwo biegowe, kino pod gwiazdami nad jeziorem, inne.**
5. Wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie tworzenia nowych atrakcji turystycznych na obszarze gminy, np: wypożyczalnie sprzętu wodnego, smażalnia ryb, park linowy, ścianka wspinaczkowa, inne.
6. Wyłączenie ze strefy ciszy jeziora Jędzelewo/Hendzelewo.

Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy

Cel operacyjny 1.4.

Wzrost rozpoznawalności gminy jako marki terytorialnej

Działania i zadania:

1. Opracowanie systemu komunikacji z inwestorami (stworzenie lokalnego centrum obsługi inwestorów).
2. Opracowanie materiałów promocyjnych dotyczących lokalnego potencjału biznesowego.
3. Cykliczne spotkania informacyjne nagłaśniające tematykę związaną z potencjałem inwestycyjnym gminy.
4. Uczestnictwo w targach i innych imprezach promujących atrakcyjność inwestycyjną gminy.
5. Rozwijanie gminnego portalu internetowego.
6. Realizacja programu „Diaspora Starojuska” (program współpracy z mieszkańcami gminy rozproszonymi po świecie, w celu pozyskiwania inwestorów, powrotu mieszkańców, integracji i współpracy różnych środowisk).
7. Organizowanie spotkań z mieszkańcami i prezentacji dobrych przykładów w zakresie przedsiębiorczości, kariery zawodowej i naukowej ludzi żyjących w gminie lub stąd pochodzących.
8. Właściwe oznakowanie obiektów o znaczeniu kulturowym i historycznym, w szczególności stworzenie czytelnego systemu identyfikacji obiektów na terenie gminy.
9. Opracowanie systemu identyfikacji wizualnej gminy.
10. Udział w targach turystycznych.
11. Promocja historii gminy poprzez publikacje naukowe i artykuły na łamach prasy regionalnej.
12. Przygotowanie publikacji o walorach przyrodniczo-rekreacyjnych gminy.
13. Rozpowszechnianie wiedzy wśród mieszkańców na temat historii, kultury, walorów gospodarczych i turystycznych gminy.
14. Kreowanie wizerunku obszaru jako miejsca atrakcyjnego do życia, biznesu, rozwoju.
15. Organizacja i wypromowanie jarmarków zdrowej żywności oraz tworzenie małych lokalnych targowisk godzinnych, na których mieszkańcy mogliby sprzedawać produkty lokalne.
16. Opracowanie wirtualnych i realnych map atrakcji turystycznych gminy w powiązaniu ze szlakami i dostępnością produktów lokalnych.
17. Uruchomienie systemu certyfikacji produktów, kwater agroturystycznych, imprez turystycznych z terenu gminy (Starojuska jakość).
18. Stworzenie systemu sprzedaży produktów lokalnych, w tym żywnościowych.
19. Realizacja badań i analiz na potrzeby identyfikacji potencjału gminy: nawiązanie kontaktów z uczelniami, ośrodkami badawczymi i analitycznymi.

Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia

Cel operacyjny 2.1.

Poprawa dostępu do infrastruktury komunikacyjnej i ICT

Działania i zadania:

1. Zwiększenie liczby połączeń kolejowych i komunikacji samochodowej.
2. Rozbudowa sieci transportu publicznego (modernizacja infrastruktury, zwiększenie częstotliwości połączeń, zwiększenie liczby przystanków).
3. Utrzymanie dróg w dobrej jakości (odśnieżanie, budowa i modernizacja dróg gminnych remonty nawierzchni dróg gminnych).
4. Modernizacja nawierzchni dróg powiatowych.
5. Poprawa jakości oświetlenia dróg we wsiach.
6. Urządzanie dróg w granicach zabudowy wsi – chodniki, przejścia dla pieszych, parkingi, oświetlenie.
7. Budowa parkingów we wsiach i parkingów leśnych.
8. Budowa, rozbudowa i modernizacja ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą dla celów komunikacyjnych (parkingi, przystanki komunikacji publicznej dostosowane do potrzeb rowerzystów, postoje, centra przesiadkowe monitorowane powiązane z komunikacją publiczną).
9. Rozwój sieci internetowej i telefonicznej.

Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia

Cel operacyjny 2.2.

Wzrost poczucia bezpieczeństwa

Działania i zadania:

1. Otwarcie punktów medycznych dostępnych dla większej liczby mieszkańców (np.: gabinet ginekologiczny, porady specjalistów w danym dniu tygodnia). Stworzenie zachęt finansowych i organizacyjnych przyciągających lekarzy podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.
2. Zapewnienie mobilnych punktów medycznych umożliwiających podstawowe porady i badania.
3. Opracowanie i realizacja programów profilaktyki skierowanych na choroby cywilizacyjne i specyficzne problemy zdrowotne, w tym: profilaktyka wśród dzieci, choroby układu krążenia, nowotwory, choroby odkleszczowe, choroby i zaburzenia psychiczne, choroby układu oddechowego.
4. Zwiększenie ilości usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych.
5. Powołanie Straży Gminnej.
6. Instalacja monitoringu w wybranych lokalizacjach o zwiększonym ryzyku.

Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia

Cel operacyjny 2.3.

Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych i oferty sportowo-rekreacyjnej

Działania i zadania:

1. Doposażenie szkół w niezbędny sprzęt komputerowy oraz w sprzęt do nowoczesnych technik przekazu wiedzy.
2. Zagospodarowanie terenów przyszkolnych wszystkich szkół pod kątem ich wykorzystania rekreacyjno – sportowego oraz doposażenie w sprzęt sportowy.
3. Utworzenie i wdrożenie programu zajęć pozalekcyjnych w szkołach.
4. Rozszerzenie oferty szkół o zajęcia nie tylko dla uczniów.
5. Wsparcie nauczycieli w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego oraz wsparcie rozwoju kompetencji kadry zarządzającej placówkami edukacyjnymi.
6. Wykreowanie i promocja regionalnych i ponadregionalnych imprez sportowych.
7. Realizacja działań promocyjnych na rzecz zwiększenia uczestnictwa mieszkańców w imprezach organizowanych na terenie gminy.
8. Organizacja aktywności (sportowej, twórczej, kulturalnej) dla osób dorosłych i starszych.
9. Utworzenie systemów szkolenia młodzieży w wybranych dyscyplinach sportowych.
10. Organizacja imprez i zawodów w nowych dyscyplinach sportowych (np.: nordic walking, fitness, unihokej, piłka ręczna, koszykówka, turnieje tańca, paintball, inne).
11. Poszerzenie oferty prowadzonych zajęć, np: fitness, tenis ziemny, nordic walking, pływanie, tenis stołowy, szachy, aerobik, siatkówka plażowa, piłka nożna plażowa, inne.

Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia

Cel operacyjny 2.4.

Poprawa jakości i dostępności oferty kulturalnej

Działania i zadania:

Rozwój oferty kulturalnej w oparciu o Bibliotekę – Centrum Informacji i Kultury w Starych Juchach – BCiik:

1. Utworzenie Klubów Dyskusyjnych Książki dla młodzieży i dorosłych.
2. Utworzenie Wszechnicy Mazurskiej w Starych Juchach.
3. Utworzenie kulturalnej klubokawiarni.
4. Wydawanie profesjonalnej gazetki gminnej.
5. Utworzenie różnych kół pasjonatów, np.: koło fotograficzne, dziennikarskie, astronomiczne, inne.
6. Utworzenie lokalnego centrum usług elektronicznych i audiowizualnych.
7. **Prowadzenie Juskiego Centrum Aktywności (obywatelskiej).**
8. Wykreowanie i promocja regionalnych i ponadregionalnych imprez kulturalnych.
9. Inne, wg aktualnych pomysłów.

Cel strategiczny 3. Aktywizacja i integracja społeczna

Cel operacyjny 3.1.

Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców gminy

Działania i zadania:

1. Stworzenie punktu doradztwa zawodowego.
2. Realizacja projektów aktywizujących zawodowo ludzi i działań edukacyjno-szkoleniowych.
3. Rozwój form kształcenia ustawicznego we współpracy z lokalnym biznesem.
4. Badanie potrzeb mieszkańców w zakresie usług doradczo-szkoleniowych.
5. Udzielanie podmiotom i pracownikom wsparcia finansowego na zakup usług edukacyjnych.
6. Budowanie platformy współpracy instytucji oświatowych, NGO i innych organów publicznych z głównymi pracodawcami w gminie (staże, praktyki, stypendia).
7. Promocja elastycznych form pracy, tj. telepracy, pracy czasowej oraz samozatrudnienia.
8. Szkolenia i warsztaty z diagnozowania umiejętności życiowych i zawodowych, pobudzania kreatywności.
9. Realizacja szkoleń zawodowych (zanikające zawody, rękodzieło, artystyczne, inne).

Cel strategiczny 3. Aktywizacja i integracja społeczna

Cel operacyjny 3.2.

Rewitalizacja społeczna i integracja grup wrażliwych

Działania i zadania:

1. Integracja międzypokoleniowa (spotkania, warsztaty, konkursy wspierające udział osób w różnym wieku we wspólnych projektach).
2. Ograniczenie barier architektonicznych i komunikacyjnych na terenie gminy.
3. Rozwój form edukacji integracyjnej.
4. Wprowadzenie instytucji asystenta osoby niepełnosprawnej lub starszej.
5. Remont, przebudowa i adaptacja budynków na obszarach zdegradowanych z przeznaczeniem pod cele społeczne np.: świetlice, klubu pracy, kluby wsparcia zawodowego.
6. Zagospodarowanie przestrzeni publicznych poprzez budowę szlaków spacerowych, placów, skwerów, ścieżek rowerowych, parkingów, małej infrastruktury społecznej.
7. Wspieranie przedsiębiorczości i rozwoju zawodowego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
8. Tworzenie socjalnych jednostek gospodarczych (spółdzielnie socjalne, sklepy socjalne, inne).
9. Stworzenie systemu odpracowywania posiadanych długów wobec firm i instytucji (np. czynsz, woda) i osób prywatnych,
10. Organizowanie prac społecznie użytecznych, interwencyjnych, robót publicznych.
11. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i psychologicznej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.
12. Bezpośrednia pomoc prawna i socjalna dla osób z problemami społecznymi.

Cel strategiczny 3. Aktywizacja i integracja społeczna

Cel operacyjny 3.3.

Rozwój współpracy na terenie gminy

Działania i zadania:

1. Tworzenie platformy współpracy: biznesu, organizacji non-profit i administracji samorządowej oraz instytucji oświatowych.
2. Promocja idei wolontariatu i postaw pro obywatelskich.
3. Wspólne organizacja projektów oraz aplikowanie o środki zewnętrzne: gminy, organizacji pozarządowych i innych podmiotów.
4. Utrzymanie funduszu sołectkiego.
5. Rozwijanie współpracy ze szkołami spoza gminy, uczelniami wyższymi, gminami partnerskimi i organizacjami pracodawców.
6. Rozwój form współpracy z partnerami zagranicznymi.
7. Uruchomienie formuły budżetu obywatelskiego.
8. **Powołanie Parlamentu Starojuskiego.**

Parlament Starojuski ma być instytucją działającą w ramach organizacji pozarządowej, w partnerstwie z władzami gminy. Wybór członków Parlamentu odbywałby się na zasadach zbliżonych do wyborów parlamentarnych, z podobnym nazewnictwem stanowisk, itd... W skład parlamentu powinny wejść osoby wg parytetów, co najmniej 15% składu: przedstawiciele biznesu, NGO, władz gminy, młodzież do lat 18, osoby pow. 65 roku życia.

Parlament brałby czynny udział w procesie monitorowania realizacji Strategii.

Parlament przyjmowałby uchwały intencyjne dot. polityki rozwoju gminy i innych działań. Parlament byłby kluczową platformą współpracy: biznesu, NGO i władz lokalnych.

Szczegółowy regulamin funkcjonowania Parlamentu Starojuskiego powinien być uzgodniony w partnerstwie, w szczególności pomiędzy władzami gminy i lokalnymi organizacjami pozarządowymi.

9. Powołanie Rady ds. Rozwoju Turystyki na terenie gminy.

W związku z tym, iż rozwój turystyki jest jednym z kluczowych celów rozwoju gminy, zaleca się powoływanie Rady ds. Rozwoju Turystyki. W skład Rady powinni wejść poza władzami gminy i lokalnymi przedsiębiorcami branży turystycznej, także specjaliści od rozwoju turystyki, produktów turystycznych i rozwoju strategicznego, w tym analitycy (doradcy) i naukowcy.

Rada przyjmowałaby uchwały intencyjne dot. polityki rozwoju turystyki i innych działań.

8. Monitorowanie realizacji Strategii

Niniejszy dokument strategiczny został przygotowany w oparciu o aktualnie dostępną wiedzę. Jednak dynamiczne otoczenie, procesy zachodzące w gminie, będą stopniowo dezaktualizowały część diagnostyczną strategii i w konsekwencji przyjęte na tej podstawie cele do realizacji.

W związku z tym istnieje konieczność monitorowania realizacji strategii i stworzenia systemu monitorowania i oceny osiągniętych efektów.

Monitorowanie ma na celu:

- stworzenie systemu aktualizowania wiedzy o sytuacji gminy,
- ocenę stopnia realizacji działań założonych w Strategii,
- weryfikację zgodności osiągniętych celów z założeniami,
- systematyczne monitorowanie zewnętrznych źródeł wsparcia dla realizacji programów i projektów,
- korygowanie działań, w sytuacji gdy nie przynoszą one zamierzonych efektów lub w sytuacji wystąpienia zmian uniemożliwiających lub utrudniających ich realizację,
- wcześniejszą diagnozę trudności mogących mieć wpływ na realizację inwestycji, zwłaszcza terminowości ich zakończenia.

Warunkiem wiarygodności i skuteczności oceny stopnia osiągania celów zapisanych w Strategii jest niezależność oceny. W związku z tym, zakłada się powierzenie monitorowania Strategii Parlamentowi Starojuskiemu, który ze swego grona powoła zespół monitorujący, w skład którego wejdą: co najmniej jeden przedstawiciel biznesu, organizacji pozarządowych, władz gminnych. Do czasu wyboru Parlamentu, jego rolę w zakresie wyboru zespołu monitorującego będą sprawowały wspólnie: władze gminy oraz Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Gminy Stare Juchy. Każdy z podmiotów wskaże swojego reprezentanta do komitetu monitorującego oraz po jednym przedstawicielu sektora biznesowego.

Okresowe sprawozdania z ewaluacji strategii powinno być sporządzane do 30 kwietnia każdego roku. Jako pierwszy rok oceny przyjmuje się rok 2016.

Podstawowy monitoring realizacji Strategii będzie odbywał się:

- na poziomie operacyjnym poprzez opis stanu realizacji zaplanowanych zadań i działań dla każdego z celów operacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem zadań i działań strategicznych, z podaniem informacji: co wykonano, w jaki sposób zagospodarowano przy realizacji każdego z zadań/działania zasoby endogeniczne, jakie są/były problemy realizacyjne,
- na poziomie strategicznym poprzez porównanie wartości osiągniętych wskaźników z wartościami bazowymi.

Raport ewaluacyjny powinien być jawny i udostępniony na stronach internetowych. Jako wskaźniki realizacji Strategii przyjęto następujący zestaw:

- dochód na 1 osobę w gminie,
- stopa bezrobocia,
- liczba firm na 10 tys. mieszkańców,
- saldo migracji na pobyt stały,
- liczba miejsc noclegowych ogółem,
- liczba udzielonych noclegów turystom krajowym,
- liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym.

Zaproponowano następujący sposób obliczania miary sukcesu realizacji strategii:

1. Obliczenie poziomu realizacji każdego ze wskaźników:

$$W_x = (W_n - W_{2014}) / W_n * 100\%,$$

gdzie W_x – dowolny wskaźnik, W_n – wartość wskaźnika w roku badania, W_{2014} - wartość wskaźnika w roku bazowym (2014).

2. Porównanie każdego z indywidualnych wskaźników ze średnimi ich wartościami dla gmin w powiecie, gmin wiejskich w regionie oraz dla regionu.

Dynamika zmian wskaźnika na tle innych gmin będzie świadczyć o mierze sukcesu realizacji Strategii.

9. Okres realizacji i potencjalne źródła finansowania Strategii

Okres realizacji Strategii obejmuje lata 2014 – 2020. W chwili opracowywania dokumentu nie są znane szczegółowe zasady, w tym poziom dofinansowania dla projektów inwestycyjnych możliwych do realizacji programów unijnego wsparcia, ani nie można określić faktycznego okresu uruchomienia środków finansowych w poszczególnych sferach.

Z tych powodów nie określono szczegółowego harmonogramu realizacji Strategii na poziomie działań i zadań wskazanych dla poszczególnych celów, a jedynie określono lata głównej realizacji poszczególnych celów operacyjnych. Cele takie jak: ochrona środowiska przyrodniczego, rozwój oferty turystycznej, wzrost rozpoznawalności gminy jako marki terytorialnej, rozwój współpracy na terenie gminy, są uprzywilejowane ze względu na fakt, iż w ramach nich zaplanowano realizację zadań i działań strategicznych. W związku z tym, wysiłek włożony w realizację tych celów powinien być zintensyfikowany w pierwszych latach realizacji Strategii.

Źródłem finansowania działań zaplanowanych w Strategii będą przede wszystkim środki publiczne pochodzące od instytucji różnych szczebli: rządowego, wojewódzkiego i lokalnego. Osiągnięcie zaplanowanych zamierzeń będzie wymagać także środków prywatnych poprzez wkład do projektów współfinansowanych ze środków publicznych lub przedsięwzięć w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

Do potencjalnych źródeł finansowania działań zawartych w Strategii należą:

- środki własne gminy,
- środki prywatne mieszkańców gminy,
- środki prywatne inwestorów,
- środki pozyskane od sponsorów,
- środki budżetu samorządu powiatowego,
- środki budżetu państwa,
- środki budżetu województwa na realizację programów sektorowych,
- środki funduszy celowych,

- środki z budżetu UE: EFRR, EFS, FS, EFRROW,
- europejskie programy wspólnotowe,
- inne środki zagraniczne: Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- i inne.

Tabela 34. Podstawowy okres realizacji celów operacyjnych i zadań strategicznych

Cele	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy							
Cel operacyjny 1.1. Ochrona środowiska przyrodniczego	X	X	X	X	x	x	x
Cel operacyjny 1.2. Wspieranie gospodarki opartej na lokalnych zasobach	x	x	x	x	x	x	x
Cel operacyjny 1.3. Rozwój oferty turystycznej	X	X	X	X	x	x	x
Cel operacyjny 1.4. Wzrost rozpoznawalności gminy jako marki terytorialnej	X	X	X	X	x	x	x
Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia							
Cel operacyjny 2.1. Poprawa dostępu do infrastruktury komunikacyjnej i ICT	x	x	x	x	x	x	x
Cel operacyjny 2.2. Wzrost poczucia bezpieczeństwa	x	x	x	x	x	x	x
Cel operacyjny 2.3. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych i oferty sportowo-rekreacyjnej	x	x	x	x	x	x	x
Cel operacyjny 2.4. Poprawa jakości i dostępności oferty kulturalnej	x	x	x	x	x	x	x
Cel strategiczny 3. Aktywizacja i integracja społeczna							
Cel operacyjny 3.1. Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców gminy	x	x	x	x	x	x	x
Cel operacyjny 3.2. Rewitalizacja społeczna i integracja grup wrażliwych	x	x	x	x	x	x	x
Cel operacyjny 3.3. Rozwój współpracy na terenie gminy	X	X	X	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne

Legenda: X – okres szczególnie intensywnej realizacji celów, x – realizacja bieżąca celów.

Środki własne gminy należy traktować jako bazę do pozyskiwania finansowania zewnętrznego, starając się ze względu na ograniczone możliwości gminy unikania całkowitego finansowania przez gminę poszczególnych działań. Podobną zasadą należy kierować się przy sięganiu po środki prywatne, zwłaszcza te pozyskane od mieszkańców gminy. Należy traktować je jako wkład własny przy

aplikowaniu o fundusze zewnętrzne. Przy takim sposobie działania można zwielokrotnić fundusze wydatkowane na projekty i uzyskać wysoką efektywność środków własnych.

Potencjał inwestycyjny gminy wynosi średniorocznie ok. 4-6 mln zł rocznie, przy założeniu pozyskaniu średniego dofinansowania na poziomie 70% wartości projektów.

Poniżej wskazano przewidywane podstawowe źródła finansowania działań Strategii wg celów operacyjnych.

Tabela 35. Źródła finansowania działań Strategii

Cele	Podstawowe źródła finansowania	Uzupełniające źródła finansowania
Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy		
Cel operacyjny 1.1. Ochrona środowiska przyrodniczego	EFRR	środki własne gminy, budżet państwa EFROW
Cel operacyjny 1.2. Wsparcie gospodarki opartej na lokalnych zasobach	EFRR	EFS, EFROW, środki prywatne
Cel operacyjny 1.3. Rozwój oferty turystycznej	EFRR	EFS, EFROW, środki prywatne
Cel operacyjny 1.4. Wzrost rozpoznawalności gminy jako marki terytorialnej	EFRR	środki własne gminy
Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia		
Cel operacyjny 2.1. Poprawa dostępu do infrastruktury komunikacyjnej i ICT	EFRR, FS	środki własne gminy, budżet państwa
Cel operacyjny 2.2. Wzrost poczucia bezpieczeństwa	budżet państwa	EFS, EFRR, środki własne gminy, środki prywatne
Cel operacyjny 2.3. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych i oferty sportowo-rekreacyjnej	EFRR, EFS	środki własne gminy, budżet państwa
Cel operacyjny 2.4. Poprawa jakości i dostępności oferty kulturalnej	EFRR, EFS	środki własne gminy, budżet państwa
Cel strategiczny 3. Aktywizacja i integracja społeczna		
Cel operacyjny 3.1. Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców gminy	EFS	środki prywatne
Cel operacyjny 3.2. Rewitalizacja społeczna i integracja grup wrażliwych	EFS, budżet państwa	środki własne gminy
Cel operacyjny 3.3. Rozwój współpracy na terenie gminy	EFS, środki własne gminy	budżet państwa, środki prywatne

Źródło: opracowanie własne

WYKAZ TABEL

Tabela 1. Stan ludności (faktycznie zamieszkałej) w gminie Stare Juchy na 31 grudnia 2013 roku	13
Tabela 2. Migracje na pobyt stały w gminie Stare Juchy w latach 2010-2013	14
Tabela 3. Jeziora w gminach powiatu etckiego	23
Tabela 4. Charakterystyka jezior gminy Stare Juchy	24
Tabela 5. Bezrobotni w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013	27
Tabela 6. Stopa bezrobocia w podziale na jednostki terytorialne w latach 2009-2013	28
Tabela 7. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Stare Juchy na koniec 2013 roku	28
Tabela 8. Wyposażenie i zasoby mieszkaniowe w gminie Stare Juchy w latach 2011-2012.....	30
Tabela 9. System edukacji w gminie Stare Juchy w latach 2010-2013 [szt.]	31
Tabela 10. Wskaźnik skolaryzacji netto na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych w latach 2010-2012 [%]	33
Tabela 11. Komputery do użytku uczniów w szkołach gmin powiatu etckiego oraz gmin sąsiadujących w latach 2011-2012.....	35
Tabela 12. Komputery w szkołach z dostępem do Internetu w gminie Stare Juchy oraz w pozostałych analizowanych gminach - stan na 2012 rok	37
Tabela 13. Świadczenia udzielone w gminie Stare Juchy w latach 2011-2012	45
Tabela 14. Udzielone świadczenia w ramach pomocy społecznej w gminie Stare Juchy oraz pozostałych analizowanych gminach w latach 2008-2012.....	45
Tabela 15. Drogi gminne – Stare Juchy	48
Tabela 16. Drogi powiatowe na terenie gminy Stare Juchy.....	49
Tabela 17. Standard energetyczny i wskaźniki zużycia energii na ogrzewanie w gminie Stare Juchy	51
Tabela 18. Decyzje o warunkach zabudowy w gminie Stare Juchy w latach 2009 – 2012 [szt.]	55
Tabela 19. Podmioty gospodarcze w gminie Stare Juchy – stan na 31 XII 2013 roku [szt.]	56
Tabela 20. Pogłowie zwierząt gospodarskich w gminie Stare Juchy – stan na 2012 rok	61
Tabela 21. Obiekty agroturystyczne, pokoje do wynajęcia w gminie Stare Juchy	68
Tabela 22. Dochody gminy Stare Juchy wg kategorii dochodów w latach 2008 – 2013 [tys. zł].....	71
Tabela 23. Wydatki gminy Stare Juchy wg kategorii wydatków w latach 2008 – 2013 [tys. zł]	71
Tabela 24. Dochody gminy Stare Juchy ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [tys. zł]	74
Tabela 25. Struktura dochodów gminy Stare Juchy ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [%]	74
Tabela 26. Wydatki gminy Stare Juchy ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [tys. zł].....	75

Tabela 27. Struktura wydatków gminy Stare Juchy ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [%]	75
Tabela 28. Uproszczona prognoza budżetu gminy Stare Juchy na lata 2014 – 2020 [mln zł]	77
Tabela 29. Mocne i słabe strony gminy Stare Juchy w obszarze środowisko	96
Tabela 30. Mocne i słabe strony gminy Stare Juchy w obszarze turystyka	97
Tabela 31. Mocne i słabe strony gminy Stare Juchy w obszarze gospodarka	98
Tabela 32. Mocne i słabe strony gminy Stare Juchy w obszarze społeczeństwo	99
Tabela 33. Zagregowana analiza SWOT gminy Stare Juchy	100
Tabela 34. Podstawowy okres realizacji celów operacyjnych i zadań strategicznych	115
Tabela 35. Źródła finansowania działań Strategii	116

WYKAZ RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Stare Juchy na tle regionu i powiatu	12
Rysunek 2. Dynamika zmian liczby ludności w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013 roku [osoby]	14
Rysunek 3. Saldo migracji w gminie Stare Juchy w latach 2009 – 2012 [osoby]	14
Rysunek 4. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Stare Juchy oraz w pozostałych gminach powiatu etckiego - stan na 2013 rok [osoby]	15
Rysunek 5. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Stare Juchy oraz w gminach sąsiednich - stan na 2013 roku [osoby]	16
Rysunek 6. Przyrost naturalny ludności w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013 [osoby]	16
Rysunek 7. Ludność gminy Stare Juchy wg płci i wieku w 2013 roku [osoby]	17
Rysunek 8. Struktura ludności wg grup ekonomicznych w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013	18
Rysunek 9. Struktura ludności wg grup ekonomicznych w gminie, powiecie i województwie	19
Rysunek 10. Udział powierzchni lasów i wód w gminie Stare Juchy na tle województwa i powiatu [%]	20
Rysunek 11. Wartość bonitacyjna gruntów ornych w gminie Stare Juchy	21
Rysunek 12. Wartość bonitacyjna użytków zielonych w gminie Stare Juchy	22
Rysunek 13. Dynamika zmian liczby pracujących w gminie Stare Juchy w latach 2006-2012	29
Rysunek 14. Wskaźnik skolaryzacji netto na poziomie szkół podstawowych oraz gimnazjalnych w gminie Stare Juchy oraz w pozostałych gminach powiatu etckiego w 2012 roku	32
Rysunek 15. Wskaźnik skolaryzacji netto na poziomie szkół podstawowych oraz gimnazjalnych w gminie Stare Juchy oraz w gminach sąsiednich w 2012 roku [%]	33
Rysunek 16. Komputery do użytku uczniów w gminie Stare Juchy w latach 2011-2012 [szt.]	34
Rysunek 17. Średnia liczba uczniów na 1 komputer szkolny w gminie Stare Juchy oraz innych analizowanych gminach wg typu szkół – stan na 2012 rok [szt.]	36
Rysunek 18. Liczba czytelników w gminach powiatu etckiego w 2012 roku [osoby]	39
Rysunek 19. Liczba czytelników w gminach powiatu etckiego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców danej gminy ogółem w 2012 roku [osoby]	39
Rysunek 20. Dynamika zmian liczby czytelników w gminie Stare Juchy w latach 2006-2012 [osoby]	40
Rysunek 21. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w latach 2009-2012	44
Rysunek 22. Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych w powiecie etckim, gminach powiatu etckiego oraz w gminach sąsiadujących w latach 2010-2012 [szt.]	46
Rysunek 23. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych [w tys. zł] w powiecie etckim, gminach powiatu etckiego oraz w gminach sąsiadujących w latach 2010-2012	47

Rysunek 24. Zmieszane odpady komunalne zebrane w gminie Stare Juchy w latach 2009-2012 [tony]	54
Rysunek 25. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Stare Juchy wg sektorów własnościowych w latach 2009-2013	56
Rysunek 26. Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Stare Juchy w latach 2009-2013 [szt.]	57
Rysunek 27. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2013 roku w gminach powiatu ełckiego oraz gminach sąsiednich [szt.]	58
Rysunek 28. Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w gminach powiatu ełckiego oraz w gminach sąsiednich - stan na 2013 rok [szt.]	59
Rysunek 29. Wpływy z opłaty targowej [w tys. zł] w gminie Stare Juchy oraz we wsi Ruciane Nida w latach 2006-2012	59
Rysunek 30. Struktura wykorzystania użytków rolnych w gminie Stare Juchy – stan na 2010 r.	60
Rysunek 31. Powierzchnia zasiewów [ha] w gminie Stare Juchy – stan na 2012 rok	61
Rysunek 32. Liczba noclegów udzielonych polskim rezydentom w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013 [szt.]	64
Rysunek 33. Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w gminie Stare Juchy [szt.]	65
Rysunek 34. Udział turystów zagranicznych z wybranych państw w noclegach ogółem udzielonych w gminie Stare Juchy turystom z zagranicy w 2013 roku [%]	65
Rysunek 35. Liczba udzielonych noclegów turystom z Niemiec w gminie Stare Juchy	66
Rysunek 36. Liczba miejsc noclegowych ogółem w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013	67
Rysunek 37. Stopień wykorzystania bazy noclegowej w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013	69
Rysunek 38. Stopień wykorzystania bazy noclegowej ogółem w gminie Giżycko oraz w mieście Giżycko w latach 2006-2013	69
Rysunek 39. Stopień wykorzystania bazy noclegowej ogółem w gminie Ełk i w mieście Ełk w latach 2006-2013	70
Rysunek 40. Stopień wykorzystania bazy noclegowej ogółem w województwie warmińsko-mazurskim i w gminie Stare Juchy w latach 2006-2013	70
Rysunek 41. Dochody na 1 mieszkańca w gminie Stare Juchy na tle wybranych gmin regionu, w latach 2008-2013	72
Rysunek 42. Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Stare Juchy na tle wybranych gmin regionu, w latach 2008-2013	73